

IDENTITAT DIVERSA

CONFLICTE IDENTITARI EN PERSONES VINCULADES A DIFERENTS CULTURES

Treball de Final de Grau en Educació Social

LAURA FLORES GRIFOL

Curs 2013-2014

TUTORA: Núria Simó Gil

UNIVERSITAT DE VIC

Maig del 2014

RESUM DE LA MEMÒRIA

Aquest treball de Final de Grau es centra en investigar un fenomen personal i social experimentat per persones d'origen immigrat al plantejar-se la seva identitat vinculada a dues o més cultures. Aquesta recerca pretén apropar-se a les vivències, pensaments, sentiments, etc. de persones que han viscut un conflicte identitari i esbrinar si han experimentat una certa pressió social per definir la seva identitat en una o altra cultura i com ho han viscut. La investigació compta amb la participació de sis persones d'origen marroquí, algunes nascudes al territori i altres no, les quals expliquen la seva experiència i perspectiva sobre aquest fenomen.

Paraules clau: Identitat, conflicte, immigració, segona generació, educació social.

The aim of this work is to investigate a personal and social phenomenon which has been experimented by people from emigrant origins which wonder about its identity connected to two or more cultures. This research pretends approaching to the experiences and feelings from people who have lived an identity conflict as well as checking if they have experimented such a social pressure to define its identity in one or other culture and how they have experienced it. The research is done by the experience from six people who have a moroccan origin. Some of them were born here and some of them not. They have explained us its experience and opinion about this phenomenon.

Key words: identity, conflict, immigration, second generation, social education

AGRAÏMENTS:

Vull agrair a totes aquelles persones que han participat en la recerca per dedicar-me una part del seu temps i compartir la seva experiència. De manera especial, agreixo a la Sara els consells i l'ajuda que m'ha ofert en tot moment durant la recerca, com també a la Núria, la meva tutora, per haver-me guiat i donat suport durant tot el procés.

ÍNDIX

1. Introducció.	7
1.1. Pregunta de recerca i objectius.	7
1.2. Justificació del tema.	8
2. Marc teòric.	9
2.1. Del concepte d'identitat al d'identitats.	9
2.1.1. Concepte.	9
2.1.2. Les identitats en les migracions..	12
2.1.3. Sentir-se entre “dos mons”.	13
2.1.4. L'anomenada “segona generació”.	14
2.2. Migracions de l'última dècada a Catalunya	19
2.2.1. Visió social de l'immigrat.	20
2.3. De la integració a la inclusió?	21
3. Part pràctica.	23
3.1. Metodologia.	23
3.1.1. Eines de recollida d'informació	23
3.1.2. Selecció de la mostra.	24
3.1.3. Aspectes ètics.	25
3.2. Definició de les categories i temes d'anàlisi.	26
4. Ordenació i anàlisi de dades.	31
4.1. Descripció de les persones entrevistades.	31
4.2. Les veus dels participants.	32
4.2.1. La identitat: Un conjunt d'elements.	33
4.2.2. Un entorn que pressiona?.	34
4.2.3. Buscar l'equilibri	40
4.2.4. D'aquí, d'allà i d'enlloc.	41
5. Conclusions.	44

5.1.	En relació a la recerca 44
5.2.	En relació al procés d'aprenentatge 46
5.3.	Relació del TFG amb l'Educació Social. 48
6.	Bibliografia. 50
6.1.	Llibres. 50
6.2.	Webgrafia. 51
7.	Annexos. 54

1. INTRODUCCIÓ

“Identitat diversa” és un treball de Final de Grau enfocat a conèixer una situació relacionada amb la identitat de persones d’origen immigrat¹ i/o els fills d’aquestes nascuts a Catalunya. Aquesta investigació busca aproximar-se a com aquestes persones es plantegen la seva identitat, vinculada a dues (o més) cultures, a través de l’experiència de sis persones, les quals exposen les seves sensacions, pensaments, percepcions i vivències sobre el tema.

Aquest ha estat un treball on la importància de les veus, és a dir, les pròpies persones entrevistades, ha estat essencial per comprendre amb més profunditat aquesta situació. Els participants, alguns nascuts al territori i altres immigrants del Marroc, exposen les seves vivències i pensaments al voltant del concepte d’identitat, el conflicte identitari, la pressió de l’entorn per definir-te en una cultura, etc.

1.1. PREGUNTA DE RECERCA I OBJECTIUS

Aquesta recerca centra el tema d’investigació en el concepte identitat. Tenint en compte aquest terme s’exposa la pregunta de com viuen i els afecta, a nivell personal i social, a les persones d’origen immigrat, plantejar-se la seva identitat vinculada a dues cultures, la d’origen familiar i la del territori. D’aquesta manera, la identitat esdevé un tema important per a la investigació, ja que és a partir del seu plantejament, tan personal com social, on es pot derivar conflicte pel qüestionament i/o pressió, tan interiorment com també per l’entorn, en exposar aquesta identitat diversa vinculada a diferents cultures.

En aquest sentit, em vaig marcar uns objectius específics en relació a la pregunta de recerca. Aquests tenen a veure amb les emocions i vivències de la persona afectada per aquesta situació, el conflicte amb l’entorn pel qüestionament de la identitat com també si han rebut algun tipus de suport durant aquest procés . D’aquesta manera els objectius que es van establir a l’inici de la recerca són:

- Conèixer les emocions del col·lectiu investigat en relació a la seva identitat.

¹ He optat per utilitzar el terme immigrat en comptes d’immigrant, ja que es deixa de ser immigrant en el moment en que s’arriba al nou territori. Com que en el treball es parla de persones que viuen a Catalunya em referiré a elles com a persones immigrades o d’origen immigrat.

- Analitzar quin tipus de pressions viu de l'entorn la persona i quines repercussions manifesten des del punt de vista personal i social.
- Investigar si s'està donant suport a aquestes persones de manera directa o indirecta per acompanyar-les en aquest procés de conflicte d'identitat.

1.2. JUSTIFICACIÓ DEL TEMA

L'elecció d'aquest tema ha estat motivada, en primer lloc, perquè és un tema que m'interessa investigar, ja que em desperta inquietuds, tan personals com professionals, i sentiments diversos que vull experimentar fent aquesta recerca. Una part de mi, crec que li atrapa aquest tema per l'experiència d'un familiar proper el qual va experimentar aquest sentiment i ambivalència d'estar fluctuant entre "dos mons", dues cultures. Fins i tot havent nascut a aquest territori, sovint es poden generar sentiments de no pertinença pel fet que els altres no et considerin plenament autòcton. La identitat, en alguns casos, es pot veure afectada, apareixent dubtes i contradiccions internes com; qui sóc? com sóc? d'on sóc?, etc.

Malgrat tot, algunes persones que han passat per aquesta situació, com és el cas de l'escriptor Saïd El Kadaoui o Amin Maalouf, parlen del concepte identitat des de la perspectiva d'identitat múltiple, en la qual aquesta està composta per una pluralitat d'elements provinents de diferents àmbits. La lectura del llibre de l'autor Saïd El Kadaoui "Cartes al meu fill. Un català de soca-rel, gairebé", també em va impulsar a voler saber més sobre el tema. L'autor parla molt d'identitat, sentiment de pertinença, immigració, orígens, "immigrants de segona generació", etc. Tot plegat ens mostra, narrat en primera persona, el tema que he volgut investigar.

Creo que és interessant investigar aquest tema, ja que a nivell social es poden donar situacions complexes en les quals aquestes persones no acabin de trobar el reconeixement que els permeti sentir-se part d'algun context, grups, etc. repercutint també al desenvolupament social i personal de la persona.

2. MARC TEÒRIC

2.1.DEL CONCEPTE D'IDENTITAT AL D'IDENTITATS

La identitat és un concepte complex. Alguns autors com Amin Maalouf, Maria Inés Massot i Said El Kadaoui, entre altres, han parlat de la identitat sobretot en relació a persones d'altres orígens.

2.1.1.CONCEPTE

Pel fet que sigui un concepte complex, no hi ha una única definició d'identitat ni tampoc s'entén de la mateixa manera. Algunes persones han escrit sobre el tema entenent la identitat com a formació d'un únic element en el qual la persona s'identifica i es sent reconeguda. Altres autors, entenen la identitat com a diferents elements en els quals la persona es reconeix en cada un d'ells sense ressaltar-ne cap per sobre la resta, ja que cada un d'aquests elements conformen l'individu que és.

Com a persones, podem compartir elements de la nostra identitat amb altres persones, però és gaire bé impossible coincidir en totes les facetes de la nostra identitat amb altres. Això és així perquè, com diu l'autor Amin Maalouf (1999, p.31), "el que caracteritza la identitat de cadascú: és complexa, única, insubstituïble, impossible de confondre's amb cap altre". L'autor també fa referència que la identitat es construeix i es transforma al llarg de l'existència, per tant, cada persona viurà experiències diferents en les quals anirà conformant la seva identitat. Així doncs podríem dir que la identitat és un concepte canviant. L'autor Said El Kadaoui (2011, p.61) també en fa referència en el seu llibre "Cartes al meu fill: un català de soca-rel, gairebé" on diu "la identitat és un vestit que tu et fas a mida. Tu ets el teu sastre".

La identitat es va construir mitjançant processos d'identificació i el desenvolupament de sentiments de pertinença. Adquirim aquest sentiment a partir del reconeixement i la identificació en aquells elements que ens envolten. A partir d'això anem conformant la nostra identitat.

Tots els elements que defineixen la identitat d'una persona, no són espais separats, compartimentats, dividits, etc. sinó que són un conjunt. És amb tot això que apareix el concepte "identitat múltiple". Aquest fa referència a aquesta pluralitat d'elements, deixant enrere la concepció d'identitat com a fet singular, únic i estàtic. (Massot, 2003)

- **Desenvolupament de l'autoconcepte**

El concepte identitat i l'autoconcepte van estretament lligats, ja que és a partir d'aquest últim on d'alguna manera resideix la identitat . Des de la psicologia social s'ha estudiat a fons l'autoconcepte, és a dir, la imatge que es té d'un mateix. L'autoconcepte neix del qüestionament sobre “qui sóc”, el que ja ve des de l'antiguitat.

L'autoconcepte va estretament relacionat amb la identitat, ja que l'autoconcepte és la imatge i percepció que es té d'un mateix, la que percebem/suposem que els altres pensen o ens veuen a nosaltres, com nosaltres veiem als altres, etc. Per tant alguns autors com Ziller o Rodríguez Tomé² posen de manifest la influència del context social en la construcció d'aquest autoconcepte i que, per tant, és necessari una comunicació i relació amb els altres pel seu desenvolupament. Aquest trobar-se a un mateix es va repetint durant tota la vida de la persona i mitjançant les experiències que anem tenint, anem variant el nostre autoconcepte com a individus. (Massot, 2003)

Rosenberg³ va especificar tres àrees de l'autoconcepte:

<p>Com l'individu es veu a si mateix</p>	<p>Identitats socials: sexe, ètnia, religió, nom, ocupació, status familiar, etc.</p> <p>Disposicions (atributs interns): actituds, habilitats, gustos i preferències, personalitat, etc.</p> <p>Característiques físiques: imatge corporal.</p>
<p>Com li agradaria veure's</p>	<p>Imatge idealitzada: impossible d'arribar però que la persona li agradaria ser.</p> <p>“Committed image”: com a l'individu li agradaria ser però tenint en compte com és.</p> <p>Imatge moral: el que creiem que hem de ser, guiats per codis morals</p>

² Citat Massot (2003, p.34)

³ Citat Massot (2003, p.38)

<p>Com es mostra als altres</p>	<p>El que presentem de nosaltres mateixos en les interaccions socials, tot i que a vegades no es correspon a la visió real que tenim de nosaltres mateixos. Mostrem o no coses de nosaltres mateixos per tres motius:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Protegir i millorar la imatge i l'autoestima. - Aconseguir fites - Interioritzar rols socials
--	---

Taula 1: Àrees de l'autoconcepte.

Amb tot això, ens diu que l'autoconcepte influeix en la nostra conducta. Hi pot haver una dissonància sobre el nostre propi autoconcepte, aquell que mostrem als altres, com els altres ens veuen a nosaltres i, a vegades, això pot suposar un conflicte interior en la persona.

En relació a la identitat social (ètnia, religió, sexe, etc.) que apareix en el requadre, els autors Smith i Tyler expliquen que donar un sentit al "nosaltres" (grup) fa que reforcem l'autoconcepte que tenim de nosaltres mateixos i això ens dóna seguretat, augmenta la nostra autoestima. Busquem el respecte i l'orgull del grup, cosa que ens fa sentir bé. (Myers, 2008, p. 254)

Segons el llibre "Exploraciones de la psicología social" de Myers (2008), la identitat social és el que entenem per "nosaltres", és a dir, des de l'autoconcepte ens preguntem "Qui sóc?" i part de la resposta prové de la nostra pertinença a un grup. Així doncs, la identitat sorgeix de l'autoconcepte, és a dir, dins d'aquesta imatge que es té d'un mateix hi ha la identitat. Des de la psicologia social es diferencia la identitat social i la identitat personal.

La identitat social és un concepte sorgit d'una teoria feta l'any 1979 per Henri Tajfel i John Turner per comprendre la discriminació entre grups. Aquesta teoria consta de quatre elements: (Yankovic, 2013)

- Categorització: sovint distribuïm a les persones en categories; àrab, catòlic, musulmà, etc.

- Identificació: ens identifiquem en grups per reafirmar la nostra autoestima.
- Comparació: comparem el “nostre” grup amb els “altres” de manera que percebem el nostre com a millor.
- Distinció psicosocial: necessitat que la “nostra” identitat sigui diferent a d’altres grups.

Els teòrics de la identitat social, com Smith i Tyler, constaten que hi ha dues classes d’identitat, les quals defineixen diferents tipus del *jo*, la identitat social i la identitat personal. Així doncs, part de la resposta sobre “qui sóc?” (autoconcepte) prové de la pertinença a certs grups (identitat social) i la percepció dels atributs personals (simpàtic, intel·ligent, responsable, etc.) d’un mateix (identitat personal). (Hogg i Vaughan, 2010)

2.1.2. LES IDENTITATS EN LES MIGRACIONS

Alguns autors com Massot (2003), confirmen que les migracions tenen una fase traumàtica per la persona la qual serà més o menys sentida i exterioritzada segons la personalitat de cada individu. En deixar enrere un territori la persona experimenta sentiments de tristesa, por, angoixa, ansietat, etc. que la poden desestabilitzar emocionalment si aquests sentiments no van minvant amb el temps d’estada al territori d’acollida.

Les persones tenim la capacitat d’adaptar-nos als canvis per tal de sobreviure. La persona immigrada, en una fase inicial per tal d’anar adaptant-se a la nova situació, necessita aferrar-se a diferents elements (objectes, música, decoració...) que li recordin el seu passat, al territori d’origen. D’aquesta manera la persona busca mantenir la sensació de sentir-se a sí mateix i així se sent més segur en aquest període d’inestabilitat. Tot i que això sigui necessari a l’arribada al nou territori per reafirmar el sentiment d’identitat, hi ha el perill que aquest procés ocupi un temps massa llarg en el qual no deixi incorporar coses noves, i visqui només en allò passat (Massot, 2003, p. 46-48).

En alguns casos, la persona immigrada pot experimentar diferents sensacions d’ansietat aguda durant aquest període d’estada al nou territori. Això pot provocar un conflicte entre el desig de passar desapercebut per no sentir-se marginat, “diferent”, i el desig de diferenciar-se dels altres per continuar sent “ell mateix”. Aquestes

contradiccions poden comportar confusions internes en la persona en la qual trontollarà el seu autoconcepte i a partir d'aquestes noves experiències la seva identitat també serà modificada.

Acceptar la nova situació, tan a nivell intern (vivencial, de sentiments, etc.) com de relació amb l'entorn, acceptar les pèrdues, seguir el procés de dol sense estancar-se, etc. facilitarà la reorganització de la identitat de la persona i el sentiment de pertinença al nou territori.

Marta Comas, Encarna Molina i Mònica Tolsanas (2008, p.58-59) en el llibre "Identitats", el qual està centrat en els adolescents, expliquen tres patrons diferenciats de construcció identitària; patró de fugida ètnica, patró d'oposició i patró bicultural.

- Patró de fugida ètnica: es tendeix a abandonar els referents de la cultura d'origen i s'identifiquen progressivament amb la cultura del nou territori. Les relacions socials s'estableixen majoritàriament amb persones de la societat d'acollida i es redueixen els vincles amb persones del seu mateix origen o d'altres orígens migratoris.

- Patró d'oposició: s'oposen a la cultura del nou territori intentant desvincular-se de tots aquells elements que la configuren. Acostumen a relacionar-se a grups de pertinença que recolzin aquesta posició d'autoritat.

- Patró bicultural: construeixen la seva identitat a partir dels elements de les cultures que conviuen en el seu entorn sense excloure-les ni oposar-les.

2.1.3.SENTIR-SE ENTRE "DOS MONS"

És sabut que algunes persones procedents d'altres indrets, o fins i tot, els seus descendents nascuts al país d'acollida, es troben entre dues cultures, dos mons més o menys diferents entre sí, amb els quals se senten identificats. Aquesta dualitat, o pot ser més, provoca sentiments complexos i pot ser xocant per la majoria de la societat, la qual sembla que demani situar-se en un bàndol o món concret, és a dir, reafirmar o prevaler una part de la identitat per davant de les altres.

Sovint, aquest posicionament "forçat" pot ser viscut per la persona com una traïció a l'altra cultura i que senti una frustració interna per haver de triar i desglossar la seva identitat. Alguns autors com Amin Maalouf o Said El Kadaoui han escrit sobre això explicant algunes experiències personals.

La seva aportació és interessant en el sentit que comparteixen la seva experiència en primera persona sobre com viuen aquest sentir-se part de dues o més cultures, donant-li una perspectiva més vivencial quan parlem d'aquestes situacions.

“Molt sovint, amb les millors intencions del món, m’han demanat si em sentia <<més aviat francès>> o <<més aviat libanès>>. I sempre responc el mateix: <<Les dues coses alhora!>>. No és pas per un desig d’equilibri i d’equitat, sinó per què si respongués una altra cosa mentiria. Si sóc qui sóc i no pas un altre és perquè em trobo al llindar de dos països, de dues o tres llengües, de múltiples tradicions culturals. Això és precisament el que defineix la meva identitat. Seria més autèntic si m’amputés d’una part de mi mateix?” (...) Durant molt de temps, aquesta interrogació insistent m’ha fet somriure. Avui ja no em fa tanta gràcia. Per què em sembla que revela una visió dels homes força estesa i al meu parer perillosa. Quan em demanen què sóc <<al fons del fons de mi mateix>>, es dóna per suposat que hi ha, <<al fons del fons>> de cadascú, una sola pertinença important, la seva <<veritat profunda>>, per dir-ho així, la seva <<essència>> (...) com si la resta, tota la resta (...) no comptés per res. I quan s’incita els nostres contemporanis a <<afirmar la seva identitat>>, com tan sovint es fa avui, el que se’ls està dient és que han de trobar al fons de si mateix aquesta pretesa pertinença fonamental (...) i brandar-la orgullosament enfront dels altres”. (Maalouf, 1999, p. 9-11)

“Les persones, doncs, som un tot i necessitem que se’ns respectin totes les nostres pertinences. Altrament no estem còmodes. Aquesta és la qüestió. En la nostra societat hi viuen persones amb tota una gamma àmplia i diversa de combinacions de pertinences. I, per tant, ens hem d’aplicar perquè tothom se senti respectat. (...) Jo he necessitat sentir que no traïa ningú pensant com ho faig. Les meves idees no em fan ser menys marroquí. Aquest pensament tan simple i tan de sentit comú ha estat i serà una de les meves grans reivindicacions”. (El Kadaoui, 2011, p. 65-67)

2.1.4. L’ANOMENADA “SEGONA GENERACIÓ”

Hi ha alguns casos en els quals s’allarga tant el procés de dol dels pares o altres familiars, que van deixar el seu país d’origen, que transmeten aquest posicionament i/o sentiments als fills/es. En alguns casos, aquestes següents generacions han nascut al país que un dia va ser d’acollida i que ara és el seu país. Aquestes possibles sensacions delegades, poden afectar a l’autoconcepte de la persona creant sentiments de confusió i ràbia per aquesta situació contradictòria. Per una banda, se senten

identificats amb la cultura d'origen familiar i per l'altre amb elements "autòctons" de l'entorn on viuen. El que podria semblar una situació fàcilment acceptable i integrada per la persona sense massa problemes, en alguns casos és una situació que pot ser viscuda negativament.

Aquesta denominació "immigrants de segona generació", tal com diu Massot (2003, p.85-103) en l'article "Els joves que viuen entre cultures: un nou repte educatiu", és un etiquetatge discriminatori, una manera de fer perpetuar l'estigma *immigrants* al llarg de les generacions. En aquest article l'autora es pregunta "Quantes generacions haurien de viure aquí per considerar-los, finalment, ciutadans autòctons?".

En aquest article Massot explica el dilema a nivell personal que sovint experimenten les persones sota el concepte erroni de la "segona generació":

"En alguns casos, la mal anomenada segona generació es troba davant el dilema generacional clàssic: no pertany a la cultura d'origen o no se'n sent part, però tampoc no és un membre legítim de la societat d'acollida. El reconeixement de pertinença a un grup o a un altre comporta un sentiment de traïció o de negació. En alguns casos, els joves es veuen sotmesos a la pressió del nucli familiar, que d'una banda espera tenir una filla o un fill integrat en aquesta societat, però amb les idees i els aspiracions culturals del país d'origen i, de l'altra, viu com un fracàs educatiu l'adaptació dels seus fills o les seves filles a la nova cultura. Mentrestant, els joves experimenten una notòria solitud en haver de definir la seva fidelitat entre allò que els envoltava i el que han descobert; el món que coneixien (o coneixen a través dels seus pares) i en el que viuen; el que els hi agradaria ser i el que els sembla que estan obligats a ser". (Massot, 2003, p.85-103)

Un factor a tenir en compte és com la societat percep i es relaciona amb aquestes persones, les quals les seves arrels familiars provenen d'altres indrets. La manera com utilitzem les paraules, com ens relacionem, com mirem a l'altre, etc. faciliten molta informació dels pensaments i estructures socials preconcebudes, prejudicis, estereotips, etc. i que l'altre rep amb tota la càrrega que això suposa.

"Sovint m'han dit que no semblo marroquí com si m'estiguessin dient un compliment, una floreta. << I per què t'enfades, noi, si jo volia alegrar-te el dia?>>, em va dir una vegada una senyora". (El Kadaoui, 2011, p.29)

- **Un concepte problemàtic i segregador**

Com s'ha dit, el concepte "segona generació" tendeix a ser un etiquetatge discriminatori, ja que es perpetua la idea que els fills de persones immigrades nascudes al territori són igualment considerats *immigrants*. El concepte *immigrant* és força utilitzat quan es vol anomenar a persones que provenen d'altres orígens. Però que significa ser *immigrant*?

Definició d'immigrar: Arribar en un país per establir-s'hi, la persona que era establerta en un altre.⁴

Definició d'immigrant:

- Persona que emigra.⁵
- Persona que arriba a un país on no ha nascut per establir la seva residència. (Malmusi i Jansà, 2007, p.409)

Hi ha moltes altres definicions al respecte, però crec interessant centrar-me en aquestes, ja que defineixen clarament que la persona *immigrant* és aquella que no ha nascut al territori d'acollida. Altres autors, com Francesc Carbonell en el llibre "L'acollida", diferencia el terme *immigrant* d'*immigrat*. L'autor descriu que es deixa de ser immigrant en el moment de baixar de la pastera, del vaixell o de qualsevol altre transport que t'ha dut del país d'origen al de destí. A partir d'aquell instant passes a ser immigrat.

Tenint en compte aquestes definicions, podríem dir que una persona immigrada és aquella que marxa del país on ha nascut per residir en un altre. Així doncs, partint d'aquesta base els fills i filles d'aquestes persones nascudes al nou territori, no han viscut aquest procés de partida a un altre país o regió i, per tant, no són immigrants/immigrats.

⁴ Enciclopèdia catalana. *Immigrar*. Des de:

<http://www.enciclopedia.cat/enciclop%C3%A8dies/cerca?s.q=inmigrar&s.book=&search-go=Cerca#.UtUr3vTuLwU>

⁵ Enciclopèdia catalana: *Immigrant*. Des de:

<http://www.enciclopedia.cat/diccionaris/gran-diccionari-de-la-llengua-catalana/EC-GDLC-e00075188.xml?s.q=immigrant#gdlc/EC-GDLC-e00075188.xml>

Malgrat tot, es tendeix a parlar d'*immigrants* de segona generació. Aquest és un concepte contraproductiu, ja que segrega a aquestes persones etiquetant-les i implica la no acceptació de l'altre com un ciutadà més. Aquest fet ve donat també per la connotació negativa que atribuïm a la paraula "immigrant".

En el llibre "Identidad e inmigración: orientaciones psicopedagógicas" l'autora, Rosa Abenoza Guardiola, explica que el procés migratori es representa socialment com un problema i gairebé una invasió. A nivell social, quan parlem d'immigració es sol reproduir un discurs basat en el perill i el resultat, com explica l'autora, provoca una estigmatització de la categoria social "immigrant". Això acaba per diferenciar "ells" i "nosaltres", creant una situació gaire bé de competitivitat responsable, per exemple, de crear estereotips i imatges socialment negatives.

Aquest fet és preocupant pel que fa la segregació, l'exclusió i la manca de cohesió social en aquests estats. Hi ha un perill amb a la ciutadania entre "ells i nosaltres" i crear una separació de dos "bàndols" o grups diferenciats.

Com diu l'autora Anna Jolonch en el llibre "Exclusió social, dels marges al cor de la societat", existeix una segregació espacial que es concentra en determinats barris i zones i que no afavoreix la integració i el coneixement mutu entre persones immigrades i les nascudes al territori d'acollida. L'exclusió, com s'ha esmentat, també és un element que sol aparèixer quan es parla d'*immigrants*. Segons Anna Jolonch, l'exclusió és la vivència d'aquells que se senten relegats a viure als marges: no ser, no comptar, no existir com a subjecte social. També detalla que quan parlem d'exclusió és perquè hi ha algun tipus de ruptura en els lligams socials com, per exemple, la no participació en el conjunt de la societat. Explica que la societat deixa de ser integral i renuncia a incloure tots els seus membres. Segons explica l'autora, les persones immigrades són un dels col·lectius que pateixen més exclusió social. La posició més extrema la viuen els qui estan en situació irregular que per aquest motiu queden exclosos dels drets de ciutadania. Aquesta situació d'irregularitat administrativa provoca greus problemes de marginació.

La psicòloga social Mariana Ruiz de Lobera (2004) també relaciona exclusió social i immigració. Aquesta explica que l'exclusió social té moltes facetes que van des de l'habitatge, educació, salut, accés a serveis, etc. però l'element més clar d'aquesta exclusió és la no participació social que té com a principal conseqüència la categoria de no ciutadans.

Tot això recau en una manca de cohesió social a partir d'aquestes categories negatives que atribuïm, excloent a un tipus de persones, negant la condició de ciutadans i tots els drets que hi van vinculats. En termes generals, s'entén que la cohesió social es genera a partir de les reduccions de les desigualtats entre membres d'una societat establint vincles entre les persones que en formen part com també amb l'entorn. (Ajuntament de Girona, 2007, p.18-19)

Aquesta és una fita en constant plantejament per part de diferents agents de la societat. Malgrat tot, aquesta situació és un repte que s'ha de d'assumir en tots els nivells socials, ja que depèn de la seva totalitat per tal de poder-ho fer possible.

2.2.MIGRACIONS DE L'ÚLTIMA DÈCADA A CATALUNYA

Catalunya, durant molts anys, ha estat un territori receptor d'immigració. Així doncs, aquest no és un fenomen nou pel nostre país i és evident que Catalunya té experiència i memòria pel que això fa referència.

En els últims anys però, aquest fet s'ha accentuat degut a la bonança econòmica de Catalunya, Espanya, i bona part d'Europa. Pel que fa al nostre país, l'entrada a la Unió Europea l'any 1986 va ser un element important pel creixement econòmic i per potenciar les relacions amb la resta d'Europa. La dècada del 2000 va ser quan es va experimentar un creixement important pel que fa a l'arribada de persones d'altres països, fet que va anar augmentant amb els anys. L'any 2000 un 2,28% de la població espanyola era immigrada, el 2005 un 9,93% del total de la població, fins a arribar l'any 2008 a un 11,3% (Creus, 2011, p.58). Pel que fa a Catalunya, també s'ha experimentat aquest creixement notable en el transcurs dels anys. L'any 2000 el total de població immigrada era de 181.590, el 2007 un 972.507 i l'any 2013 era de 1.158.472.⁶

Aquest augment migratori no només ha augmentat a casa nostra, sinó arreu del món. El número de persones arreu del planeta que es desplacen del seu país de naixement o d'adopció a augmentat en el temps. Entendre l'abast de les migracions és un element que haurem de fer, i continuar fent en el futur com a societat, ja que s'estima que aquest fenomen s'incrementarà amb els anys.

La multitud de persones que marxen d'un país per anar a un altre ho fan per diverses raons, però la més essencial i que donaria sentit a totes les altres és per la millora de la qualitat de vida. Totes elles provenen de regions molt diferents entre sí i això fa que la immigració actual no tingui gaire a veure a la dels anys 60 i 70. Ens trobem davant una gran diversitat de cultures, religions, tradicions, etc. que fa replantejar reptes diferents a nivell social. Ens trobem doncs, amb un canvi de tendència, en la qual ens podem definir com una societat plural i multicultural.

Els reptes socials en relació al context actual anirien dirigits al reconeixement de l'altre, fomentar la interacció entre persones de diferents cultures, promoure la inclusió, treballar la confiança i la pertinença (creant espais d'interacció), etc.

⁶ Idescat (2013). Evolució de la població total i estrangera. 2000-2013. Catalunya. Des de:

<http://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?res=a&nac=a&b=0>

“Catalunya es defineix com una societat diversa construïda, en bona part, a partir de l’assentament de persones vingudes d’arreu. Aquest procés, produït en un context global i que s’ha intensificat als darrers anys, planteja diverses necessitats, alhora que és una nova oportunitat per definir el país que serem en un futur” (Generalitat de Catalunya, 2008).⁷

2.2.1.VISIÓ SOCIAL DE L’IMMIGRAT

Tal com descriu Amalia Susana Creus en la tesi doctoral “Fragmentos de un cuaderno de viaje”, s’entén socialment a la persona immigrada, des de l’imaginari col·lectiu, com l’altre i el diferent. Aquest col·lectiu, estigmatitzat socialment, es troba en una situació de subordinació i marginació social i s’entén que ha de ser pobre (diferenciem amb persones provinents de països més desenvolupats com Alemanya, els quals no considerem immigrants). Es tendeix a reproduir la idea de l’immigrant com un intrús i/o problema social, i en diferents mitjans de comunicació es relaciona amb la manca de llocs de treball, inseguretat, delinqüència etc.

Com diu l’autora, aquests discursos sovint quallen fàcilment i es corre el risc que a nivell social i comunitari això dificulti la convivència, s’accentuin els prejudicis, estereotips, etc. i les relacions entre diferents persones siguin cada vegada més discriminades segons orígens (color de pell, origen, vestuari, religió, etc.). Així doncs tot això fa segmentar diferents grups socials que es veuen allunyats entre sí.

Les persones que es troben situades a la “frontera”, com diria l’autor Said El Kadaoui (2011), els sol sorgir una mena de contradiccions i confusions internes, ja que la seva identitat està conformada per molts elements que engloben diferents cultures, llengües, tradicions, sentiments, experiències, etc. que conformen la societat on viuen.

⁷ Citat Jolonch (2008, 137)

2.3.DE LA INTEGRACIÓ A LA INCLUSIÓ?

A partir d'aquest augment de les migracions, territoris com Catalunya van establir unes lleis en matèria d'immigració per regular la seva entrada al territori, la seva acollida, integració, etc. Pel que fa a la integració d'aquestes persones, una de les lleis a Catalunya en integració per tal d'afavorir la millora de la cohesió social i convivència entre ciutadans, va ser la llei 10/2010, del 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya. La finalitat principal d'aquesta llei és promoure l'autonomia i la igualtat d'oportunitats dels immigrants, remoure els obstacles que ho impedeixen com la manca de competències lingüístiques i el desconeixement de la societat, etc. assolint una major cohesió social. Tot i així, també hi ha plans d'actuació impulsats per la Generalitat (2010), que parlen d'inclusió i cohesió social, en comptes d'integració, com el pla d'acció per a la inclusió i la cohesió social a Catalunya 2010-2013.

En matèria d'immigració es tendeix a parlar d'integració i inclusió de maneres semblants, és a dir, sense aparentment massa distinció entre sí. Malgrat tot, els dos són conceptes que encaren el pensament i l'actuació de maneres diferents.

El concepte integració té connotacions negatives en el sentit d'entendre que l'altre, en aquest cas la persona immigrada, ha d'esforçar-se a trobar el seu lloc a la societat, a d'impregnar-se de tot el que aquesta li pot aportar, etc.

“(…) Quasi sempre el model d'integració que es postula és un còctel precisament dels tres ingredients als quals feia referència: assimilació, adaptació i submissió. Amb l'únic matis de les proporcions amb què s'utilitza cada ingredient: assimilació a la cultura d'aquells que tenen el poder, i només la saben imposar anorreat la dels altres; adaptació a les precàries condicions de vida que els imposem i a l'explotació pròpia de l'economia submergida; i sobretot, submissió total i absoluta a les normes i costums dels que manen, sense cap possibilitat de participació democràtica. (Carbonell, 2004, p.101)

En el llibre *Immigrants estrangers a l'escola* de l'autor Francesc Carbonell, ens parla que l'objectiu de la integració no hauria de ser una mena d'exigència d'adaptació a les persones novingudes al model de la nostra societat, però que malgrat això sembla ser que a instàncies polítiques i socials, es tendeix a buscar aquest model d'integració basat en el desig d'obtenir la submissió i la docilitat dels immigrants a les nostres normes i costums. Sovint, solem percebre la paraula integració com si fos una tasca que ha de portar a terme la persona immigrada, sense tenir en compte altres parts.

En relació al concepte d'integració entès així, també trobem la paraula assimilacionisme la qual es basa en la creença que un estat és un tot unitari i, sobretot, culturalment indivisible. Així l'assimilació suposa rebutjar la cultura d'origen per imitar i valorar positivament allò que defineix la cultura de la societat d'acollida. Es tracta d'homogeneïtzar a la població sense donar pas ni lloc a la diversitat. Això, no és el que caracteritza totalment el concepte d'integració, però sí que hi trobem el sentit d'adaptació a allò que està establert al territori pel bon funcionament de la persona en societat.

Pel que fa el concepte d'inclusió s'entén que tots ens adaptem i posem mesures per tal d'encaixar en el lloc que compartim. El terme inclusió es sol entendre com l'antònim d'exclusió, amb la finalitat d'arribar a la cohesió social. La cohesió social, però, no significa una unió col·lectiva que homogeneïtzi la societat sinó que, com indiquen Xavier Basalú i Ignasi Vila (2005, p.10), "entendem la cohesió social com la possibilitat d'un projecte col·lectiu i compartit de futur on es pugui viure des d'una certa diferència". En aquest sentit, inclusió i cohesió social passen pel reconeixement de les diferències, és a dir, no es busca que unes persones hagin d'assimilar-se a unes altres, sinó que s'entén com a una tasca que s'hauria de portar a terme, no només per la persona immigrada, sinó per tots els membres que conformem la societat.

"Es tracta d'una actitud, un sistema de valors i creences, i no solament un conjunt d'accions. Aquest assumeix que la convivència i l'aprenentatge amb els grups amb diferències, en tots, és la millor forma de beneficiar tothom i que cada un es desenvolupi amb els altres. Els valors que comporta la inclusió són: acceptació, pertinença i comunitat, relacions personals i coordinació entre tots els agents que hi intervenen". (Alonso, Varela i Teijeiro, p.77)

Des de diferents vessants, com ara la social, es busquen actuacions per millorar la inclusió a la nostra societat. La manera com mirem i pensem aquestes qüestions encaminaran el rumb cap a una societat o una altra. Tal com diu Francesc Carbonell en el llibre *Immigrants estrangers a l'escola* "l'objectiu bàsic de qualsevol proposta d'intervenció educativa o social enfront de l'exclusió ha de ser acceptar el repte de construir junts la nostra societat del demà. En la tasca que exigeix aquest repte, totes les <<diversitats>>, de qualsevol tipus, han de tenir veu i vot si pretenem realment enriquir-nos mútuament i respectar els més elementals drets de la persona". (Carbonell, 1997, p.96)

3. PART PRÀCTICA

3.1.METODOLOGIA

Pel tipus d'investigació que he realitzat i per tal de poder respondre la pregunta d'investigació, he valorat portar a terme una recerca a partir de la metodologia qualitativa. He escollit aquesta metodologia perquè crec que em permetia conèixer amb més profunditat la vivència, experiència, sentiments, sensacions, etc. que han experimentat persones d'origen immigrat en plantejar-se la seva identitat. Volia conèixer un fenomen, unes situacions concretes en aquestes persones, en definitiva, fer sentir les seves veus i, per tant, vaig creure que seria la millor metodologia per tal de poder recollir aquest tipus d'informació.

Pel que fa al mètode utilitzat, he escollit fer anàlisi de casos, ja que em permetia acostar-me i comprendre un fenomen amb més profunditat, com és el conflicte identitari en persones d'origen immigrat, a partir de l'experiència de les persones i així poder establir relacions entre les vivències d'aquestes. Parlar de sentiments, emocions, experiències, neguits, incerteses, etc. són temes delicats i a vegades difícils d'expressar i compartir.

3.1.1. EINES DE RECOLLIDA D'INFORMACIÓ

Com ha eina de recollida de dades he utilitzat la entrevista (Vegeu Annex 56, p.56), ja que és adient per què la persona pugui expressar tot allò que vol compartir. Abans de construir el guió de l'entrevista, m'interessava que l'estructura, és a dir, les preguntes d'aquesta no fossin gaire tancades, sinó més aviat obertes perquè la persona pogués explicar trajectòries, vivències varies, pensaments, reflexions, etc. D'aquesta manera les preguntes que proposava estaven enfocades a un aspecte que volia que compartissin, però alhora tenien la possibilitat de poder conduir el seu relat de manera oberta, ja que el tipus de pregunta portava a que la persona pogués expressar tot allò que volgués.

A l'hora d'estructurar l'entrevista, vaig creure important poder conèixer el procés de migració de la persona participant o dels seus familiars i el que em poda explicar sobre els sentiments, expectatives, vivències, etc., ja que crec imprescindible apropar-me i entendre una mica més aquesta situació per després poder comprendre millor com ha estat aquest procés personal relacionat amb la identitat. En aquest sentit, també volia que hi tingues un pes important, tenint en compte la pregunta de la recerca, el

concepte d'identitat, ja que és un element central en el treball i vaig creure necessari definir aquest concepte, però des de la veu de les persones entrevistades. En l'entrevista hi ha diferents preguntes relacionades amb aquest conflicte personal i qüestionament per part de l'entorn i, en aquest sentit, vaig creure interessant incloure-hi alguns fragments de dos autors destacats en el marc teòric que parlen sobre aquest conflicte. Amb això hi havia la intenció de parlar de possibles situacions que havien viscut els autors per acabar compartint possibles situacions semblants i/o diferents i d'aquesta manera també acostar-me més a la realitat que han viscut les persones entrevistades. Per últim, també vaig incloure una pregunta sobre un projecte real fet per una escola de Vic, "mares enllaç", per potenciar la comunicació i relació entre les mares de l'escola, sigui quin sigui el seu origen i procedència. Vaig introduir aquesta pregunta perquè en un principi volia investigar més a fons aquest projecte com a exemple d'intervenció que vol potenciar la relació, en aquest cas entre mares, i que pot estar incidint en el sentiment de pertinença, relació entre els mateixos nens i nenes, etc. Tot i això, he cregut no incidir-hi massa ja que s'allunya bastant del tema en sí que és el conflicte identitari, i per aquest fet, només he volgut preguntar a les persones entrevistades si creuen que aquests tipus de projectes poden ajudar a trencar barreres socials i si això pot ajudar als nens i nenes d'aquesta escola a sentir-se més inclosos en la societat on viuen. En aquest sentit, penso que des del punt de vista social és interessant preguntar a les persones entrevistades, les quals han viscut situacions de conflicte en la seva identitat, si creuen que aquests projectes poden acabar incidint d'una manera o altra en acompanyar aquest procés.

Una altra eina de recollida de dades ha estat el diari de camp que he realitzat després de fer les entrevistes (Vegeu Annex 6, p.174). En aquest diari s'explica com ha estat cada entrevista, com ha anat, què he percebut, reflexions sobre algunes coses que m'han explicat els participants, etc. i una valoració final de les sis entrevistes. Aquesta també ha estat una eina interessant de realitzar, ja que m'ha ajudat a ordenar les idees i fer memòria de coses destacades des d'una basant més subjectiva de sensacions però també observables com comentaris, somriures, etc. El diari m'ha servit per recollir totes aquestes coses que no s'haguessin pogut plasmar solament en les entrevistes transcrites.

3.1.2. SELECCIÓ DE LA MOSTRA

En relació al procés de recollida de dades, la selecció de les persones a entrevistar ha estat per mostreig no probabilístic intencionat. Abans de realitzar la recollida de dades, coneixia a dues de les persones entrevistades i va ser a partir d'una d'elles que vaig

poder accedir a altres persones. Ella em va facilitar els contactes de persones d'origen immigrant, una d'elles era la seva germana, que estaven disposades a participar en la recerca i donar a conèixer la seva vivència en aquest plantejament sobre la identitat. S'ha donat el cas que totes aquestes persones tenen arrels marroquines ja sigui perquè han immigrat des del país d'origen o altres han nascut aquí, però no ha estat una selecció intencionada en aquest sentit.

En total van ser sis entrevistes que vaig poder realitzar. D'aquestes entrevistes, tres es van fer cara a cara, és a dir, vaig poder quedar amb les persones a Vic i les tres restants es van realitzar via correu electrònic per motius de proximitat i temps disponible tan de les persones entrevistades com jo mateixa. Amb aquestes persones vaig fer el primer contacte per correu electrònic i seguidament els hi vaig enviar l'entrevista i em van fer el retorn. En un principi el fet d'enviar les entrevistes em va produir força incertesa, ja que pel fet de no haver un intercanvi directe durant la realització de l'entrevista, pensava que potser la informació que en podia sortir no seria tan rica i profunda en contingut i vivències. Finalment, he pogut veure com aquestes tres persones han explicat diferents situacions, pensaments, sentiments, etc. i que en aquest sentit respondre l'entrevista de manera escrita tampoc ha estat un impediment a l'hora de poder rebre aquesta informació. Evidentment, i comparant les altres tres entrevistes de manera directa, sí que he de dir que pel fet d'estar davant la persona, poder interaccionar i compartir el que es va explicant, etc. ha fet que hagi pogut apropar-me molt més profundament al cas de cada una d'elles.

3.1.3. ASPECTES ÈTICS

Pel que fa als aspectes ètics de la recerca, totes les persones entrevistades van rebre ja sigui per correu electrònic o de forma directa, un document per poder signar el consentiment informat (Vegeu Annex 2, p.61) en el qual es detallava que les dades que em facilitarien només serien utilitzades per realitzar la recerca. D'aquesta manera es va informar a les persones entrevistades del tipus de treball que portaria a terme i per a què utilitzaria la informació. Malgrat entregar-los-hi, no totes les persones m'han retornat el paper firmat, tenint quatre consentiments i dos no signats. Aquests dos però, m'han donat el seu consentiment via correu electrònic.

En aquesta línia, abans de cada entrevista, vaig enviar prèviament les preguntes per tal que la persona tingués constància del que se li demanaria i també per facilitar a la persona el fet de pensar com podria explicar el seu relat. En aquest sentit, penso que he tingut en compte la confidencialitat i la transparència, ja que s'ha donat la informació per tal que la persona pogués ser conscient d'allò en què estava participant.

Relacionat també amb la confidencialitat, es va demanar a totes les persones entrevistades si podria fer ús del seu nom per que sortís al treball. De les sis persones tan sols una va demanar que es canviés el seu nom per un d'anònim. Evidentment això s'ha portat a terme de tal manera que s'ha canviat el nom d'aquesta persona per un inventat.

Per últim, i com ja s'ha dit abans, una de les coses que volia destacar en aquesta recerca era la veu de les persones i, en aquest sentit, en la transcripció de les entrevistes he respectat aquest aspecte escrivint de manera gairebé literal tot el que van explicar. D'aquesta manera, encara que pel nombre de fonts la recerca no pugui ser representativa en aquest tema a abordar, crec que la informació té veracitat ja que aquestes sis persones han aportat la seva pròpia experiència en aquest tema i, per tant, crec que té un valor qualitatiu important.

3.2.DEFINICIÓ DE LES CATEGORIES I TEMES D'ANÀLISI

Per tal de poder respondre la pregunta recerca i analitzar el contingut de les entrevistes, he escollit un seguit de categories que han sorgit del marc teòric. Són temes claus que sustenten aquest treball i que, per tant, han orientat l'anàlisi per contestar la pregunta de recerca. En total he escollit cinc categories claus per analitzar i de les quals algunes tenen temes que se'n deriven per facilitar l'anàlisi de les dades (Vegeu Annex 3, p.63). Aquestes categories i els seus respectius temes, giren al voltant de la identitat, tema clau en la recerca, i d'aquelles situacions, sentiments, vivències, pensaments, etc. que han experimentat persones d'origen immigrant en el procés de construcció de la seva identitat. Aquests elements a analitzar són els següents:

- Identitat (Vegeu Annex 5, p.142)

La identitat és un element molt important en la recerca, ja que és des d'aquest concepte d'on parteix la pregunta de recerca, és a dir, es tracta d'esbrinar com viuen aquestes persones d'origen immigrant la seva identitat entre diferents cultures. Com que és una categoria complexa he cregut necessari escollir dos temes per analitzar amb més profunditat i de forma ordenada la informació de les entrevistes tenint en compte el concepte de la identitat i la construcció d'aquesta identitat.

Així doncs, analitzar el concepte d'identitat i la seva construcció és essencial per entendre el punt de partida, com l'entendem, quins elements en formen part, etc. A partir de les fonts del marc teòric i tenint en compte els autors destacats en aquest, entenem la identitat com un concepte complex que comprèn diferents elements en els quals la persona s'hi reconeix en cada un d'ells. Aquests elements no es poden dividir, no són espais compartimentats, ja que tot forma part de la identitat de la persona. També es destaca en el marc teòric que la construcció de la identitat es forma quan ens identifiquem amb elements, quan sentim que formem part.

Des d'aquesta perspectiva analitzaré quina és la definició d'identitat i la construcció, per tant, com entenen aquest concepte les persones entrevistades. Des de la teoria es diu que és un concepte complex i que sovint no s'entén de la mateixa manera. En aquest sentit, m'interessa escoltar la veu de les persones entrevistades per tal d'analitzar des de quina perspectiva entenen el concepte i si concorda amb les fonts d'informació que he utilitzat per acostar-me a les vivències d'aquestes persones en relació a la identitat.

- Conflicte en la identitat (Vegeu Annex 5, p.145)

He escollit aquesta categoria, ja que és un punt central en la pregunta de recerca, com viuen aquestes persones d'origen immigrat en plantejar-se la seva identitat, si tenen pressions de l'entorn, qüestions i tensions personals degut a aquest conflicte, com ho experimenten, etc. Pel fet de ser una categoria molt àmplia, he decidit extreure uns temes que derivin d'aquesta categoria per destriar i analitzar millor la informació. Aquests temes són: pressions de l'entorn, qüestions i sentiments interns, resolució del conflicte i suport en el conflicte.

Des del marc teòric trobem que en aquestes situacions es posa en qüestió la identitat, poden ser vivències dures i complexes per la persona. També poden ser situacions xocants per la societat, que no sol comprendre que la persona pugui identificar-se d'igual manera en dues o més cultures. És en aquest marc quan es produeix aquest conflicte identitari en què la persona es pot sentir pressionada per l'entorn, per tal de reafirmar una part de la seva identitat i anul·lar-ne una altra. Les persones que es troben en aquesta situació poden tenir la sensació que estan traint al grup/cultura si reafirmen que les dues són parts de la seva identitat o si, pel contrari, en algun moment s'han volgut posicionar.

Alguns autors, esmentats en el marc teòric, han escrit sobre el tema i han compartit les sensacions i sentiments que han experimentat en aquest procés. És sabut que les persones poden experimentar una gran frustració per patir aquesta pressió social, d'un grup i/o persones concretes del seu entorn.

Així doncs, crec que també és una situació que s'ha d'analitzar, ja que és una conseqüència de la pressió social a la que, a vegades, poden estar sotmesos i que influeix en com viu la persona aquest procés de construcció de la seva identitat en la societat on viu. Un cop més, crec essencial analitzar-ho a partir de l'experiència de les persones entrevistades.

M'interessa conèixer si aquest conflicte és més o menys habitual en persones que provenen d'altres orígens, si es viu d'igual manera si has nascut aquí o no, com es produeix, en quines situacions, quins sentiments s'experimenten, com s'ha resolt (tan si es viu més positivament o no), si el suport d'algú en aquests moments de conflicte és un element important, etc. Dins aquest punt de conflicte en la identitat podem trobar aquelles vivències més personals que la persona ens pot explicar i que segurament no ho trobarem de la mateixa manera en fonts teòriques. En aquest sentit, crec interessant analitzar aquesta situació per comprendre què es produeix al voltant de la persona que ho viu i quin paper hi tenen les persones del seu entorn, és a dir, des d'un nivell social (qüestionant, buscar que la persona es posicioni, actituds, suport, ...).

- Segona generació (Vegeu Annex 5, p.162)

Aquesta categoria també és important en la recerca ja que, segons les fonts teòriques, les persones que poden viure amb més intensitat aquest qüestionament en la seva identitat, són les persones mal anomenades de "segona generació", és a dir, que han nascut al país d'acollida on fa temps van arribar els seus pares. Segons sembla, aquests fills i filles de persones immigrades poden experimentar amb més intensitat aquest procés de construcció de la identitat, ja que tenen una pressió social i/o de grup més extrema per definir-la.

Crec que es interessant analitzar també aquest aspecte, ja que la majoria de les persones entrevistades van néixer a Catalunya. D'aquesta manera puc analitzar si existeixen diferències entre les persones nascudes aquí i les que van experimentar el procés migratori. Evidentment, per la quantitat

d'entrevistes realitzades no puc constatar que la realitat sigui aquesta, però sí que tindrà una petita mostra del que pot estar passant.

- Procés migratori (Vegeu Annex 5, p.164)

Aquest és un element que crec que s'ha de tenir en compte perquè m'interessa conèixer a la persona que tinc davant i, per tant, he de saber quina ha estat l'experiència de passar un procés migratori, ja que algunes persones entrevistades ho han viscut. És una manera d'entendre què suposa viure una experiència que, evidentment, ha estat una situació dura i complicada per a la persona. Si les persones entrevistades no ho han viscut, també és interessant veure què els hi han explicat els seus familiars i com ells veuen aquest procés. Com que també és una categoria força àmplia he cregut necessari focalitzar en un tema més concret per facilitar l'anàlisi de la informació. Aquest tema és els sentiments abans i després del procés migratori. Crec que és important apropar-me a aquestes vivències, tan viscudes per ells mateixos com pels seus familiars, ja que em permetrà comprendre la trajectòria d'aquesta persona i com ha estat l'experiència per entendre millor el seu posicionament i construcció de la seva identitat.

Relacionant-ho amb el tema de la identitat, penso que és important conèixer cada procés migratori perquè això possiblement tindrà a veure en com han viscut ells l'estada al nou territori, com configuren la seva identitat en l'estada en els dos territoris, etc. Penso que s'ha d'anar a les arrels de la persona, per comprendre la motxilla carregada d'experiències, sentiments, etc. per tal de comprendre una mica més què ha viscut al voltant de la seva identitat i com ha arribat al que és ara.

Des del marc teòric, s'entén aquest procés com una situació dura, fins i tot, pot arribar a ser traumàtica per la persona. Durant l'estada al nou territori la persona pot experimentar diferents sensacions que poden provocar un conflicte entre el desig de passar desapercebut per no sentir-se marginat, "diferent", i el desig de diferenciar-se dels altres per continuar sent "ell mateix". Aquestes contradiccions poden comportar confusions internes en la persona en la qual trontollarà el seu autoconcepte i a partir d'aquestes noves experiències la seva identitat també serà modificada.

A vegades, la persona d'origen immigrant no fa un bon procés d'adaptació al nou territori i el procés de dol s'allarga més del compte. Aquesta situació també

pot ser viscuda així pels seus fills, nascuts al nou territori, els quals poden percebre aquesta manca de pertinença, pot afectar l'autoconcepte de la persona creant sentiments de confusió i ràbia per aquesta situació contradictòria.

- Experiències sobre la visió social de la persona immigrada (Vegeu Annex 5, p.170)

Aquest és un element que també crec interessant analitzar ja que segons el marc teòric, socialment existeix una mirada cap a la persona immigrada i, fins i tot dels seus descendents, carregada de prejudicis que poden crear situacions complexes pel que fa la convivència, la cohesió social, la inclusió a la societat on viuen, la relació, etc. En aquest sentit, també hi pot haver un impacte en relació a la identitat, ja que a nivell social pel fet de pertànyer a una cultura carregada de tots aquests elements pot comportar que la persona gestioni encara amb més dificultats aquesta crisi identitària i que, per tant, sorgeixin diferents sentiments que causin conflicte en la persona. A partir d'aquest fet puc analitzar mitjançant les entrevistes, si aquesta visió social de l'immigrat que he plasmat en el marc teòric és més o menys viscuda per les persones entrevistades i si això els ha influït en la construcció de la seva identitat; tipus de pressió social que han experimentat, sentiments que els ha generat, situacions on s'hagi donat, etc.

Crec que serà interessant analitzar aquesta situació per també comprendre amb més profunditat el procés de construcció identitària que han tingut fins ara les persones entrevistades tenint en compte aquests elements més socials.

4. ORDENACIÓ I ANÀLISI DE DADES

Per tal de poder realitzar l'anàlisi de dades, he tingut en compte la informació de les entrevistes segons les categories i temes escollits, establint una relació i un diàleg entre aquestes dades i la informació del marc teòric. En aquest apartat d'anàlisi de dades també hi apareix una breu descripció de les persones entrevistades per tal d'apropar al lector a la història de cada participant i així facilitar la comprensió d'aquest anàlisi.

4.1. DESCRIPCIÓ DE LES PERSONES ENTREVISTADES

En aquest apartat es descriu breument algunes característiques, extretes de les entrevistes, dels participants per tal de situar les trajectòries. Les sis persones entrevistades són les següents:

- Yousra:

És una noia de 17 anys que estudia 1r de Batxillerat, va néixer i viu a Vic. Els seus pares van emigrar de Marroc amb 20 anys aproximadament i van arribar a Catalunya per buscar un futur millor. Primer va ser el seu pare qui va fer el procés migratori i un temps després va arribar la seva mare. La Yousra sempre ha viscut a Vic amb la seva família.

- Mohamed:

És un noi de 25 anys que viu a Tortosa. Va néixer al Marroc i en va marxar amb 16 anys juntament amb part de la seva família, a través de reagrupament familiar. Des de la seva arribada, la família ha viscut sempre a Tortosa. Actualment està cursant estudis universitaris.

- Iman:

La Iman és una noia de 23 anys que va néixer a Vilafranca del Penedès. Els seus pares també van emigrar del Marroc. El seu pare va fer el procés migratori molt jove cap a Catalunya i temps després va emigrar la seva mare. Actualment la Iman viu a Cerdanyola del Vallès i està Llicenciada en Traducció i Interpretació.

- Yasin:

És un noi de 25 anys nascut al Marroc. També va fer un procés migratori marxant del seu país bastant jove, concretament amb 17 anys. En Yasin va venir a Espanya per motius formatius, ja que volia acabar els seus estudis a un altre país. Actualment viu a Barcelona, és integrador social i està cursant el Grau d'Educació Social.

- Fadua:

La Fadua és una noia de 32 anys nascuda a Campdevàrol (Ripollès). Els seus pares van emigrar del Marroc sent el seu pare qui a l'edat de 20 anys fes primer el procés migratori i més tard la seva mare. Actualment, la Fadua viu a Ripoll i està acabant de cursar el Grau en Educació Social.

- Sara:

És una noia de 24 anys que va néixer i viu a Vic. La Sara és la germana gran de la Yousra i les dues estan molt unides. És educadora social i treballa com a mediatora a diferents escoles de Vic. També col·labora com a mediatora a una d'aquestes escoles en el projecte "Mares enllaç" comentat en les entrevistes. A més a més, també ha realitzat xerrades a alguns instituts amb alumnes i famílies per, entre altres aspectes, reflexionar sobre la construcció de la identitat de fills de persones immigrades. En aquest sentit, la Sara comparteix la seva experiència personal al voltant de la identitat, com l'ha viscuda i la viu actualment, quins conflictes va tenir, què o qui la va ajudar a tirar endavant, etc. Actualment està pensat un projecte personal per donar a conèixer i compartir aquestes experiències.

4.2. LES VEUS DELS PARTICIPANTS

En aquest apartat, es fa l'anàlisi de les veus dels participants a partir de les categories i temes establerts a l'apartat anterior. Les veus dels participants les he organitzat per nuclis temàtics en relació a la identitat i tenint en compte el que els participants han explicat en les seves entrevistes. A partir d'aquesta informació he establert uns títols que reflecteixen la idea del contingut d'aquest anàlisi, els quals són els que es mostren a continuació.

4.2.1. LA IDENTITAT: UN CONJUNT D'ELEMENTS

A partir de les entrevistes, les persones participants han parlat sobre la identitat des de com entenen ells i elles aquest concepte. En les entrevistes que s'han realitzat directament, és a dir, les que no s'han enviat per correu electrònic, quan se'ls hi demanava definir aquest concepte amb les seves pròpies paraules, expressaven la dificultat que els hi suposava haver d'explicar què és un concepte així, el qual engloba tantes coses. La Sara fins i tot li va costar menys explicar les característiques de la identitat que definir el concepte, "Però jo més que dir la identitat <és> et diria quines característiques té. És dinàmica, per tant, no és estàtica. És complexa, però això no vol dir que sigui complicada i difícil i no sé què, complexa en el sentit que pot adoptar tants elements i fins i tot contradictoris a vegades. Per tant, també és diversa, que amb complexa poden anar de la mà. Adaptable, que s'adapta, és a dir, que si jo ara marxo es va adaptant, però clar això també portes tu les *rendes*. Composta, composta de diferents elements. No es pot fragmentar, és a dir, jo no tinc dues identitats, tu només en tens una, no pots tenir dues. <Jo tinc la marroquina i la catalana>, no, no. No són disfresses, tu tens una identitat i prou" (Vegeu Annex 4, p.128).

Totes les persones entrevistades van coincidir que aquest concepte està compost per múltiples elements que tenen a veure amb la persona, ja sigui experiències, sentiments, cultura, religió, trajectòries, etc. En el seu diàleg expressen aquesta característica, és a dir, que no entenen la identitat com a formació d'un únic element el qual han d'identificar-se, sinó tot el contrari. La seva està composta per diferents elements i això no significa que tinguin moltes identitats, sinó diferents pertinences que conformen la seva identitat.

Des d'aquest punt de vista, totes les persones entrevistades han fet referència, per les seves explicacions, que per aquest fet, la seva identitat no és igual que la d'un altre, ja que cada una es conforma a partir de moltes coses com, per exemple, les experiències vitals, diferents en cada persona.

Tot això va molt lligat a les fonts d'informació que he utilitzat en el marc teòric i les quals també expliquen aquest conjunt d'elements en la identitat. Aquest fet penso que es destaca d'igual manera en les entrevistes, ja que dues de les fonts més utilitzades en el marc teòric són autors com en Said El Kadaoui (2011) i l'Amin Maalouf (1999), els quals són persones que han viscut aquest conflicte i/o qüestionament social i personal en primera persona i, per tant, coincideixen en la visió que tenen sobre aquest concepte i la seva formació.

Passa d'igual manera en la construcció de la identitat. Les persones entrevistades coincideixen que aquesta es forma a partir de les experiències que viuen en cada etapa de la seva vida. En relació a això, tal com les persones diuen a l'entrevista i, per aquest sentit de formar-se a partir de les experiències, podríem dir que la identitat està sempre en construcció.

La Yousra, una de les persones entrevistades, explica que la seva identitat s'està transformant cada dia (Vegeu Annex 4, p.68), i una altre persona, la Sara, diu que anirà formant-se fins el dia que es mori (Vegeu Annex 4, p.128). Seguint aquesta línia, l'autor Amin Maalouf (1999) explica que la identitat es construeix i es transforma al llarg de l'existència i que, per tant, cada persona viurà experiències diferents que provocarà que la seva identitat vagi modificant. Relacionant el que han dit les persones entrevistades, l'autor Said El Kadaoui (2011, p.61), també anomenat en el marc teòric, explica que la identitat és un vestit que tu et fas a mida, "tu ets el sastre". Des d'aquesta perspectiva, les persones entrevistades han explicat que la identitat és tot allò que té a veure amb tu i, per tant, tot allò que has viscut, has experimentat, has sentit, etc. i tu ets qui vas teixint el vestit, la teva identitat.

A partir de tota aquesta informació sobre el concepte i la seva construcció, em pregunto si aquesta visió dinàmica i complexa del concepte, pot ser entesa d'aquesta manera per persones que han experimentat pressió per definir la seva identitat i no per altres. Se'm planteja aquesta pregunta, ja que, a partir de les entrevistes, els participants han explicat la pressió de l'entorn per definir la seva identitat, "ets catalana o marroquina?". Per tant, em plantejo si aquest entorn podria entendre la identitat com quelcom més estàtic i, d'aquesta manera, pressiona a la persona per situar-se en una cultura o una altre, no acabant de comprendre aquesta identitat més diversa i dinàmica.

4.2.2. UN ENTORN QUE PRESSIONA?

Des de la perspectiva que la identitat és tot allò que té a veure amb tu, no podem oblidar la importància que té l'entorn en la construcció de la identitat. Les persones entrevistades han explicat aquesta importància esmentant diferents elements de l'entorn, com les persones que han conegut, que l'han ajudat i ajuden en la construcció de la seva identitat.

L'entorn és un element molt important en la construcció i plantejament de la identitat d'una persona, ja que és partir de les relacions que podem generar pertinences.

Una de les persones entrevistades, la Fadua, entén, segons va explicar en l'entrevista, que socialment hi ha una idea establerta de com ha de ser la identitat de la persona (Vegeu Annex 4, p.106). Aquesta visió social estableix que la persona ha d'identificar-se en un únic element, és a dir, en una única pertinença i que tothom ha d'encaixar en aquest paràmetre. En aquest sentit, podria existir una certa pressió social per establir una identitat col·lectiva o el que podríem anomenar, segons el marc teòric, una identitat social. Aquesta identitat social ens fa sentir part d'un "nosaltres", ens identifiquem en un col·lectiu per diferents motius (ètnia, religió, sexe, ...).

Aquesta visió també pot tenir relació amb la pressió que pot experimentar una persona per part de l'entorn, sovint proper com poden ser la família, amics, etc. per definir de manera concreta la seva identitat i, per tant, posicionar-se en un grup i/o col·lectiu. Aquest factor ha estat un element a analitzar que s'ha convertit en una categoria durant aquesta anàlisi, el conflicte en la identitat.

Durant la vida d'una persona, en aquest cas d'origen immigrant, pot experimentar diferents situacions on es vegi pressionada per definir de forma concreta la seva identitat i gairebé haver de posicionar-se, i d'aquesta manera renunciar, a certs elements d'aquesta.

Les persones entrevistades han parlat de forma extensa sobre aquest tema compartint diferents situacions viscudes on s'han sentit pressionades per l'entorn. Moltes de les situacions que expliquen coincideixen entre elles en el sentit que solen ser situacions semblants, ja que se'ls hi formulen gairebé les mateixes preguntes, ja sigui de part de la comunitat marroquina com la catalana.

Algunes d'aquestes preguntes solen ser "ets català/catalana o marroquí/marroquina?, et sents més del Marroc o de Catalunya? Perquè parles en aquesta llengua si la teva és el català/marroquí? Per què et relaciones amb aquests catalans/marroquins?", etc. D'aquesta manera, aquestes preguntes poden formular-se tan per l'entorn català com pel marroquí. Altres situacions també coincidents entre elles tenen un caràcter més impositiu com, per exemple, "tu no pots dir que ets de les dues cultures, t'has de sentir català/catalana o marroquí/marroquina, però has de triar-ne un; has d'aprendre-la, és la teva llengua!; has de fer això, has de demostrar a la societat que ets marroquina/marroquí o catalana/català; és igual que tu hagis nascut aquí, ets musulmana/musulmà, els teus pares ho són, per tant, no ets totalment catalana/català; tu has nascut aquí, no ets totalment marroquina/marroquí; tu has nascut aquí, ets catalana/català; aquestes identitats no, tu només català/catalana o marroquí/marroquina i punt", etc. En aquest sentit, totes les preguntes que se'ls hi

formula van enfocades en escollir una cultura i així establir-la com a prioritària vers l'altre.

De les sis persones entrevistades, quatre han expressat que han experimentat pressions tant de la comunitat marroquina com de la catalana, concretament la Yousra, la Sara, la Fadua i la Iman. Les altres dues persones, en Mohamed i en Yasin, han dit que han experimentat situacions on potser se'ls ha volgut fer posicionar, ja que han dit coincidint amb els fragments d'autors exposats en l'entrevista, però que no han deixat que l'entorn els pressionés. En aquest sentit aquestes dues persones expliquen que no acceptarien aquest qüestionament, perquè cap persona té dret a pressionar a un altra, com en Yasin, "no m'he sentit pressionat, depenent de la manera en que em demanen responc d'una manera o d'una altre, ningú té el dret de pressionar un altre" (Vegeu Annex 4, p.98). En Mohamed, explica que s'ha adaptat a les normes existents a la societat on viu i que no li afecta que algunes persones el posicionin en una cultura o en una altra, ell mateix sap qui és i com se sent, "em sento una persona Amazigh, marroquí, africà i musulmà, perquè són coses que formen part de la meva múltiple identitat" (Vegeu Annex 4, p.85).

També s'ha de fer esment que aquestes dues persones que han explicat no sentir-se pressionades per l'entorn, en Mohamed i en Yasin, van experimentar un procés migratori i van arribar a Catalunya a l'etapa de l'adolescència, amb 16 i 17 anys respectivament. Aquest fet, sent les úniques persones entrevistades que han fet el procés migratori i han explicat no sentir-se pressionats en el sentit identitari, podria apuntar que el fet de no haver nascut al país d'acollida no visquessin amb la mateixa intensitat aquest qüestionament per part de l'entorn com persones nascudes al territori. Tot i així és molt evident que pel volum de persones entrevistades no puc constatar aquesta situació. Malgrat això, sí que per la informació que tinc puc analitzar que és una situació que es repeteix en els dos casos de persones que han fet un procés migratori i que, per tant, no s'han impregnat de la mateixa manera de les dues cultures que les altres persones nascudes al territori les quals han passat la seva vida entre diferents cultures. També coincideix en que les persones que expressen no sentir-se pressionades són els dos únics nois. Això podria apuntar que es pot experimentar de forma diferent en noies i noies? Pot tenir alguna cosa a veure? Aquesta és una qüestió que em plantejo en analitzar les dades, ja que han estat les quatre noies que han explicat sentir-se pressionades vers als dos únics nois que no.

Des del marc teòric, dins l'apartat "2.1.4. L'anomenada segona generació", trobem que les persones nascudes al territori, com també nouvingudes, poden experimentar

conflictes interns i pressions de l'entorn per definir la seva identitat. Malgrat això, una persona, en Mohamed, explica en l'entrevista que el seu cas no té res a veure amb persones nascudes al territori, ja que aquests no han viscut un procés migratori. En Mohamed explica que ell va arribar a Catalunya amb 16 anys, amb una identitat ben formada i que, per la seva edat, era conscient del que estava passant al seu voltant (Vegeu Annex 4, p.84). Aquesta identitat ben formada que parla en Mohamed, em va fer replantejar coses, ja que durant la recerca s'havia anat explicant que la identitat era quelcom dinàmic i que, per tant, era canviant. Entenc les paraules del Mohamed com una manera d'explicar que havia crescut en un lloc, en una cultura concreta, i que tenia clar quina era la seva postura i que es sentia identificat en la seva cultura d'origen. Tot i així en Mohamed dóna un sentit a la identitat com quelcom més estàtic, que xoca amb el que han explicat les altres persones entrevistades.

En Mohamed també explica que persones de pares immigrants, que han nascut al territori, es senten catalans perquè han viscut tota la seva vida aquí. Explica que aquesta situació és molt diferent a la seva perquè aquestes persones tenen inevitablement l'etiqueta "d'immigrants", tot i haver nascut aquí i això els hi suposa molts problemes pel que fa la seva identitat (Vegeu Annex 4, p. 84).

Persones com la Sara i la Fadua, han explicat la seva visió d'aquest tema havent nascut al territori. La Sara explica com moltes persones de famílies marroquines que no han fet un bon procés d'integració o inclusió i, per tant, no han superat el dol migratori transmeten elements d'aquest estancament als seus fills nascuts aquí. Això, explica, genera molts conflictes de la família cap a l'entorn, de la família amb els fills i d'aquests amb l'entorn (Vegeu Annex 4, p.135).

Aquest fet també se'n parla en el marc teòric, en l'apartat "2.1.4.L'anomenada segona generació", on s'explica que aquest dol no gestionat pot afectar als fills d'aquestes persones i provocar conflictes com els que ha explicat la Sara. La Fadua, també reafirma aquesta idea explicant la diferència de la situació del seu home i els seus pares, nascuts a Marroc, i el d'ella nascuda a Catalunya. La Fadua explica que el seu home va venir amb vint i pocs anys amb una identitat ben formada dins un context emmarcat on no se li ha demanat que triés entre res de la seva identitat i, per tant, no ha tingut ni té aquesta guerra interna (Vegeu Annex 4, p. 107). El cas del marit de la Fadua coincideix amb el del Mohamed, el qual explicava que va arribar amb una identitat ben formada. Això em fa plantejar si persones que han experimentat un procés migratori i, per tant, no han viscut entre dues cultures, tenen una visió de la

identitat més estàtica i rígida que les persones nascudes al territori que han tingut un conflicte identitari.

La Fadua també relata situacions, com poden ser per temes de documents, on s'ha sentit estrangera tot i haver passat tota la seva vida aquí. En un moment de la seva entrevista diu "Que jo no sóc immigrant perquè jo no he marxat, no he immigrat, no he anat enlloc, però no tinc el reconeixement. Llavors jo em plantejo que si realment ets de dos llocs, tens moltes coses, però a l'hora de la veritat no ets d'enlloc, perquè no tens el reconeixement de cap part, ni de l'una ni de l'altre" (Vegeu Annex 4, p.110). Aquesta visió dels altres cap un mateix influeix, entre altres aspectes, amb l'autoconcepte que es té d'un mateix, tal i com s'explica en el marc teòric. Aquesta manca de reconeixement per l'entorn i que et considerin i et vegin com a immigrant, això repercuteix a l'autoconcepte, a com et veus i et consideres també a tu mateix. Aquesta idea que apunta la Fadua, també és un fet molt curiós pel que fa al concepte "segona generació" i precisament en el marc teòric, dins l'apartat "2.1.4.L'anomenada segona generació", es defineix la paraula "immigrant" per adonar-nos que la situació d'aquestes persones nascudes al territori no encaixa en la definició i, per tant, no haurien de ser considerats i anomenats immigrants.

En relació al conflicte en la identitat, en l'entrevista, tal com ja s'ha explicat a l'apartat de la recollida de dades, vaig incloure fragments dels autors Amin Maalouf (1999) i Said El Kadaoui (2011), en els que parlaven de situacions que els havien succeït i en les quals havien rebut pressions per part de l'entorn, qüestionaments per la seva identitat, etc. De les sis persones entrevistades, totes han expressat haver viscut situacions semblants a les que expliquen els autors. En gran mesura, totes les situacions dels autors han estat coincidents amb les de situacions viscudes per les persones entrevistades, però han expressat coincidir més en el fragment de l'Amin Maalouf (Vegeu Annex 1, p.58) i algunes del Said El Kadaoui (Vegeu Annex 1, p.58-59) com dir "no sembles marroquí/marroquina" com si estiguessin afalagant a la persona. Aquesta situació ha estat de les més destacades i, fins i tot, les persones que he entrevistat de forma directa (Yousra, Sara i Fadua) semblava que els sorprengués coincidir amb aquesta situació amb l'autor, en veure que a més gent, a part d'elles, també li havien dit allò. Això m'ha fet pensar fins a quin punt aquestes situacions, i moltes altres, poden estar succeint de forma repetitiva a la societat.

Pel que fa a la informació del marc teòric sobre aquest tema, coincideix amb la realitat explicada per les persones entrevistades. A la teoria, dins l'apartat "2.1.3.Sentir-se entre dos mons", s'explica que aquestes persones poden sentir-se entre dues cultures,

i que a vegades l'entorn no comprèn aquest fet i de manera més directa o indirecta sembla que busqui posicionar a la persona entre una o l'altra.

En aquest sentit la persona que experimenta aquesta pressió pot generar-li uns sentiments i conflictes interns a vegades difícils de gestionar, sobretot si no es té amb qui compartir-ho. Aquestes quatre persones (Yousra, Iman, Sara i Fadua), han fet referència a aspectes interns que han viscut i han explicat com es sentien en el moment que es trobaven en aquestes situacions de conflicte. Quan parlaven sobre allò que els havia generat aquestes situacions van destacar sentiments com ràbia, frustració i impotència, però el que més van remarcar va ser ràbia. Aquests sentiments venen donats per la incomprensió que s'entén per part de l'entorn i, per tant, per la pressió en què es veuen o es veien immerses.

Un dels elements també molt destacats per les quatre persones que s'han sentit pressionades, ha estat el qüestionament intern que han tingut amb elles mateixes. Es solien plantejar molts perquè, sobretot a l'etapa de l'adolescència ja que ho van viure més negativament, com, per exemple, "què he fet jo? què he fet malament? perquè jo? en què sóc diferent?", etc.

Totes aquestes qüestions generen un nivell de frustració important i sol ser una situació complicada que la persona viu molt negativament, tal com s'explica en el marc teòric dins dels apartats "2.1.3. Sentir-se entre dos mons i 2.1.4.L'anomenada segona generació". Des d'aquest punt de vista, aquestes persones entrevistades expliquen com durant molts moments de la seva vida han anat fent "proves" per agradar a la gent del seu voltant, tan a marroquins com a catalans. Aquest fet provoca veure't en la situació d'haver de renunciar a uns elements de la teva identitat per què els altres t'acceptin. Tal com expliquen, algunes persones en aquesta situació renuncien a una part de la seva identitat i, en alguns casos, hi ha persones que es radicalitzen per ser acceptats, tan per una banda com per una altra (marroquins o catalans).

Tres de les quatre persones entrevistades que s'han sentit pressionades per l'entorn, la Yousra, la Sara i la Fadua, diuen haver intentat fer aquestes proves per agradar als dos "bàndols" però que han fracassat en l'intent, ja que veien que per molt que fessin i demostrassin se'ls continuava veient com a diferents, no podent encaixar del tot en cap dels dos costats. En un moment de l'entrevista la Fadua diu "és el què et deia abans d'intentar imitar, ser com l'entorn que veus, perquè et puguis sentir acceptada. Llavors això que et deia abans de les batalles, veus que tu fas unes coses per ser acceptat i això igualment et porta al fracàs" (Vegeu Annex 4, p.113-114).

Aquest fet també es mostra quan dues de les quatre noies, la Sara i la Iman, parlen sobre els seus viatges al Marroc i expliquen una mateixa situació. Quan estan a Marroc les tracten com si fossin estrangeres, com si no formessin part d'allà, com si no fossin marroquines, no les reconeixen com a tal i, fins i tot, la Sara explica que la veuen com "la traïdora" (Vegeu Annex 4, p. 132). La Fadua expressa que en aquest sentit no et sents reconeguda ni pels d'aquí, ni pels d'allà ni per enlloc (Vegeu Annex 4, p. 112). Aquest és un fet esmentat en el marc teòric, com també la sensació d'haver traït la teva cultura per tenir altres elements d'altres cultures o que les altres persones et vegin com a traïdora, dins l'apartat "2.1.3.Sentir-se entre dos mons",

Aquestes situacions generen una guerra interna en la persona, la qual no es vol posicionar en cap banda, en què va batallant amb si mateixa i també amb aquest entorn que pressiona.

4.2.3. BUSCAR L'EQUILIBRI

Totes les persones entrevistades han dit estar en un moment de la seva vida força estable en aquest sentit tot i que sempre tenen pressions, però que depèn de cada persona com gestiona aquests moments. La situació i conflicte intern, diuen, ha millorat amb el temps i ara, de més grans, ho viuen diferent que a l'etapa de l'adolescència i accepten que la seva identitat és diversa. L'etapa de l'adolescència, en general, és l'etapa on es tendeix a tenir més inseguretats i altres qüestions internes, i en el cas de persones com les entrevistades, s'hi suma la pressió externa de l'entorn. En general les persones entrevistades diuen estar satisfets de la decisió que han pres de no renunciar a cap part de la seva identitat, ja que haguessin deixat de ser ells mateixos.

En relació al suport que han tingut o no en aquests moments on s'han sentit pressionats, confosos, perduts, incompresos, etc. la majoria diuen haver trobat algú adient amb qui parlar-ho, que entengués la seva situació i no els rebutgés per pensar diferent. Alguns, ho han pogut compartir amb persones properes, com germans, els quals també han passat per la mateixa situació i han pogut trobar el recolzament que necessitaven com, per exemple, la Iman, "Quasi sempre he tingut suport. He tingut persones que m'han donat suport en tot moment" (Vegeu Annex 4, p.93). Una de les persones entrevistades, la Sara, ha expressat haver necessitat més suport en aquests moments (Vegeu Annex 4, p. 138) i altres persones entrevistades, com la Yousra, la qual han tingut suport, ha explicat que l'hauria necessitat en el cas que no l'hagués tingut (Vegeu Annex 4, p. 77).

De les tres persones que diuen haver trobat a faltar més suport, la Fadua, la Sara i la Yousra, tot i a vegades haver-ne tingut, expressen que s'hauria d'acompanyar en aquest procés de conflicte i sobretot durant l'etapa de l'adolescència, ja que dues d'elles diuen que es podria donar molt més suport en aquest sentit des de les escoles i instituts. Totes tres parlen de la importància de l'acompanyament, sentir-te recolzat i entendre que no és culpa teva, estar en aquesta situació no és dolent i no s'ha de justificar ni perquè eliminar res d'allò que és com a persona. Parlen de la importància d'entendre el que et passa per poder acceptar-te a tu mateix, acceptar la teva identitat diversa, no sentir-te sol, rebutjat i incomprès en aquests moments. La Fadua i la Sara també parlen de donar a conèixer el tema de la identitat, ja sigui a l'aula o en altres contextos, per tal que no sigui només una cosa personal que hagi d'afrontar la persona sinó també compartir aquesta realitat amb la societat, ja que d'aquesta manera es podria arribar a normalitzar més aquesta situació.

4.2.4.D'AQUÍ, D'ALLÀ I D'ENLLOC

De les dues persones que han viscut un procés migratori en primera persona, com són el Mohamed i en Yasin, un d'ells, el Yasin, explica que tot i haver tingut recolzament, tota ajuda i suport són pocs i que n'ha trobat a faltar sobretot durant el procés de dol de deixar la família enrere (Vegeu Annex 4, p. 98). El procés migratori, segons el que han explicat totes les persones en les entrevistes, ja sigui en primera persona o des del punt de vista familiar, és una experiència difícil en molts sentits. Primer de tot, el fet de deixar la família es sol viure com una situació difícil d'afrontar en el moment i també després, quan ja ets al territori d'acollida, ja que es pot viure com una traïció i/o abandonament del país i de la cultura.

Els sentiments que més destaquen les persones entrevistades en aquest procés, sobretot en marxar i a l'arribada, són por i soledat i a vegades sensacions de fracàs. Per al que desconeixes i soledat perquè et trobes sol en un país diferent, sense aquelles persones que estimes on t'has d'espavilar per sobreviure i tirar endavant. Pel que expliquen les persones a les entrevistes, l'arribada sol ser molt dura i la integració o inclusió sol costar. La part més negativa que destaquen és el rebuig per part de la societat, ja sigui a través de mirades, diferents actituds, paraules, etc. També pot aparèixer la por a perdre les teves arrels, de perdre el contacte i vincle amb el seu país de naixement, tenir un buit afectiu, sentir-te que no pertanyes enlloc, etc. Malgrat aquestes situacions complicades, els processos en general han estat bons en el sentit que han superat les adversitats i han aconseguit trobar un cert equilibri entre tot això. Tot i així, hi ha persones que els hi ha costat més, sobretot les dones, les quals s'han

vist més obligades a deixar el seu país per retrobar-se amb el seu marit en un nou país. Com la mare de la Iman, la Fadua, la Sara i la Yousra, els va fer molt mal deixar-ho tot i algunes expliquen sentir que les arrencaven de la seva família. Un cop a Catalunya es sentien molt soles i fins i havia la por de relacionar-se amb altres persones, aprendre la llengua, etc.

Les sis persones entrevistades diuen haver trobat persones pel camí que les han ajudat o han ajudat als seus familiars en el procés d'integració o inclusió. Aquest és un dels factors més positius que destaquen com també la possibilitat de conèixer altres cultures, viure noves experiències, la sensació reconfortant d'haver tirat endavant, d'haver aconseguit un futur millor per ells i pels seus, etc.

Tot i així, les persones entrevistades també han parlat del rebuig que han experimentat per part de la societat, tan els seus familiars com ells mateixos en primera persona, i de la visió social de l'immigrat sota la seva perspectiva a partir d'experiències viscudes. Les persones entrevistades expliquen que han sentit rebuig per part d'algunes persones que s'han pogut trobar pel carrer o altres. Aquest rebuig pot ser a través de mirades, males paraules, fins i tot insults, trencar relacions per tenir diferents arrels, etc. Sentiments d'algunes persones davant aquestes situacions han estat ràbia però també tristesa, ja que són situacions que afecten a la persona.

A vegades, com ja s'ha dit abans, s'han trobat situacions persones els afalagaven per dir-los-hi que no se'ls hi notava que eren marroquins/marroquines. Aquest és una situació en la qual podem fer-nos una idea de la connotació que pot tenir socialment el fet de tenir uns elements més o menys visibles que mostrin uns trets culturals diferents a la resta o a la majoria.

La paraula immigrant, també sol tenir una connotació força negativa a nivell social, ja que es tendeix a veure la immigració com a un perill i una amenaça, tal com afirma Rosa Abenoza Guardiola (2004). Així pot portar a la construcció de certs prejudicis i estereotips que acaben reproduint-se a la realitat i afectant a moltes persones, com també dificultar la inclusió. En aquest sentit, persones com en Yasin i la Fadua han fet referència a això, explicant que en el moment que posem etiquetes ja ens sentim més tranquils i segurs (Vegeu Annex 4, p. 97) o que per aquesta etiqueta que se'ls hi posa les persones anomenades "immigrades", has de lluitar el doble per demostrar el mateix (Vegeu Annex 4, p. 111).

Les persones entrevistades expliquen com algunes persones han deixat de relacionar-se amb elles pel fet de tenir altres orígens. Algunes d'aquestes situacions són viscudes

molt negativament per les persones afectades ja a vegades es donen després de que la persona hagi sabut d'on provenia el seu nom o d'on havien vingut els seus pares. Així, persones com la Yousra han explicat alguna situació d'aquest tipus, "A mi m'ha passat que a vegades, és allò que tu ho dones tot, te'n ensurts amb el que fas, però veus que els altres veuen que els teus pares siguin d'un altre lloc ho veuen com un fet negatiu i no et valoren tan com et mereixes. Per exemple, jo el parvulari, primària, no ho he viscut bé (...) veien, que la mare que em venia a buscar era la típica mare amb bel i, no sé, potser hi havia mares que... fins i tot un dia una noia a primària va ser, que em va dir que la seva mare no suportava als islàmics i li va dir que li prohibia anar amb mi. Clar, jo i aquella nena teníem una relació positiva i va ser un xoc per mi. A vegades el fet de l'origen dels teus pares o el teu, pot afectar situacions com aquestes" (Vegeu Annex 4, p.71-72). També perceben aquest rebuig quan han expressat la seva identitat, la qual està composta per múltiples elements que poden ser d'una cultura o d'una altre.

En relació a això, algunes persones entrevistades com el Mohamed i la Fadua, diuen haver-se sentit com a persones de segona o tercera categoria a nivell social pel fet de tenir aquests orígens, com en Mohamed diu, "moltes vegades m'he sentit com se fos una persona de segona categoria, ja que no tinc dret a votar en les eleccions per exemple, la qual cosa em fa reflexionar a vegades del perquè molts polítics utilitzen el tema de la immigració per aconseguir vots <DAMUNT DE LA MEVA ESQUENA> i jo sense dret de contestar" (Vegeu Annex 4, p.85). A més a més, la tendència a separar a uns i altres passa també per dirigir-se a aquestes persones d'altres orígens com a "vosaltres" i a ells com a "nosaltres", deixant entreveure aquesta separació i, per tant, podríem dir evidenciant aquesta manca d'inclusió.

En aquesta línia, algunes persones com la Sara, la Fadua o la Iman, expliquen que precisament per aquesta concepció que es sol tenir de la persona immigrada com una amenaça, hi ha més dificultats d'integració o inclusió social, ja que tendeix a haver-hi una barrera entre "vosaltres i nosaltres". Com explica la Fadua, "el fet de dir <vosaltres> ja està marcant una la distància, no veus a la Fadua ja veus a vosaltres, a l'immigrant, a l'estranger o al marroquí o diga-li com vulguis, això ja depèn de la mentalitat de cada persona però el fet de dir vosaltres, això sempre hi és" (Vegeu Annex 4, p.109).

5.CONCLUSIONS

5.1.EN RELACIÓ A LA RECERCA

Arribats a aquest punt, s'ha de fer un balanç del que ha estat aquest treball de Final de Grau i extreure'n unes conclusions. Per poder analitzar-ho he de tenir en compte la pregunta de recerca i els seus objectius.

En el començament de la recerca, vaig haver de plantejar-me una pregunta on sintetitzés allò que volia investigar, cap on volia anar. La pregunta que vaig formular era com viuen i els afecta, a nivell personal i social, a les persones d'origen immigrant, plantejar-se la seva identitat vinculada a dues cultures, la d'origen familiar i la del territori. Els objectius eren els següents:

- Conèixer les emocions del col·lectiu investigat en relació a la seva identitat.
- Analitzar quin tipus de pressions s'estableixen de l'entorn cap a la persona i què suposa tot això a nivell personal i social.
- Investigar si s'està donant suport a aquestes persones de manera directa o indirecta per acompanyar-les en aquest procés de conflicte d'identitat.

A partir de la documentació teòrica, però sobretot, de les entrevistes amb les persones participants, he pogut conèixer i aproximar-me a un tema que em plantejava inquietuds personals i també professionals. A la pregunta de recerca em proposava conèixer una situació des de les persones que ho viuen i penso que, en aquest sentit, he aconseguit una part del que em proposava que per mi era el principal, conèixer de veu d'algunes persones com i què han viscut en aquest sentit.

Fent aquesta recerca he descobert que la identitat és un concepte més ampli i complex del què em pensava en un inici. Creia que la identitat era solament sentir-te d'algun lloc, però fent la investigació crec que la identitat no és solament identificar-te en un territori, dir "jo sóc i em sento de", sinó que hi juguen molt altres factors i que aquesta pot ser diversa. He descobert que la identitat és tot allò que té a veure amb la persona, coses que experimentem durant la nostra vida, relacions, vivències, etc. i que és a partir de tots aquests elements que es va construint. Fent les entrevistes m'he adonat que aquest concepte també entès des d'aquesta perspectiva explicada durant tot el treball pot entrar en contradicció i pot ser que no sigui tan clar com sembla. Algunes persones en les entrevistes han explicat que van arribar a Catalunya amb una identitat ben formada, com si això significués que ja no la poden alimentar d'altres elements, ésser canviant. Això m'ha fet plantejar que potser s'hauria d'investigar més

profundament aquesta contradicció amb persones nascudes al territori i altres que han fet un procés migratori, ja que potser no es viu ni s'entén de la mateixa manera i el nivell de conflicte identitari no és el mateix.

També m'he adonat que el reconeixement de l'entorn té un pes important pel que fa la identitat de la persona. El fet que els altres no et reconeixin com tu voldries pel fet de tenir aquesta identitat més diversa, comporta que es puguin generar sentiments i guerres internes a vegades difícils de gestionar, sobretot si no es té amb qui compartir-ho. Sentiments com ràbia, frustració, impotència, tristesa, entre altres, poden afectar a la persona a nivell personal però també això acaba repercutint en el seu entorn el qual sovint no comprèn aquesta situació i pressiona. Aquesta pressió de l'entorn, segons el que han explicat els entrevistats i la informació del marc teòric, es basa en buscar un posicionament clar en una cultura o una altre, com si l'entorn necessités saber en quin dels dos es situa la persona. Que existeixin aquestes pressions, m'ha fet pensar que potser aquesta idea d'identitat singular i estàtica podria ser força estesa socialment i que a vegades des de l'entorn es desconeix i no es comprèn que hi puguin haver identitats diverses.

Pel que fa als objectius específics de la recerca, penso que he aconseguit conèixer tot això però des de l'experiència personal de cada persona entrevistada. En aquest sentit, no he pogut conèixer amb exactitud fins a quin punt s'està donant suport a aquestes persones per afrontar i acompanyar aquest conflicte identitari. Mitjançant les persones entrevistades he pogut conèixer la seva trajectòria, si han tingut o no suport, entre altres coses. Pel que han explicat aquestes persones, han trobat recolzament en persones properes a elles que han fet aquest acompanyament però no tan des de l'escola o altres àmbits. En aquest sentit, no he pogut investigar de manera directa si existeixen projectes o intervencions enfocades a gestionar i treballar aquestes situacions.

Malgrat això, sí que a través d'una de les persones entrevistades, la Sara la qual és educadora social, em va explicar, fora de l'entrevista formal, que a l'actualitat està fent algunes xerrades a diferents instituts de Catalunya anomenades "xerrades d'inclusió i ciutadania: referents" en les quals fa intervenció directe amb alumnes però també amb famílies. Pel que fa als alumnes, durant la xerrada la Sara els motiva a continuar amb els processos formatius, entre altres qüestions. En aquestes sessions la Sara també aprofita per parlar i reflexionar sobre el tema de la identitat i explicar la seva experiència, és a dir, què en pensa de la identitat, com l'ha viscut, quins són els conflictes, punts forts que l'han ajudat a tirar endavant, etc. Pel que fa a les sessions amb famílies, es dedica a crear debat al voltant de la identitat, generar-los preguntes i

també explicar-los-hi la seva experiència personal i el paper dels seus pares en la seva trajectòria. La Sara, com a mediadora a diferents escoles, també fa acompanyament a joves i famílies i treballa el conflicte de la identitat en el cas que aparegui.

Des de l'experiència professional de la Sara, sí que he pogut conèixer un tipus d'intervenció socioeducativa en la qual intervé tan amb els joves com amb les seves famílies per debatre sobre el tema de la identitat i posar sobre la taula possibles conflictes o altres qüestions al voltant d'aquesta situació.

Així doncs, crec que allò plantejat en el començament de la recerca s'ha assolit, majoritàriament, ja que a través del contacte amb les persones entrevistades he pogut conèixer, en gran part, allò que em proposava.

5.2.EN RELACIÓ AL PROCÈS D'APRENTATGE

Des del començament de la recerca, tenia bastant clar què és el que volia fer, què volia investigar. El tema en sí em despertava molt interès i curiositat, ja que era una situació de la qual havia sentit a parlar molt poc tan al Grau com a nivell social. En canvi, era una situació propera a mi, ja que una persona del meu entorn havia tingut aquesta experiència, però em vaig adonar que poca cosa en sabia.

En converses informals amb persones del meu entorn, vaig observar que es sol tendir a parlar de persones immigrades i els seus fills com a "immigrants", tot i que aquests hagin nascut a Catalunya. Fent aquest treball, he pogut adonar-me que hi ha persones que s'han trobat i es continuen trobant en situacions en les quals no es senten reconegudes per la societat on viuen i poden experimentar pressió per un entorn que pretén dividir aquesta identitat diversa, prenent part en una cultura o una altre. Aquest fet m'ha fet reflexionar sobre el grau de coneixença i acceptació de les diferents cultures que formen la nostra societat. Tanmateix aquesta identitat diversa, tenint en compte la recerca, penso que sol ser poc coneguda i reconeguda i, en aquest sentit, crec que el primer pas perquè hi hagi aquest reconeixement és adonar-nos de l'existència d'aquestes situacions.

Per mi suposava obrir una porta d'alguna cosa que sempre havia pensat que estava al carrer, és a dir, que moltes persones es podien haver sentit o estar sentint com aquesta persona propera, i tenia molt interès en conèixer-ho més a fons, apropant-me a altres realitats, altres experiències, per tenir diferents perspectives.

Malgrat totes aquestes ganes, inquietuds i il·lusions per començar a posar-me en marxa en la investigació, alhora tenia força por i incertesa. Abans de començar, temia

no poder enfocar i acotar bé el tema, si trobaria a persones disposades a compartir la seva experiència, si podria aconseguir els objectius proposats en un principi, etc. A més, adonar-te que has de fer una investigació, personalment, em va suposar força respecte, ja que crec que és una tasca complexa, que vol compromís, rigorositat, treball, esforç, constància, paciència, temps, etc.

Totes aquestes inseguretats es van anar diluint a mesura que avançava en la recerca. Cada vegada tenia més ganes de continuar, de saber-ne més, de començar a parlar amb les persones, mantenir-hi un contacte directe i escoltar la seva experiència. Aquesta ha estat la part que més m'ha agradat de fer aquest treball, ja que he sentit que m'aproximava realment a allò que em proposava.

No sabia com explicar tot el que ha suposat aquest contacte, poder escoltar-les, aprendre de les coses que m'explicaven, entendre i compartir què ha suposat aquest conflicte en els seves vides, com ho han gestionat, com ho han viscut, què han experimentat, què els ha mancat, etc. Això era el veritable propòsit que tenia al començament de la recerca, poder arribar a aquestes persones i apropar-me al què han viscut. Totes i cada una d'aquestes persones han aportat molt en la recerca i han ajudat a construir el meu aprenentatge sobre aquest tema.

Crec que fent aquesta recerca he après que queda molt per saber sobre el tema. Fer aquesta investigació m'ha servit per endinsar-me només una mica a aquesta situació, per poder adonar-me que pot ser més usual del que em pensava en un inici.

Ara que he passat pel procés de portar a terme una recerca, puc dir que és una experiència dura i que requereix molt de treball, però que la recompensa és enorme. He gaudit molt cercant fonts bibliogràfiques que m'explicaven coses que em fascinaven i que em motivaven a continuar buscant-ne de noves, dissenyant les entrevistes, aconseguint contactes, entrevistar a aquestes persones, etc. Ha estat molt gratificant construir bona part d'aquest coneixement a base d'experiències reals. Després d'això, crec que ha valgut molt la pena viure aquesta experiència i sobretot puc dir que he après de les persones que m'han ajudat a que aquesta investigació hagi pogut ser possible.

5.3.RELACIÓ DEL TFG AMB L'EDUCACIÓ SOCIAL

Aquesta penso que és una recerca que pot aportar coses a l'Educació Social. Primer de tot, estem davant un fenomen en el qual persones que viuen en aquesta societat es troben en una mena de conflicte entre cultures i això pot generar una sèrie de sentiments i actituds que repercuteixen de forma negativa en la persona i també en l'entorn, creant situacions a vegades difícils de gestionar i comprendre.

En aquest sentit, crec que des de la nostra professió podem donar suport a persones que es troben en aquesta situació de conflicte acompanyant-les en el procés d'acceptació de la seva identitat diversa, donant informació, explicant que no es troben així perquè hagin fet alguna cosa malament, que no és culpa seva, que no han de perquè renunciar a res de la seva identitat, etc. incidint tan amb ells mateixos com al seu entorn, per exemple, la família en el cas de joves.

Gairebé totes les persones entrevistades han expressat que tot suport és poc en aquestes situacions i que alguns d'ells haguessin necessitat més recolzament o l'haguessin trobat a faltar sinó l'haguessin tingut. D'aquesta manera crec que tenir en compte l'acompanyament en aquests conflictes podria ser un element a portar a terme des de l'Educació Social.

Per tal de poder treballar-ho se n'ha de tenir coneixement, és a dir, crec de forma general, i evidentment també pels educadors/es socials, seria interessant conèixer aquesta identitat diversa i que existeixen un seguit de pressions en persones d'altres orígens que els pot arribar a generar situacions límit que caldria treballar per la millor convivència de l'entorn cap a aquestes persones i a la inversa. En aquest sentit, penso que no només cal acompanyar a la persona, sinó que també s'hauria d'incidir en l'entorn, ja que una cosa sense l'altre no té sentit. Per molt que donem suport i treballem a nivell individual l'entorn seguirà pressionant. Crec que si es pretén generar canvi, també s'hauria de pensar treballar la comprensió d'aquesta identitat diversa amb l'entorn.

Penso que darrere d'aquest conflicte identitari que pateixen persones d'altres orígens, també caldria generar més relació i coneixement entre les diferents cultures que vivim en aquesta societat. El desconeixement porta a alimentar tot un seguit de prejudicis que poden dificultar la inclusió de persones immigrades i, fins i tot, el reconeixement de persones d'altres orígens nascudes al territori.

Crec que haver fet aquest treball és interessant per professionals que es dediquen o ens dedicarem a l'Educació Social perquè ens podem apropar més a aquesta realitat

mitjançant les veus de persones que ho han viscut en pròpia pell. D'aquesta manera, penso que té un valor per aquest sentit vivencial i perquè pot portar a obrir possibles noves perspectives o línies d'intervenció en aquestes situacions conflictives, on no només estan involucrades les persones afectades, sinó també l'entorn.

6. BIBLIOGRAFIA

6.1. LLIBRES

- ABENOZA GUARDIOLA, Rosa (2004). *Identidad e inmigración: orientaciones psicopedagógicas*. Madrid: Catarata.
- CARBONELL PARIS, Francesc (1997). *Immigrants estrangers a l'escola*. Barcelona: Editorial Alta Fulla.
- CARBONELL PARIS, Francesc (2006). *L'acollida, acompanyament d'alumnat nouvingut*. Fundació Jaume Bofill. Barcelona: Eumo Editorial.
- EL KADAOUI MOUSSAOUI, Saïd (2011). *Cartes al meu fill, un català de soca-rel, gairebé*. Badalona: Ara Llibres
- HOGG, Michael A.; VAUGHAN, Graham M.(2010). *Psicología Social*. Madrid: Editorial Medica Panamericana.
- JOLONCH ANGLADA, Anna (2008). *Exclusió social, dels marges al cor de la societat*. Barcelona: Fundació Lluís Carulla.
- MAALOUF, Amin (1999). *Les identitats que maten, per una mundialització que respecti la diversitat*. Barcelona: La campana.
- MASSOT LAFON, Maria Inés (2003). *Jóvenes entre culturas, la construcción de la identidad en contextos multiculturales*. Bilbao: Desclée de Brouwer.
- MYERS, David G. (2008). *Exploraciones de la Psicología social*. Madrid: McGraw-Hill.
- SUSANA CREUS, Amalia. (2011). "Fragmentos de un cuaderno de viaje. Una investigación narrativa sobre experiències de inmigración. Tesis doctoral. Universitat de Barcelona.

6.2. WEBGRAFIA

- ALONSO, Paula; VARELA, Laura; TEJEIRO, Yésica. "El valor del temps en els processos educatius d'integració i inclusió social". *Educació Social*, núm. 47, p74-83. Consultat: 15 de febrer de 2014, des de:
<file:///C:/Users/459303/Downloads/238971-321441-1-PB.pdf>
- BESALÚ, Xavier; VILA, Ignasi (2005). *Consolidar la cohesió social, l'educació intercultural i la llengua catalana*. Consultat: 9 de maig de 2014, des de:
http://www.fapac.cat/sites/all/files/lic_besalu_vila.pdf
- COMAS, Marta. MOLINA, Encarna. TOLSANAS, Mònica. (2008). *Identitats: educació, immigració i construcció identitària*. Vic/Barcelona: Eumo Editorial/Fundació Jaume Bofill. Consultat: 5 de novembre de 2013, des de:
<http://www.fbofill.cat/intra/fbofill/documents/publicacions/485.pdf>
- Enciclopèdia catalana. *Immigrar*. Consultat: 6 de gener de 2014, des de:
<http://www.enciclopedia.cat/enciclop%C3%A8dies/cerca?s.q=inmigrar&s.book=&search-go=Cerca#.UtUr3vTuLwU>
- Enciclopèdia catalana. *Immigrant*. Consultat: 6 de gener de 2014, des de:
<http://www.enciclopedia.cat/diccionaris/gran-diccionari-de-la-llengua-catalana/EC-GDLC-e00075188.xml?s.q=immigrant#gdic/EC-GDLC-e00075188.xml>
- Generalitat de Catalunya. *Llei 10/2010, del 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya*. Consultat: 13 de gener de 2014, des de:
<http://www20.gencat.cat/portal/site/portaljuridic/menuitem.d15a4e5dfb99396dc366ec10b0c0e1a0/?action=fitxa&documentId=520931>
- Generalitat de Catalunya (2010). *Pla d'acció per a la inclusió i la cohesió social a Catalunya 2010-2013*. Consultat: 13 de gener de 2014, des de:
http://www20.gencat.cat/docs/dasc/03Ambits%20tematics/06Inclusioicohesiosocial/Pla_inclusio_cohesio/documents/10_08_31_pla_accio_inclusio_2010_2013.pdf

- Idescat (2013). *Evolució de la població total i estrangera. 2000-2013. Catalunya*. Consultat: 9 de maig de 2014, des de:
<http://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?res=a&nac=a&b=0>

- MALMUSI, Davide; JANSÀ I LOPEZ DEL VALLADO, Josep Maria (2007). *Recomendaciones para la investigación e información en salud sobre definiciones y variables para el estudio de la población inmigrante de origen extranjero*. Rev.Esp Salud Pública, núm 4, p.409 <Consulta a>:
<http://www.scielosp.org/pdf/resp/v81n4/original5.pdf>

- MASSOT LAFON, María Inés (2003). *Els joves que viuen entre cultures: un nou repte educatiu*. *En temps d'Educació*, núm. 27, p. 85-103. <Disponibilitat d'accès> Consultat: 20 de febrer de 2014, des de:
<http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/29002/1/526081.pdf>

- Programa marc de la xarxa de centres cívics de l'Ajuntament de Girona (2007). *Proximitat i relació per a la cohesió social*. p. 18-19. Consultat: 15 de febrer de 2014, des de:
<http://www.girona.cat/ccivics/docs/cohesiosocial.pdf>

- RUIZ DE LOBERA PÉREZ-MINGUEZ, Mariana (2004). *Inmigración, diversidad, integración exclusión: conceptos clave para el trabajo con la población inmigrante*. *Estudios de Juventud*, núm 66/04, Consultat: 20 de gener de 2014, des de:
<http://www.injuve.es/sites/default/files/66CAP1.pdf>

- YANKOVIC, Bartolomé (2013). *¡Sigamos al lider!. Pero, ¿será el mejor?*. Consultat: 15 de febrer de 2014, des de:
<http://www.educativo.atalca.cl/medios/educativo/profesores/basica/lider.pdf>

7.ANNEXOS

ÍNDEX

ANNEX 1: GUIÓ ENTREVISTES. 56
ANNEX 2: DOCUMENT CONSENTIMENT INFORMAT. 61
ANNEX 3: COLORS PER CATEGORIES I TEMES. 63
ANNEX 4: ENTREVISTES. 65
ANNEX 5: ENTREVISTES PER CATEGORIES I TEMES. 141
ANNEX 6: DIARI DE CAMP DE LES ENTREVISTES. 174

ANNEX 1: GUIÓ ENTREVISTA

ENTREVISTA

Objectiu de l'entrevista: Conèixer diferents punts de vista sobre el concepte d'identitat, així com conèixer com viuen, entenen, i els afecta a nivell personal i social, a diferents persones d'origen immigrant, plantejar-se la seva identitat en el context on viuen.

La realització d'aquesta entrevista així com les dades i informació que hi sorgeixin, són només en benefici de poder portar a terme una recerca pel treball de final de Grau d'Educació Social d'una alumna de la Universitat de Vic.

DADES PERSONALS:

Nom:	Formació:
Sexe:	Lloc de naixement:
Edat:	Lloc de residència:

TRAJECTÒRIES

1. Com va ser la trajectòria personal i/o familiar fins a arribar al territori on ets actualment? (D'on vas marxar, cap a on, amb qui, amb quina edat, com vas marxar, etc.).
2. Com va ser l'experiència de marxar d'aquell territori? En el cas de no haver-ho viscut en primera persona, saps com va ser l'experiència pels familiars que en van marxar? (sensacions, records, coses positives i negatives, etc.)
3. Què és el que recordes més d'aquella experiència? En el cas de no haver-ho viscut, què és el que els teus familiars recorden més de l'experiència?
4. En el cas de viure l'experiència d'emigrar, amb quants anys vas arribar a Catalunya?
5. Com va ser l'experiència de viure en aquest territori? Perquè? **(Respondre en el cas de no haver nascut a Catalunya)**

6. Quines sensacions vas experimentar? (**Respondre en el cas de no haver nascut a Catalunya**)

CONCEPTE D'IDENTITAT

7. Què és per tu el concepte d'identitat? Defineix-lo amb les teves pròpies paraules.
8. A partir de què creus que has construït la teva identitat?

9. Primera Lectura: Amin Maalouf:

“Molt sovint, amb les millors intencions del món, m’han demanat si em sentia <<més aviat francès>> o <<més aviat libanès>>. I sempre responc el mateix: <<Les dues coses alhora!>>. No és pas per un desig d’equilibri i d’equitat, sinó per què si respongués una altra cosa mentiria. Si sóc qui sóc i no pas un altre és perquè em trobo al llindar de dos països, de dues o tres llengües, de múltiples tradicions culturals. Això és precisament el que defineix la meva identitat. Seria més autèntic si m’amputés d’una part de mi mateix?” (...) Durant molt de temps, aquesta interrogació insistent m’ha fet somriure. Avui ja no em fa tanta gràcia⁸.

- Què en penses del text anterior?
- Has experimentat situacions semblants. Quines?

10. Segona lectura: Saïd El Kadaoui:⁹

“Jo crec que vaig patir força, al llarg de tota la meva infància i primera joventut. Sentia que alguna cosa dins meu no rutllava. Havia de comprendre un doble sentiment que m’ha acompanyat al llarg de bona part de la meva vida.(...) No vaig tenir gaires problemes de relació. Però fins i tot alguns amics i professors que m’estimaven i em valoraven, em miraven com si l’origen fos un defecte que mai no em podria treure de sobre”(pg100)

⁸ Maalouf, Amin (1999). *Les identitats que maten, per una mundialització que respecti la diversitat*. Barcelona: La campana. Pag 9,10,11.

⁹ El Kadaoui, Saïd (2011). *Cartes al meu fill, un català de soca-rel, gairebé*. Badalona: Ara Llibres. Pag 100,130, 29,31,48 i 59.

Durant molt de temps he sentit que no tenia un país. Ara miro enrere i m'adono que el consol el vaig trobar en els amics. (pg130)

“Sovint em diuen que no semblo marroquí. És més, sovint m’han dit que no semblo marroquí com si m’estiguessin dient un compliment, una floreta. << I perquè t’enfades, noi, si jo volia alegrar-te el dia?>>, em va dir una vegada una senyora. (pg29)

“<<Parla la teva llengua!>> Em deien molts marroquins orgullosos del seu analfabetisme. No podien suportar la meva ferma voluntat i la dels tiets de voler convertir-se en ciutadans destres. (pg31)

“El mocador té a veure amb una determinada por que tenim les persones que hem marxat del nostre país: La por de ser una altra persona. La por de perdre una part important, si no tota, de la nostra identitat”. (pg48)

“He provat de sentir-me a gust formant part d’un nosaltres i sempre he fracassat pel mateix: la pressió del grup per tenir una identitat idealitzada d’ell mateix i per oposició als altres”. (pg59).

- Què en penses dels fragments anteriors?
- *Has experimentat situacions similars a les que explica el Saïd? Quines?*

11. T’has sentit pressionat des del punt de vista social per definir la teva identitat? Per què? Si has respòs que sí, quins sentiments, emocions, pensaments, etc. has tingut?

12. Ho vivies de forma diferent quan eres més jove a ara? Si és que sí, en què ha canviat? **(Respondre aquesta pregunta si has contestat que sí a la pregunta 11).**

L’ACOMPANYAMENT

13. Has trobat a faltar més suport, comprensió, ajuda, etc. en algun moment? Perquè?

14. Creus que seria necessari o positiu que s’impulsessin projectes amb la intenció de trencar barreres socials i així potenciar la relació entre persones de diferents orígens? Per què?

15. Un grup de mares d'una escola de la ciutat de Vic, han impulsat un projecte anomenat "Mares enllaç", per tal d'establir més comunicació entre elles i trencar barreres de relació per motius d'origen, cultura, etc. Es tracta d'establir canals de comunicació entre mares "autòctones" i mares "nouvingudes" amb l'excusa de transmetre's la informació que té a veure amb l'escola (activitats, excursions, etc.). D'aquesta manera es vol crear un acostament entre mares, possibilitat de noves relacions entre elles, sentir-se part de la comunitat escolar, millorar l'acceptació dels nens i nenes immigrants o de diferents orígens a l'aula, etc.

Què en penses d'aquest projecte? Creus que pot ajudar a trencar barreres socials? Creus que pot ajudar a aquests nens/es i a les seves famílies a sentir-se més inclosos en la societat on viuen? Perquè?

16. Vols afegir alguna cosa més?

Moltes gràcies per la disponibilitat i el temps que has dedicat a pensar aquestes qüestions!

ANNEX 2: DOCUMENT CONSENTIMENT INFORMAT

CONSENTIMENT INFORMAT

En/ Na _____ accepta participar en l'activitat següent:

TROBADES I ENTREVISTES (amb la possibilitat de gravar-les si la persona entrevistada dóna el seu consentiment) amb la finalitat exclusiva de recollir dades per a la realització d'un Treball de Final de Grau de l'estudiant LAURA FLORES de la Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes de la Universitat de Vic.

Per la seva part, l'estudiant s'ha compromès a: "respectar els drets fonamentals de les persones, siguin infants o persones adultes; demanar el consentiment de les persones que col·laborin o participin en el treball; respectar l'esfera privada de totes les persones, grups o institucions que participin o estiguin relacionades amb el treball; utilitzar la informació obtinguda només amb finalitats científiques i donar compte dels resultats del treball a les persones, grups o institucions col·laboradores".

Participant en la recerca

Núria Simó
Tutora del TFG

Vic, 11 de Març de 2014

ANNEX 3: COLORS PER CATEGORIES I TEMES

CATEGORIES I TEMES

- Identitat

- Concepte identitat

- Construcció identitat

- Conflicte en la identitat

- Pressions de l'entorn

- Qüestions i sentiments interns

- Resolució del conflicte

- Suport en el conflicte

- Segona generació

- Procés migratori

- Sentiments abans i després del procés migratori

- Experiències sobre la visió social de l'immigrant

ANNEX 4: ENTREVISTES

ENTREVISTA

Objectiu de l'entrevista: Conèixer diferents punts de vista sobre el concepte d'identitat, així com conèixer com viuen, entenen, i els afecta a nivell personal i social, a diferents persones d'origen immigrant, plantejar-se la seva identitat en el context on viuen.

La realització d'aquesta entrevista així com les dades i informació que hi sorgeixin, són només en benefici de poder portar a terme una recerca pel treball de final de Grau d'Educació Social d'una alumna de la Universitat de Vic.

DADES PERSONALS:

Nom: Yousra Touri	Formació: 1r Batxillerat
Sexe: Dona	Lloc de naixement: Vic
Edat: 17 anys	Lloc de residència: Vic

TRAJECTÒRIES

1. Com va ser la trajectòria personal i/o familiar fins a arribar al territori on ets actualment? (D'on vas marxar, cap a on, amb qui, amb quina edat, com vas marxar, etc.).

El meu pare vivia a Algèria i, doncs un dia, amb 20 anys més o menys, completament sol va decidir marxar per buscar un futur millor i també donar un futur millor als seus futurs fills. Després va venir cap aquí. Primer va estar a Barcelona, i un amic seu casat amb una noia d'aquí li va dir que havia una ciutat que era molt tranquil·la i s'hi estava molt bé que era Vic. Així que el meu pare se'n va anar a Vic. Ja coneixia una mica a la meva mare, i passat un any o dos se'n va anar al Marroc on es va casar amb la meva mare, tot això ja amb els papers ben fets, i al cap d'un any ella va venir cap aquí amb 25 anys, més o menys. És a dir, el meu pare fa més de 40 anys que és aquí. Va venir de jove, després va dur la meva mare i aquí va néixer la meva primera germana, després jo i els meus dos germans.

2. Com va ser l'experiència de marxar d'aquell territori? En el cas de no haver-ho viscut en primera persona, saps com va ser l'experiència pels familiars que en van marxar? (sensacions, records, coses positives i negatives, etc.)

El pare ens va dir que quan va arribar aquí, evidentment, no va trobar feina a l'instant, que hi va haver nits que va dormir al carrer, és a dir, que li va costar moltíssim, moltíssim, moltíssim, adaptar-se. Es allò que, típic, va passar un cert temps, després de mal viure, dormir al carrer, la gent se'l mirava malament... abans no hi havia gaire gent de fora aquí. Fins que no va venir a Vic que no va començar a treballar en una fàbrica, després en un restaurant, i després ja va anar adaptant-se mica en mica. Però sí, dur ho va ser molt. Ell sempre ho ha vist així.

Quan va arribar aquí, no era el que és pensava. Ell tenia familiars que vivien fora del Marroc, i quan el meu pare els veia, tornaven amb tot de luxes i, clar, ell pensava "si els altres països són així...". Ell pensava "mira, que bé que viu aquest..." Ell va anar a buscar un futur millor per ell i quan va arribar aquí va veure que no, que no hi havia feina. Si abans no hi havia feina, pel que venen ara, no sé com s'ho deuen fer.

En arribar, se'l miraven com si fos algú estrany i que els sorprenia veure'l potser. I que a vegades li demanaven els papers, sempre m'explica l'anècdota que els policies el veien pel carrer, el paraven, i li deien "ensenya'm els papers" i ell que tenia els papers tots fets i tot... li ha passat diverses vegades. Ara però, ja no es troba en aquestes situacions. La gent, però, es mira molt a la meva mare. A vegades veus que la gent la mira malament.

El meu pare va venir aquí per buscar un futur millor, i ho ha aconseguit, perquè sap que nosaltres (fills) podrem viure millor i tenir unes millors condicions que no allà. Si haguéssim estat allà potser jo no estaria estudiant, potser la meva germana s'hauria casat... i és això, que ens ha donat un futur millor i una oportunitat. Jo crec que això és el més positiu. Després, els factors negatius, a vegades no ser acceptats, perquè ja et dic, potser gent m'ha dit que físicament "no se'm nota". Fins que no dic el nom o no em veuen amb la meva mare o això, no ho noten. Però la meva mare, com que porta el mocadors, doncs, sí que es nota. Per exemple, a vegades pel carrer li han dit "mora de mierda" i l'han insultat sense que ella hagi fet res i a vegades també se l'ha quedat mirant amb despreci i clar, això és un factor negatiu. Ella es penava que no, que la gent d'aquí era oberta. Ella tot això ho sent entre ràbia, tristesa... clar,

pensa, “jo fet i fet, no he fet res, sóc una persona igual que ells, per tant, no tenen motius per ficar-se amb mi”. També a vegades, quan li he explicat alguna experiència del l'escola, no sé, s'enfada. I em diu això, que jo no en tinc la culpa i que en uns anys, suposo, que canviarà més, perquè cada vegada estem en una societat més cultural. Ella té l'esperança que d'aquí uns anys tot canviï. Bé, fet i fet, sí que ha canviat. El meu pare, el miraven com si fos un estrany i un desgraciat i ara en canvi jo veig que hi ha més inclusió.

3. Què és el que recordes més d'aquella experiència? En el cas de no haver-ho viscut, què és el que els teus familiars recorden més de l'experiència?

Al meu pare se li va fer molt dur deixar a la seva família, evidentment, tenia pare, mare, germans, i el fet de marxar, i a més sol, no és una cosa fàcil. Això és el que recorda més, li va fer mal marxar. Entre que no treballava i tot, no podia anar i tornar constantment, per tant, va estar una època aquí tancat. També l'enyorança del país. Ell diu que va ser un canvi deixar la seva família, deixar les costums típiques de “vull anar a treballar al camp”, doncs no. Era un dia marxar, no saber res de la seva família, etc. Amb la meva mare estaven promesos i s'escriuien per carta i per aquí i havia una mica de comunicació. També s'enviaven cassetes, que encara n'hi ha a casa.

4. En el cas de viure l'experiència d'emigrar, amb quants anys vas arribar a Catalunya?
5. Com va ser l'experiència de viure en aquest territori? Perquè? **(Respondre en el cas de no haver nascut a Catalunya)**
6. Quines sensacions vas experimentar? **(Respondre en el cas de no haver nascut a Catalunya)**

CONCEPTE D'IDENTITAT

7. Què és per tu el concepte d'identitat? Defineix-lo amb les teves pròpies paraules.

Per mi identitat és tot. Perquè... és que és tot, tot el que té relació amb tu. Per exemple, el fet d'estar ara aquí, també és part de la identitat, perquè té uns perques. Per exemple, els amics amb els que vaig, són part de la meva identitat, perquè he rebut una influència d'ells, els meus pares són part de la meva identitat, el fet de llevar-me cada dia a les 8 és un tret de la meva identitat. És algu que forma part de mi. Tot té una certa relació amb mi i es

consideraria part de la meua identitat. També els records del passat, també són part de la identitat. No hi ha dues identitats iguals.

8. A partir de què creus que has construït la teua identitat?

Doncs, a partir de les vivències, l'experiència és el que forma la identitat de cadascú. Sota el meu punt de vista.

9. *Primera Lectura: Amin Maalouf:*

“Molt sovint, amb les millors intencions del món, m’han demanat si em sentia <<més aviat francès>> o <<més aviat libanès>>. I sempre responc el mateix: <<Les dues coses alhora!>>. No és pas per un desig d’equilibri i d’equitat, sinó per què si respongués una altra cosa mentiria. Si sóc qui sóc i no pas un altre és perquè em trobo al llindar de dos països, de dues o tres llengües, de múltiples tradicions culturals. Això és precisament el que defineix la meua identitat. Seria més autèntic si m’amputés d’una part de mi mateix?” (...) Durant molt de temps, aquesta interrogació insistent m’ha fet somriure. Avui ja no em fa tanta gràcia¹⁰.

- Què en penses del text anterior?

Doncs em sento força identificada perquè, també, és allò, de la pregunta “ets catalana o ets marroquina?”... i com diu molt bé l’Amin, som part de les dues, perquè sense una, no et puc dir sóc únicament marroquina perquè és falç, i no et puc dir sóc únicament catalana perquè també és falç. Sóc una “mescla” de les dues i també et podria dir més... ni tu mateixa ets únicament catalana, si és que ho ets, perquè vulguis o no, no som únicament d’aquí, sinó que ens venen influències d’arreu. Dius “ara ha sortit una consola”, però vulguis o no la consola és xinesa i és una influència que tens, per tant, no tots som únicament d’un lloc. És la idea de que ara ens estem aculturalitzant, no sé si es diu així, influenciant-nos per altres cultures. No pot dir un que és únicament català perquè, vulguis o no l’anglès el parla i té la petita influència aquesta. Tu no ets del lloc on vius, sinó que estàs format per aquells

¹⁰ Maalouf, Amin (1999). *Les identitats que maten, per una mundialització que respecti la diversitat*. Barcelona: La campana. Pag 9,10,11.

trets que consideres importants per tu. Com per exemple l'Amin ho diu, que ets part de les dues.

- Has experimentat situacions semblants. Quines?

Sí. A vegades em paro a pensar i penso, “no seria més fàcil si hagués nascut allà o aquí i ja no hauria d'estar donant explicacions als altres? I a vegades també penso "mira a ells què els importa... jo hi surto guanyant, jo conec més, parlo més llengües i així em sento bé. Però a vegades hi ha com una lluita interior, et rendeixes i penses “perquè no he nascut en un lloc? I per l'altre, penses, “ doncs mira, jo hi surto guanyant, sóc més rica en trets culturals i, no sé... vaig d'un extrem a l'altre, depenent del dia. Però ara estic en una època més estable i estic contenta amb qui sóc, perquè he fet un camí, amb unes vivències que m'han dut a creure que si jo no fos així no estaria aquí, i no hauria fet el que estic fent i que cadascú és diferent. Encara que hagis nascut aquí, allà, a la Xina, tu ets una persona com les altres i que el fet de néixer en un lloc o en un altre no ha de dir qui ets o qui deixes de ser. Tu tries qui ets. No sé, és una mica la idea aquesta.

Pel que fa a l'experiència, aquest any he començat en un institut nou, on la majoria de companys i companyes em diuen “no, no, tu no pots dir que ets de les dues, t'has de sentir o catalana o marroquina, però has de triar un”. I clar jo penso “no, t'estic dient que em sento de les dues, que tinc coses d'aquí i coses d'allà”. I a vegades és com si t'obliguessin indirectament en que triessis un bàndol. Em pregunten això, per què és gent que no ho ha viscut. No ha viscut el fet de tenir la oportunitat de rebre coses d'una cultura i de l'altre, sinó que sempre han viscut tancats en el que han fet a casa seva, és a dir, es pensen que tothom és igual, i no. O simplement ignoren el fet que hi hagi altre gent amb altres creences.

10. Segona lectura: Saïd El Kadaoui:¹¹

“Jo crec que vaig patir força, al llarg de tota la meva infància i primera joventut. Sentia que alguna cosa dins meu no rutllava. Havia de comprendre un doble

¹¹ El Kadaoui, Saïd (2011). *Cartes al meu fill, un català de soca-rel, gairebé*. Badalona: Ara Llibres. Pag 100,130, 29,31,48 i 59.

sentiment que m'ha acompanyat al llarg de bona part de la meua vida.(...) No vaig tenir gaires problemes de relació. Però fins i tot alguns amics i professors que m'estimaven i em valoraven, em miraven com si l'origen fos un defecte que mai no em podria treure de sobre”(pg100)

Durant molt de temps he sentit que no tenia un país. Ara miro enrere i m'adono que el consol el vaig trobar en els amics. (pg130)

“Sovint em diuen que no semblo marroquí. És més, sovint m'han dit que no semblo marroquí com si m'estiguessin dient un compliment, una floreta. << I perquè t'enfades, noi, si jo volia alegrar-te el dia?>>, em va dir una vegada una senyora. (pg29)

“<<Parla la teua llengua!>> Em deien molts marroquins orgullosos del seu analfabetisme. No podien suportar la meua ferma voluntat i la dels tiets de voler convertir-se en ciutadans destres. (pg31)

“El mocador té a veure amb una determinada por que tenim les persones que hem marxat del nostre país: La por de ser una altra persona. La por de perdre una part important, si no tota, de la nostra identitat”. (pg48)

“He provat de sentir-me a gust formant part d'un nosaltres i sempre he fracassat pel mateix: la pressió del grup per tenir una identitat idealitzada d'ell mateix i per oposició als altres”. (pg59).

- Què en penses dels fragments anteriors?

Pel que fa al primer fragment, jo l'entenc. A mi m'ha passat que a vegades, és allò que tu ho dones tot, te'n ensurts amb el que fas, però veus que els altres veuen que els teus pares siguin d'un altre lloc ho veuen com un fet negatiu i no et valoren tan com et mereixes. Per exemple, jo el parvulari, primària, no ho he viscut bé. Simplement era allò que veies que tothom jugava entre sí, però ja des de petits, ja sigui per influències o per culpa dels pares, o no sé, des de petits et deixen sol. Jo he estat sola moltes hores i jo crec que era pel que veien, que la mare que em venia a buscar era la típica mare amb bel i, no sé, potser hi havia mares que... fins i tot un dia una noia a primària va ser, que em va dir que la seva mare no suportava als islàmics i li va dir que li prohibia anar amb mi. Clar, jo i aquella nena teníem una relació positiva

va ser un xoc per mi. A vegades el fet de l'origen dels teus pares o el teu, pot afectar situacions com aquestes.

Una altre experiència, va ser un dia amb un noi amb un curs que fèiem a Barcelona, hi vaig anar, vaig començar a xerrar amb aquest noi, i ens vam caure bé i tot, en el taller vam participar junts i tot. Quan ens anàvem a acomiadar va dir "dóna'm el nom almenys o algu i així continuem contactant". En el moment que vaig dir el nom, que es Yousra, va veure un nom islàmic, *bueno*, un nom àrab, i em va dir que ja no em volia parlar més, que ho deixes córrer. I se'n va anar.

El que fa aquesta gent és marxar, però deixa la ignorància en mi, vull dir, que això vulguis o no queda impregnat. Potser això del noi no em va afectar tan perquè el coneixia d'un dia, però el cas de l'amiga sí perquè portàvem com tres o anys o així coneixent-nos i un dia la seva mare em va veure amb la meua i li va dir a la seva filla "aquesta nena és mora, la seva mare porta el mocador, és marroquina i clar, a mi no em cau bé no hi pots anar que són mala gent"... Ja comencem amb les generalitzacions. Encara me la trobo pel carrer i fa veure que no et veu o et gira la cara. I tot per culpa de la ignorància d'una mare.

En el segon fragment, no entenc perquè diu que no té un país. És a dir, no té un país fixe, però potser es sent d'aquí i d'allà, però no sé. Pots dir que tens dos països, no t'has de resignar en dir "tinc un país", doncs jo en tinc dos mira, millor per mi.

El tercer fragment m'ha passat moltíssimes vegades. La gent et diu quan et veuen amb la teua mare "és la teua mare?" i jo dic "sí" i em diuen "no us assembleu, tu no sembles marroquina" i dic "doncs sí, ho sóc". A vegades ells t'ho diuen com si fos algu positiu. Però tampoc em diuen que semblo catalana, hi ha gent que em diuen que semblo sud americana, índia, etc. A mi em sembla que s'ha de mirar més enllà del físic i que és igual l'aparença. Jo et puc dir "tu sembles anglesa" i em quedo tan ample, però és igual el que semblis. Sí, sí, fa molta ràbia això. Abans d'ahir m'ho van fer, i et quedes "doncs sí, sóc marroquina... i?". O et diuen "tu ets marroquina?" perquè et senten parlar àrab o a vegades per telèfon parli amb algun familiar parles àrab, o amb les amigues mateix. Tinc amigues que van amb bel i em veuen amb elles i em diuen "tu ets marroquina?" i després em diuen "ah, es que no ho

sembles” . I clar, jo no m’ho prenc pas bé tampoc, no és allò de dir “iuhuuu! No ho semblo!” , no. **Ho diuen amb el to de “mira que bé, no no sembles, tens la sort de no semblar-ho”, doncs no, no he és una sort. El físic no ha d’establir qui ets.**

Ui, el quart fragment també m’ha passat. És que... sí, sí, va molt lligat. A vegades és allò que em poso a parlar a casa en català i el meu pare em diu “però pots parlar marroquí?” i jo li dic “es que no, no em surt”. Jo per pensar penso en català, clar, m’és més fàcil expressar-me en català. Però els pares no són tan pesats amb aquest tema, perquè diuen que tot són llengües, segons ells, tot són llengües de Déu. **En canvi a l’institut, unes amigues meves, quan van amb el grupet, ja t’he dit que són marroquines, doncs entre elles parlen en àrab. I jo els hi dic “però és que jo em costa molt l’àrab”. Elles parlen berber i si els hi parlo àrab vale, però a vegades em diuen “bueno has de parlar el berber” i jo els hi dic “però si parlant amb català ens entenem totes, perquè has d’anar a buscar una altre llengua?”. A vegades em fa ràbia i em diuen “però l’has d’aprendre, és la teva llengua!” i els hi dic “el català també és la meva llengua”. Elles no entenen que em costi parlar el berber, l’àrab el parlo mínimament, m’entenc amb elles i tot. Elles diuen “però hi ha situacions que has d’utilitzar una llengua i situacions que has d’utilitzar una altre” i jo li dic a què et refereixes i ella diu “ ara estàs amb nosaltres, doncs a mi m’agrada més parlar en àrab” i li dic “ bueno, tu parla amb àrab, que t’entenc, però jo et respondre en català que m’és més fàcil” i ella “que no que no”. També m’ha passat amb gent d’aquí. **A classe fas un comentari a la companya en àrab i em diuen “no! Que has de parlar en català” però bé, en aquest context (escola) o entenc més, perquè a l’aula s’ha de parlar català. A vegades fan gràcia els comentaris.****

Amb el cinquè fragment no estic gaire d’acord amb això del mocador, perquè tu te’l pots posar i jo em sentiria la mateixa que ara. Bueno... no. Potser té una mica de raó. Si me’l poses jo ara no em sentiria bé amb mi mateixa i a més jo crec que canviaria amb l’entorn. Potser la gent amb la que em faig ara es distanciaria, sí, jo cerc que ho farien. **Conec una noia que es treu el mocador quan queda amb les amigues perquè a elles els hi fa vergonya anar amb una noia amb mocador. I és això, que ella ha caigut en el fet d’haver de canviar perquè els altres estiguin contents i no et vegin malament.** Per exemple, jo no ho faria. Si no porto

el mocador, jo no el duré fins que no m'hi senti bé amb mi mateixa. Una peça de roba no ha de canviar el pensament que tu tens. Tu ets tu, amb mocador, amb faldilla o amb un barret al cap.

Jo sé d'una noia, que bé, té una personalitat que agrada és simpàtica, divertida i tot. Però quan surt amb les amigues li fa vergonya i li importa el que li diguin, perquè li diuen "quedes més guapa sense mocador, treu-te'l". Jo crec que els hi fa una mica de vergonya anar amb una noia amb mocador i, ella, se'l treu. Jo trobo que està mal fet perquè si tu et poses el mocador és perquè realment creus que l'has de portar. No és perquè te'l treguis davant d'aquest i ara te'l treguis, etc. El mocador no crec que sigui un joc, però cadascú... si ella ho sent, i si vol treure que se'l tregui. Jo no me'l posaré fins que no ho senti. Per resar, evidentment, que te'l poses, ja que et dirigeixes cap a Déu, però després jo me'l trec i com em veus, no el duc. I és això, que una peça de roba no ha de determinar.

L'últim fragment, doncs també. A vegades penses "he de ser com elles. A l'estiu aniré amb shorts i samarretes de tires i quedaré fins a altes hores a la discoteca i seré com elles i ja està, i m'acceptaran", però després no ho veig bé això. A mi m'han d'acceptar pel que faci. A vegades em qüestionen i em diuen "perquè no vas de festa?" i dic "doncs perquè a mi no m'agrada" i no ho entenen i busquen més de quatre potes al gat. A vegades intentem fer el que els altres ens diuen perquè ens acceptin, ja sigui aquí o allà. I elles es fan les seves especulacions, per exemple, la mi llocs on hi ha molta gent, sóc una mica claustrofòbica, m'estresso molt i em costa respirar i a mi no m'agrada anar de festa, no ho suportó, entre la música i tot, m'estresso. Clar, els hi expliques això i no ho entenen. Em diuen que m'ho passaré bé, però és que m'és igual, m'ho puc passar bé a casa, em poso música i em poso a ballar si és el que vull. Busquen moltes potes al gat.

Vull dir que em sento molt identificada amb tot el que he llegit.

- *Has experimentat situacions similars a les que explica el Saïd? Quines?*

11. T'has sentit pressionat des del punt de vista social per definir la teva identitat? Per què? Si has respòs que sí, quins sentiments, emocions, pensaments, etc. has tingut?

La meua identitat es va definint a cada moment. Si t'he dit que és tot, cada vegada va variant.

Aquest curs he conegut a més marroquines que estudien i tot, perquè les que havien abans no estudiaven, i les d'aquest any em diuen "però t'has de posar el mocador. Tu ets marroquina, has de demostrar que ho ets, ho has de demostrar a la societat " i els hi dic "però és que jo ho demostro a la meua manera" perquè ser marroquí o no, ho tens dins. Primer ho has de sentir per dir-ho. Jo de religió sóc musulmana i els hi dic "si però una cosa no porta a l'altre. Jo sóc musulmana per dins, i compleix-ho la religió, reso, no cometo pecats molt grossos. Jo faig el que tu fas però sense dur el mocador per fora, per tant, quin problema hi ha? ". També em passa amb la gent d'aquí, "però tu ets catalana, has nascut aquí, perquè parles en àrab? no, no, la teua llengua és el català" i jo els hi dic "però qui ho diu això? Jo decideix-ho què parlo, què faig, què porto i faig la barreja aquesta".

A vegades et sents rebutjat pels dos "bàndols" i a vegades penses, bueno, què he fet jo? Sentir més coses o sentir-les diferent que ells?. I noies marroquines em diuen "perquè vas amb noies catalanes? Que no has vist que van ensenyant les cames? Tu ets marroquina, ho has de defensar" i jo els dic "jo ho faig interiorment, tinc les meves creences i no crec que això hagi d'influenciar les relacions que tinc". Amb els professors no he tingut mai cap problema, sempre han sabut acceptar això. Tampoc penso que mai hagi mostrat cap problema.

Crec que hi ha aquesta pressió perquè no accepten que pugui haver gent que tingui elements de diverses cultures.

A vegades he arribat a casa i m'he posat a plorar i he pensat "però què he fet jo per què cada vegada em pressionin més per aquí, per allà? I acabo amb un "boom" al cap que dius "no he fet res". Intentes fer sentir bé a tothom, intentes que t'acceptin. Jo per exemple, abans intentava dir "va intentaré fer-me molt amb aquesta perquè em farà sentir més d'aquí potser". Ara en canvi penso "No. Si m'accepten, m'accepten. Hauran d'acceptar que hi ha gent que forma part de diversos trets culturals i que al cap i a la fi ells també tenen unes ideologies que són diferents a les meves". També els hi podria dir "els diferents sou vosaltres i no jo".

Les emocions que sento són ràbia, tristesa, impotència i fins i tot a vegades gràcia. T'ho prens dient "mira, tu, el problema el tenen ells, no jo". Depèn de la persona, si m'ho diu un ignorant doncs mira.

12. Ho vivies de forma diferent quan eres més jove a ara? Si és que sí, en què ha canviat? **(Respondre aquesta pregunta si has contestat que sí a la pregunta 11).**

Sí. Ara m'ho prenc que la gent que m'accepti doncs benvinguda i la gent que no doncs, realment, ells s'ho perden. Jo sóc una persona més i si ells no ho accepten doncs potser significa que aquella amistat no era tan verdadera com ells deien i que el problema no el tinc jo. Les persones totes som un món i que per molt que s'assemblin ells, també tenen petites diferències. Jo també els hi podria anar a dir "mira no, que aquest pensa això i l'altre pensa allò" i veritat que són amigues igual? Doncs ja està. **Crec que les diferències no han de crear desigualtats.**

En ells també he notat el canvi. Abans anava a un institut que era concertat i notava als professors més tancats, però els alumnes encara ho eren més. Eren els típics nens de "papá" i es ficaven amb mi pel que fos. El seu insult preferit era "mora de merda" i no es limitaven a més. **Clar, ara m'he trobat que vaig a un institut públic, la cosa ha canviat moltíssim, perquè veig que hi ha molta gent com jo, uns amb una ideologia, els altres amb una altre, etc. i no els hi fa res que jo tingui els pares del Marroc, que jo hagi nascut aquí i que la meua identitat sigui variada.**

Ara penso molt molt enllà i, si tinc fills, vull que no s'ho prenguin com jo, perquè jo he passat malament. A vegades ho passes malament a l'escola, pel carrer, etc. i ho passes malament quan veus que la gent t'evita per aquest fet. **Dons jo als meus fills els hi diré "mira, els vostres avis van néixer al Marroc i heu d'estar orgullosos, és un fet més". No vull que s'ho prenguin com jo m'ho he pres. Jo crec que la societat també canviarà, perquè cada vegada hi ha més cultures, més gent variada** i crec que cada vegada s'està reduint més aquest... el fet de ser xenòfob? Doncs, s'està reduint més. Si hi ha una paraula és aquesta, que la majoria de gent d'aquí, bueno la majoria de gent no, la majoria de gent ignorant que ha fet això és perquè té un pensament xenòfob. La dona aquesta que va apartar la seva filla de mi, jo crec que va ser per això. Es basen en generalitzar i crec que d'aquí uns anys canviarà.

L'ACOMPANYAMENT

13. Has trobat a faltar més suport, comprensió, ajuda, etc. en algun moment?
Perquè?

No. La Sara (germana) m'ha ajudat molt en això. Quan em passava algu, bueno, m'ho solia callar, m'ho guardava per mi i cada vegada anava a més i cada vegada més malament. Aquests últims anys sempre li he explicat a la Sara i no sé com s'ho ha fet que sempre ha intentat donar-me una solució. Et sents molt millor quan ho comparteixes amb algu o fins i tot quan a l'escola tu mateixa et sents capaç de respondre sense tenir por a què et diran els altres.

Sí que fa falta que els professors obrin una mica més la ment i ajudin a fer el canvi. Si no hagués tingut a la Sara, sí que m'hauria fet falta un suport. Crec que m'hagués tancat en mi mateixa. Jo abans era molt tímida, no responia a res, no deia res i pensava "a la que parlis, la pifiaràs", no pensava "no diràs el mateix que els altres", sinó "la pifiaràs". I em passa ara, quan em parlen de gustos, de menjar, etc. sempre sóc la que respon diferent i ja no em fa res, perquè ser diferent no és ser pitjor ni millor.

És això, que suport, si n'hi ha millor, perquè el de la Sara m'ha servit, i des de les escoles es podria ajudar més, perquè a les escoles els professors es dediquen essencialment a ensenyar i no a educar. Que també, quan un nen té problemes a l'escola, hauria de poder rebre suport dels professors i a vegades no és així.

14. Creus que seria necessari o positiu que s'impulsessin projectes amb la intenció de trencar barreres socials i així potenciar la relació entre persones de diferents orígens? Per què?

Sí, estaria molt bé. Hi ha barreres socials, això és cert. No n'hi haurien d'haver, però n'hi ha.

Crec que seria necessari perquè a vegades la gent evita conèixer una persona pel simple fet de l'origen que és, de la religió o de la seva identitat, i que a vegades ens tanquem en nosaltres mateixos i no volem conèixer aquella persona per aquell simple motiu. Això tanca moltes portes i a vegades hauríem de deixar la ignorància enrere i intentar conèixer, perquè podríem veure que aquella persona encara que hagi nascut al Marroc, doncs, s'assembla a nosaltres de pensament i que podríem compartir molts punts en comú.

15. Un grup de mares d'una escola de la ciutat de Vic, han impulsat un projecte anomenat "Mares enllaç", per tal d'establir més comunicació entre elles i trencar barreres de relació per motius d'origen, cultura, etc. Es tracta d'establir canals de comunicació entre mares "autòctones" i mares "novingudes" amb l'excusa de transmetre's la informació que té a veure amb l'escola (activitats, excursions, etc.). D'aquesta manera es vol crear un acostament entre mares, possibilitat de noves relacions entre elles, sentir-se part de la comunitat escolar, millorar l'acceptació dels nens i nenes immigrants o de diferents orígens a l'aula, etc.

Què en penses d'aquest projecte? Creus que pot ajudar a trencar barreres socials? Creus que pot ajudar a aquests nens/es i a les seves famílies a sentir-se més inclosos en la societat on viuen? Perquè?

Doncs que evidentment haurà fet algun canvi, algun efecte, perquè a veure, sempre hi haurà la gent ignorant que dient-ho malament els hi "sudarà" el que diguin els projectes i tot això, però segurament hi haurà gent que respondrà positivament i evidentment cada vegada s'anirà deteriorant més aquesta barrera que hi ha.

Crec que els nens es podran sentir més inclosos. És això que els pares a vegades hi tenen molt a veure o a dir, ja torno amb l'exemple d'aquella noia que em fa molta ràbia que va ser culpa de la mare. Si la mare no hagués estat ignorant no hagués canviat res entre nosaltres. Si no existeix la ignorància entre els pares després els fills són educats d'una altre manera i ja van amb els ulls oberts que hi ha gent que és diferent que ells no són els únics, sinó que hi ha diferències i aprendrien a acceptar des de ben petits. El problema és això que creixen sense que els ensenyin que hi ha gent de diferents llocs, hi ha gent que és diferent a ells i, doncs, van amb els ulls embenats. I a la que se'ls hi treu la bena dels ulls doncs veuen que hi ha altre gent d'una altre manera i actuen amb rebuig. En canvi si des de petits els hi ensenyes que hi ha gent diferent gent que ha nascut aquí, gent que ha nascut allà, gent que simplement ha nascut aquí, etc. jo crec que aniria tot millor. Faria un esforç la gent que ve de fora per incloure's aquí, perquè a vegades hi ha gent que ve de fora i pensa "no em vull incloure perquè passarà això i allò", ja tenen la por de incloure's i no és que nosaltres ens haguem d'incloure sinó que ells ens ajudin, no és una cosa d'ells i els altres, sinó que és de tots.

16. Vols afegir alguna cosa més?

No, res més a dir.

Moltes gràcies per la disponibilitat i el temps que has dedicat a pensar aquestes qüestions!

ENTREVISTA

Objectiu de l'entrevista: Conèixer diferents punts de vista sobre el concepte d'identitat, així com conèixer com viuen, entenen, i els afecta a nivell personal i social, a diferents persones d'origen immigrant, plantejar-se la seva identitat en el context on viuen.

La realització d'aquesta entrevista així com les dades i informació que hi sorgeixin, són només en benefici de poder portar a terme una recerca pel treball de final de Grau d'Educació Social d'una alumna de la Universitat de Vic.

DADES PERSONALS:

Nom: Mohamed	Formació: Estudis universitaris
Sexe: Home	Lloc de naixement: Marroc (Àfrica)
Edat: 25 anys	Lloc de residència: Tortosa (Tarragona)

TRAJECTÒRIES

1. Com va ser la trajectòria personal i/o familiar fins a arribar al territori on ets actualment? (D'on vas marxar, cap a on, amb qui, amb quina edat, com vas marxar, etc.).

Vaig arribar a Catalunya quan tenia 16 anys, fa quasi 9 anys, vaig marxar d'un Oasis situat en Sud-est del Marroc (Àfrica) amb la meua família (format per ma mare mon germà) vam vindre directament cap a Tortosa, però al principi vam viure uns mesos en una altra localitat situada al costat del l'actual on vivim.

Vam vindre mitjançant el reagrupament familiar, atès que mon pare treballava aquí.

2. Com va ser l'experiència de marxar d'aquell territori? En el cas de no haver-ho viscut en primera persona, saps com va ser l'experiència pels familiars que en van marxar? (sensacions, records, coses positives i negatives, etc.)

Va ser un dia molt dur, un dia que recordaré per a sempre, va ser desagradable acomiadant de la gent, amb que he viscut sempre, va ser difícil deixar els teus arrels, aquells companys de classe tant de primària com de secundària. Però teníem que continuar el camí, perquè es suposava que marxàvem per aconseguir una millor situació, i buscar un futur i nous horitzons.

3. Què és el que recordes més d'aquella experiència? En el cas de no haver-ho viscut, què és el que els teus familiars recorden més de l'experiència?

Hi ha diverses records, però el que més s'ha quedat marcat en la meva memòria, va ser la meva manera de reaccionar, ja que durant aquells minuts de trajecte no para de girar la meva cara cap al poble i els voltants on vaig créixer, per mi era com se fos l'últim dia, vaig estar plorant durant el trajecte,

4. En el cas de viure l'experiència d'emigrar, amb quants anys vas arribar a Catalunya?

Com he comentat en la primera pregunta, vaig arribar amb quasi 16 anys, ja estava conscient del que passava al meu voltant.

5. Com va ser l'experiència de viure en aquest territori? Perquè? **(Respondre en el cas de no haver nascut a Catalunya)**

L'experiència no va ser gents fàcil, em vaig trobar amb moltes barreres des de els primers dies, era el començament de l'any 2005, l'immigració en aquells anys es considerava com els primers temes que preocupava a la societat catalana, espanyola i fins i tot l'europea. És a dir, em vaig donar compte, de que jo era la protagonista de les temes actuals (en sentit de la meva pertinença a un col·lectiu minorista "immigrants").

L'experiència al principi comptava amb dues parts: la part negativa és la que té més pes, es notava el rebuig per part de la societat i etc. No obstant això he de reconèixer la part positiva d'aquesta etapa de la meva vida, on vaig tindre i segueixo tenint l'oportunitat de trobar-me amb gent de diferents cultures i la gent d'aquí que em van donar/donen un cop de mà en diferents situacions (com professors i amics en l'institut i la universitat)

6. Quines sensacions vas experimentar? **(Respondre en el cas de no haver nascut a Catalunya).**

He de reconèixer que al principi d'aquesta trajectòria i sobre tot al començament tenia sensacions de soledat, la nostàlgia i fins i tot sentiments del fracàs, malgrat això, penso que és una cosa dins de la normalitat.

CONCEPTE D'IDENTITAT

7. Què és per tu el concepte d'identitat? Defineix-lo amb les teves pròpies paraules.

Es un concepte molt utilitzat avui en dia, ho considero com un conjunt de característiques d'una persona que engloba els sentiments, la trajectòria, la cultura, la religió. Etc. Alguna cosa que ens ajuda a conèixer d'on venim, quins som i els nostres orígens.

8. A partir de què creus que has construït la teva identitat?

La meva identitat s'ha construït fa temps, però cal afegir-li cada trajectòria de la vida, fins i tot podem tenir identitats múltiples

9. Primera Lectura: Amin Maalouf:

“Molt sovint, amb les millors intencions del món, m’han demanat si em sentia <<més aviat francès>> o <<més aviat libanès>>. I sempre responc el mateix: <<Les dues coses alhora!>>. No és pas per un desig d’equilibri i d’equitat, sinó per què si respongués una altra cosa mentiria. Si sóc qui sóc i no pas un altre és perquè em trobo al llindar de dos països, de dues o tres llengües, de múltiples tradicions culturals. Això és precisament el que defineix la meva identitat. Seria més autèntic si m’amputés d’una part de mi mateix?” (...) Durant molt de temps, aquesta interrogació insistent m’ha fet somriure. Avui ja no em fa tanta gràcia¹².

- Què en penses del text anterior?

Penso que Amine Maalouf afirma que pertany als dos països i no vol negar ni un ni l’altre i està convençut de que vol seguir sent fidel als valors de les dues cultures.

¹² Maalouf, Amin (1999). *Les identitats que maten, per una mundialització que respecti la diversitat*. Barcelona: La campana. Pag 9,10,11.

- Has experimentat situacions semblants. Quines?

En molts cops ha hagut persones que m'han fet preguntes una mica semblants. Però sempre he respost d'un altra manera, mai renunciaria als meus orígens, als principis i els valors, perquè formen part del que sóc o millor dit de la meva identitat. Què seria jo sense part de la meva infància viscuda en un altre continent? Crec que eliminant aquesta part de la meva vida acabaria sense raó amb mi mateix.

D'una altra banda Catalunya ha estat el lloc on he viscut part de la meva vida, he après moltes coses que han complementat la meva forma de ser.

10. Segona lectura: Saïd El Kadaoui.¹³

“Jo crec que vaig patir força, al llarg de tota la meva infància i primera joventut. Sentia que alguna cosa dins meu no rutllava. Havia de comprendre un doble sentiment que m'ha acompanyat al llarg de bona part de la meva vida.(...) No vaig tenir gaires problemes de relació. Però fins i tot alguns amics i professors que m'estimaven i em valoraven, em miraven com si l'origen fos un defecte que mai no em podria treure de sobre”(pg100)

Durant molt de temps he sentit que no tenia un país. Ara miro enrere i m'adono que el consol el vaig trobar en els amics. (pg130)

“Sovint em diuen que no semblo marroquí. És més, sovint m'han dit que no semblo marroquí com si m'estiguessin dient un compliment, una floreta. << I perquè t'enfades, noi, si jo volia alegrar-te el dia?>>, em va dir una vegada una senyora. (pg29)

“<<Parla la teva llengua!>> Em deien molts marroquins orgullosos del seu analfabetisme. No podien suportar la meva ferma voluntat i la dels tiets de voler convertir-se en ciutadans destres. (pg31)

“El mocador té a veure amb una determinada por que tenim les persones que hem marxat del nostre país: La por de ser una altra persona. La por de perdre una part important, si no tota, de la nostra identitat”. (pg48)

¹³ El Kadaoui, Saïd (2011). *Cartes al meu fill, un català de soca-rel, gairebé*. Badalona: Ara Llibres. Pag 100,130, 29,31,48 i 59.

“He provat de sentir-me a gust formant part d’un nosaltres i sempre he fracassat pel mateix: la pressió del grup per tenir una identitat idealitzada d’ell mateix i per oposició als altres”. (pg59).

- Què en penses dels fragments anteriors?

Penso dels fragments anteriors són més realistes, i són casos que podem trobar en la nostra vida quotidiana, ja que molts de nosaltres poden arribar a perdre la nostra identitat o tenir sentiment de fracàs.

Respecte al dubte que m’has enviat, aquí deixo: la nova justificació

TEXT AFEGIT

Llegint aquests fragments, més que res he generalitzat en la meva resposta anterior i trobo que he de diferenciar el cas del Saïd i el meu:

En primer lloc la meva situació no té res a veure amb el Saïd, ja que ell és un noi nascut aquí i no ha viscut el procés migratori com el meu cas. De fet jo vaig arribar aquí a Catalunya amb una identitat ben formada, i jo era conscient del que estava passant en el meu voltant, és a dir, vaig viure el procés en primera persona, i he pogut analitzar-ho i tractar-ho amb molta atenció i comprensió. No obstant la situació del Saïd és un exemple clar dels nous catalans nascuts aquí de pares immigrants (penso que el cas d’aquests és una mica diferent, ja que aquesta situació les suposa un repte de reconèixer la seva identitat “múltiple identitat”).

També el que vull afegir és que són persones que han nascut i senten catalans, perquè han viscut la infància, la adolescència ... o tota la seva vida. Malauradament sempre són persones amb una etiqueta d’immigrants, ja que la gent les segueix considerant com gent de fora a causa del color de la pell, la raça, religió ... i una vegada es troben en una situació d’aquests és normal que es plantegi una reflexió com una d’aquests que narrava el Saïd (és a dir que estan dient: d’on sóc si jo vaig nèixer aquí ...: estan fent preguntes amb si mateixos) fins i tot poden arribar a tenir problemes d’identificar la seva identitat.

El meu cas és totalment diferent, ja que aquests tipus de preguntes o reflexions mai les he plantejat durant el meu trajecte, perquè jo sabia

com és la meva etiqueta, i sí hi ha alguna persona que me la recordi tampoc passava/passa/ passarà res.

- *Has experimentat situacions similars a les que explica el Saïd? Quines?*

Com he comentat al principi de la entrevista, que al començament va ser molt dur i es pot sentir un buit afectiu que és difícil de suportar...

En el meu cas, jo no he trobat cap problema amb gent de la meva comunitat, del perquè parles el català o el castellà o el perquè tens amics catalans. Al contrari tota la gent m'han donat suport de continuar els meus estudis i donar un bon exemple d'un immigrant d'origen africà.

Pel que fa al tema del mocador, penso que abans de que es tractis d'un símbol religiós, no deixa de ser un símbol d'una cultura i forma part de la identitat de la gent que opta en ficar-ho. Per mi cadascú és lliure de portar el que veu convenient per ell, i no puc considerar la forma actual (és a dir la forma com es vesteix la gent al occident, com un model a seguir, ja que pot existir diferents maneres de vestir)

11. T'has sentit pressionat des del punt de vista social per definir la teva identitat? Per què? Si has respòs que sí, quins sentiments, emocions, pensaments, etc. has tingut?

Mai he sentit pressionat i mai donaria lloc a que sigui pressionat. Jo sóc conscient de que he d'adaptar-me a les normes existent en la societat on visc, conviure amb la gent de forma respectuosa i sense deixar de ser el que sóc.

TEXT AFEGIT

Qualsevol persona em pot posicionar de la cultura que vulgui, per mi no suposa cap problema, en realitat sempre m'he sentit al dos llocs, d'aquí per que és on visc actualment i on he passat i segueixo passant part de la meva vida, malgrat algunes consideracions com (moltes vegades m'he sentit com se fos una persona de segona categoria, ja que no tinc dret a votar en les eleccions per exemple, la qual cosa em fa reflexionar a vegades del perquè molts polítics utilitzen el tema de la immigració per aconseguir vots "DAMUNT DE LA MEVA ESQUENA" i jo sense dret de contestar"). També em sento una persona Amazigh, marroquí, africà, i musulmà, perquè són coses que formen part de la meva múltiple identitat.

12. Ho vivies de forma diferent quan eres més jove a ara? Si és que sí, en què ha canviat? **(Respondre aquesta pregunta si has contestat que sí a la pregunta 11).**

Sí que hi ha moltes coses que visc diferent respecte als primers anys. És a dir, avui en dia he deixat de fer cas als comentaris de la gent, i veure el futur amb molta optimisme.), però en general la meua vida segueix sent la mateixa, sí que he anat acumulant coneixements i evoluciona dins de la normalitat.

L'ACOMPANYAMENT

13. Has trobat a faltar més suport, comprensió, ajuda, etc. en algun moment? Perquè?

Penso que no, he conegut persones que realment m'han ajudat moltíssim durant aquest trajecte de la meua vida.

14. Creus que seria necessari o positiu que s'impulsessin projectes amb la intenció de trencar barreres socials i així potenciar la relació entre persones de diferents orígens? Per què?

Per construir una Catalunya plural, tolerant... és important impulsar projectes d'aquestes característiques.

Crec que hem de gaudir de les diferències, ja que la immigració porta una riquesa cultural (malgrat els diferents opinions que trobem avui en dia en la societat). Ja que personalment he estat sempre influït per la diversitat cultural, lingüística racial... del meu país natal i el continent africà en general.

15. Un grup de mares d'una escola de la ciutat de Vic, han impulsat un projecte anomenat "Mares enllaç", per tal d'establir més comunicació entre elles i trencar barreres de relació per motius d'origen, cultura, etc. Es tracta d'establir canals de comunicació entre mares "autòctones" i mares "novingudes" amb l'excusa de transmetre's la informació que té a veure amb l'escola (activitats, excursions, etc.). D'aquesta manera es vol crear un acostament entre mares, possibilitat de noves relacions entre elles, sentir-se part de la comunitat

escolar, millorar l'acceptació dels nens i nenes immigrants o de diferents orígens a l'aula, etc.

Què en penses d'aquest projecte? Creus que pot ajudar a trencar barreres socials? Creus que pot ajudar a aquests nens/es i a les seves famílies a sentir-se més inclosos en la societat on viuen? Perquè?

Penso que és un model a seguir en l'àmbit, local, autonòmic, nacional ..., ja que fomenta la comunicació entre diferents mares, les quals tenen un rol molt rellevant de cara a l'educació de les futures generacions.

També donar a conèixer els costums i tradicions dels demés, això les ajudaria a trencar barreres de por (a l'altre).

A més a més, és pot considerar-ho com un valor afegit per una societat multicultural i diversa com el cas de Vic.

16. Vols afegir alguna cosa més?

Per concloure, volia agrair per l'enviament d'aquesta entrevista, ja que m'ha fet reflexionar una vegada més amb mi mateix. Tornant enrere per recopilar alguns r cords de la meva vida.

També m'agradaria parlar sobre aquesta etapa, que pot passar a qualsevol de nosaltres, és a dir, que emigrar és una experiència molt enriquidora malgrat les dificultats que es poden trobar pel camí. Cada persona porta amb si un equipatge psicològic millor dit ple de moments i sensacions viscudes d'un gran repte que ens fa créixer.

Moltes gràcies per la disponibilitat i el temps que has dedicat a pensar aquestes qüestions!

Gràcies a v s.

ENTREVISTA

Objectiu de l'entrevista: Conèixer diferents punts de vista sobre el concepte d'identitat, així com conèixer com viuen, entenen, i els afecta a nivell personal i social, a diferents persones d'origen immigrant, plantejar-se la seva identitat en el context on viuen.

La realització d'aquesta entrevista així com les dades i informació que hi sorgeixin, són només en benefici de poder portar a terme una recerca pel treball de final de Grau d'Educació Social d'una alumna de la Universitat de Vic.

DADES PERSONALS:

Nom: Iman Chib Morjane	Formació: Llicenciatura en Traducció i Interpretació, UAB
Sexe: Dona	Lloc de naixement: Vilafranca del Penedès (Barcelona)
Edat: 23	Lloc de residència: Cerdanyola del Vallès (Barcelona)

TRAJECTÒRIES

1. Com va ser la trajectòria personal i/o familiar fins a arribar al territori on ets actualment? (D'on vas marxar, cap a on, amb qui, amb quina edat, com vas marxar, etc.).

Jo vaig néixer aquí, van ser els meus pares els que van emigrar cap aquí. El meu pare va venir a Catalunya sent menor d'edat. Evidentment, va venir il·legalment i va fingir ser major d'edat, per la qual cosa al seu DNI té una data de naixement que no és vertadera. Va arribar als anys 70, és a dir a l'època de Franco, i el més sorprenent és que va haver de fer el servei militar (se suposa que només els que tenien nacionalitat espanyola podien fer-lo), però per motius que desconec també el va fer ell. Es va buscar la vida com va poder, va treballar en feines molt dures amb condicions de feina nefastes. Va tornar al Marroc per a casar-se amb una dona, i després van tornar a Espanya junts. Amb ella va tenir tres filles, però al cap de molt de temps es va divorciar. Va viure una temporada sol aquí a Catalunya, va tornar al Marroc i allà va conèixer

a la meva mare. Li va demanar la mà, es varen casar, i després van venir tots dos a Catalunya.

2. Com va ser l'experiència de marxar d'aquell territori? En el cas de no haver-ho viscut en primera persona, saps com va ser l'experiència pels familiars que en van marxar? (sensacions, records, coses positives i negatives, etc.)

Suposo que pel meu pare va ser més dur, ja que havia de buscar-se la vida com fos, treballar en feines dures i a més a més estalviar per baixar al Marroc i ajudar a la seva nombrosa família. Se li va fer dur marxar, però sempre ha sigut una persona molt valenta i espavilada, i va saber tirar endavant. Sensacions suposo que por, por a coses que desconeixes, que no sabràs com serà tot. Pel que fa a la meva mare, la seva experiència no va ser tan dura perquè el meu pare ja ho feia tot per ella, però en el seu cas marxar d'allà li va afectar moltíssim, les seves sensacions van ser més aviat soledat i trobar a faltar la seva família. També era una mica de por, perquè ella es va casar amb el meu pare i directament van venir a Catalunya, per tant tampoc el coneixia tant com per saber si tot aniria bé o no.

El meu pare ja portava molts anys al país, per tant ja estava acostumat a la vida d'aquí, però la meva mare estava molt malament al principi, ja que no tenia a ningú de la seva família a prop i se sentia molt sola quan el meu pare anava a treballar. Però de mica en mica va anar ajuntant-se amb les veïnes andaluses del poble, i va anar aprenent la llengua amb elles, a més a més de mirar series de televisió i d'apuntar-se a classes de català i castellà.

3. Què és el que recordes més d'aquella experiència? En el cas de no haver-ho viscut, què és el que els teus familiars recorden més de l'experiència?

Coses noves que anaven descobrint a mida que passava el temps de la nova etapa. El no dominar la llengua del país d'arribada, el veure una cultura tan diferent només de creuar l'estret...

4. En el cas de viure l'experiència d'emigrar, amb quants anys vas arribar a Catalunya?

—

5. Com va ser l'experiència de viure en aquest territori? Perquè? **(Respondre en el cas de no haver nascut a Catalunya)**
6. Quines sensacions vas experimentar? **(Respondre en el cas de no haver nascut a Catalunya)**

CONCEPTE D'IDENTITAT

7. Què és per tu el concepte d'identitat? Defineix-lo amb les teves pròpies paraules.

La identitat per mi és com et sents, qui creus que ets, i de quina comunitat creus que ets o a quina t'assembles més. En el meu cas, jo descriuria la meua identitat com a persona catalana, espanyola, àrab i musulmana. Les dues primeres pel país on he nascut i viscut, la tercera per la cultura en la que m'han criat a casa meua, perquè és la identitat dels meus pares i perquè és la meua sang (ja que físicament les meves característiques son àrabs), i la última perquè es la religió en la que crec i practico. Com que he dit que la identitat és veure't identificat i còmode amb un grup social, també em defineixo en part britànica, ja que vaig viure durant un any al Regne Unit i des de la primera setmana em va encantar la experiència. Com que segueixo vivint amb una de les meves amigues britàniques i tinc un domini alt de la llengua, a més a més de donar classes d'anglès cada dia en una acadèmia, sento que porto la cultura britànica molt endins. A casa fem el British tea per esmorzar o berenar, mirem series d'allà, etc.

8. A partir de què creus que has construït la teua identitat?

A partir de les meves experiències personals. Com ja he dit abans, és per tot el que he viscut, el que he après i la gent que m'ha influenciat.

9. Primera Lectura: Amin Maalouf:

“Molt sovint, amb les millors intencions del món, m’han demanat si em sentia <<més aviat francès>> o <<més aviat libanès>>. I sempre responc el mateix: <<Les dues coses alhora!>>. No és pas per un desig d’equilibri i d’equitat, sinó per què si respongués una altra cosa mentiria. Si sóc qui sóc i no pas un altre és perquè em trobo al llindar de dos països, de dues o tres llengües, de múltiples tradicions culturals. Això és precisament el que defineix la meua identitat. Seria més autèntic si m’amputés d’una part de mi mateix?” (...) Durant

molt de temps, aquesta interrogació insistent m'ha fet somriure. Avui ja no em fa tanta gràcia¹⁴.

- Què en penses del text anterior?

Hi estic molt d'acord.

- Has experimentat situacions semblants. Quines?

Exactament les mateixes. Jo em sento més de tres coses alhora, i no en descarto cap. Tinc tres idiomes nadius, quasi quatre i tinc moltíssima facilitat d'adaptar-me a qualsevol cultura o amb qualsevol persona de les identitats que em defineixen.

10. Segona lectura: Saïd El Kadaoui.¹⁵

“Jo crec que vaig patir força, al llarg de tota la meva infància i primera joventut. Sentia que alguna cosa dins meu no rutllava. Havia de comprendre un doble sentiment que m'ha acompanyat al llarg de bona part de la meva vida.(...) No vaig tenir gaires problemes de relació. Però fins i tot alguns amics i professors que m'estimaven i em valoraven, em miraven com si l'origen fos un defecte que mai no em podria treure de sobre”(pg100)

Durant molt de temps he sentit que no tenia un país. Ara miro enrere i m'adono que el consol el vaig trobar en els amics. (pg130)

“Sovint em diuen que no semblo marroquí. És més, sovint m'han dit que no semblo marroquí com si m'estiguessin dient un compliment, una floreta. << I perquè t'enfades, noi, si jo volia alegrar-te el dia?>>, em va dir una vegada una senyora. (pg29)

“<<Parla la teva llengua!>> Em deien molts marroquins orgullosos del seu analfabetisme. No podien suportar la meva ferma voluntat i la dels tiets de voler convertir-se en ciutadans destres. (pg31)

¹⁴ Maalouf, Amin (1999). *Les identitats que maten, per una mundialització que respecti la diversitat*. Barcelona: La campana. Pag 9,10,11.

¹⁵ El Kadaoui, Saïd (2011). *Cartes al meu fill, un català de soca-rel, gairebé*. Badalona: Ara Llibres. Pag 100,130, 29,31,48 i 59.

“El mocador té a veure amb una determinada por que tenim les persones que hem marxat del nostre país: La por de ser una altra persona. La por de perdre una part important, si no tota, de la nostra identitat”. (pg48)

“He provat de sentir-me a gust formant part d’un nosaltres i sempre he fracassat pel mateix: la pressió del grup per tenir una identitat idealitzada d’ell mateix i per oposició als altres”. (pg59).

- Què en penses dels fragments anteriors?

Son casos molt reals, i que desgraciadament son molt comuns. És molt trist que passin aquestes coses, però per desgràcia hi ha molta ignorància i això seguirà passant durant uns quants anys més.

- *Has experimentat situacions similars a les que explica el Saïd? Quines?*

Sí. La de “no sembles marroquí” com a compliment m’ho han dit. Jo vaig néixer aquí, però degut als meus orígens els meus companys de classe sempre em tractaven com si fos estrangera. Físicament jo tinc característiques claríssimament àrabs, però hi havia gent que em deia que “no ho semblava” com per intentar fer-me sentir millor i a la vegada fer-me sentir fora de la seva comunitat. Això em passava a la meva infància, però als 13 anys vaig decidir posar-me el mocador. Llavors la cosa va canviar. Al principi va ser dur perquè me’l vaig posar d’un dia per l’altre i molts companys de l’institut ho van rebutjar. Però gràcies a haver-me’l posat, vaig veure qui eren amics meus de veritat i qui no ho eren. Els meus amics de veritat van seguir al meu costat i em defensaven en tot. Així em va marxar la por, i de fet vaig començar a tenir fins i tot més confiança, la gent em felicitava de com “sent àrab” tenia un català perfecte, em felicitava per haver sigut la primera àrab en fer Batxillerat en 30 anys d’existència del meu institut, etc. Jo els deia que no era tampoc àrab al 100%, si m’havia sigut “fàcil” arribar fins on he arribat era en part perquè era catalana, o sigui que tenia la mateixa facilitat en fer les coses igual que les tenia una persona 100% catalana, però molts no acabaven d’entendre-ho. Crec que gràcies a mi i a que molta gent m’hagi conegut, hi ha menys ignorància, igual que avui en dia hi ha moltes noies àrabs-musulmanes que estan millorant la imatge de la nostra cultura i estan ensenyant com és REALMENT la nostra cultura i religió.

11. T'has sentit pressionat des del punt de vista social per definir la teva identitat? Per què? Si has respòs que sí, quins sentiments, emocions, pensaments, etc. has tingut?

Alguna vegada sí. L'avantatge de formar part de tantes identitats és que pots integrar-te fàcilment en qualsevol d'elles. El desavantatge és que els altres sempre et veuran "diferent". Quan vaig al Marroc de vacances, m'agrada integrar-me i sentir-me marroquina, però la gent d'allà et tracta com a "espanyola", i et diuen coses com "vosaltres els espanyols...", etc. Quan visc aquí, el mateix "vosaltres, els àrabs, ho veieu diferent...". Em solia fer ràbia que et tractessin diferent quan jo volia formar part dels seus costums, però avui en dia a vegades m'agrada que em tractin diferent, perquè ho fan de manera que s'interessen molt per mi, em veuen com una persona exòtica i interessant, i això sempre afalaga molt.

12. Ho vivies de forma diferent quan eres més jove a ara? Si és que sí, en què ha canviat?

Si, diferent en el sentit que ara ho visc de forma molt més positiva que abans.

L'ACOMPANYAMENT

13. Has trobat a faltar més suport, comprensió, ajuda, etc. en algun moment? Perquè?

Quasi sempre he tingut suport. He tingut persones que m'han donat suport en tot moment.

14. Creus que seria necessari o positiu que s'impulsessin projectes amb la intenció de trencar barreres socials i així potenciar la relació entre persones de diferents orígens? Per què?

Definitivament, ja que aquest país necessita saber més de les persones que integren, i tothom a d'aprendre a relacionar-se amb tot tipus de persona, cosa que aquí encara hi ha molta gent incapaç de fer-ho.

15. Un grup de mares d'una escola de la ciutat de Vic, han impulsat un projecte anomenat "Mares enllaç", per tal d'establir més comunicació entre elles i

trencar barreres de relació per motius d'origen, cultura, etc. Es tracta d'establir canals de comunicació entre mares "autòctones" i mares "nouvingudes" amb l'excusa de transmetre's la informació que té a veure amb l'escola (activitats, excursions, etc.). D'aquesta manera es vol crear un acostament entre mares, possibilitat de noves relacions entre elles, sentir-se part de la comunitat escolar, millorar l'acceptació dels nens i nenes immigrants o de diferents orígens a l'aula, etc.

Què en penses d'aquest projecte? Creus que pot ajudar a trencar barreres socials? Creus que pot ajudar a aquests nens/es i a les seves famílies a sentir-se més inclosos en la societat on viuen? Perquè?

Estic molt d'acord amb aquest projecte. Crec que ajudaria molt a trencar barreres socials. Però amb el que no estic gaire d'acord és que hagin de ser només "mares". Crec que els pares també juguen un paper important en la educació dels seus fills i que també han de viure aquest trencament de barreres. No totes les mares han de ser mestresses de casa, n'hi ha moltes, també nouvingudes, que treballen, per tant els pares també haurien de formar part d'aquest projecte. Sé que les nouvingudes poden tenir problemes de relacionar-se amb homes desconeguts degut a la seva cultura i tal, però estem en una època en que hem d'integrar-nos entre tots, i per a fer-ho no tenim per què abandonar les costums religioses. Crec que es podria intentar fer amb pares i mares i veure quins en serien els resultats.

16. Vols afegir alguna cosa més?

Res més. Ha sigut un plaer respondre a aquestes preguntes perquè d'alguna manera fan reflexionar molt, sobretot els textos dels escriptors. Disposo de molt poc temps lliure per desgràcia, així que he contestat el més ràpid que he pogut. Espero que sigui de molta utilitat. Moltíssimes gràcies pel teu interès i sort amb el projecte!

ENTREVISTA

Objectiu de l'entrevista: Conèixer diferents punts de vista sobre el concepte d'identitat, així com conèixer com viuen, entenen, i els afecta a nivell personal i social, a diferents persones d'origen immigrant, plantejar-se la seva identitat en el context on viuen.

La realització d'aquesta entrevista així com les dades i informació que hi sorgeixin, són només en benefici de poder portar a terme una recerca pel treball de final de Grau d'Educació Social d'una alumna de la Universitat de Vic.

DADES PERSONALS:

Nom: Yasin	Formació: Integrador social, estudiant d'educació social
Sexe: H	Lloc de naixement: Marroc
Edat:25	Lloc de residència: Barcelona

TRAJECTÒRIES

- 1.** Com va ser la trajectòria personal i/o familiar fins a arribar al territori on ets actualment? (D'on vas marxar, cap a on, amb qui, amb quina edat, com vas marxar, etc.).

Vaig guanyar una beca per estudiar a Espanya amb 17 anys, vam venir 5 alumnes i quan es va acabar la durada de la beca vaig decidir quedar-me a acabar els estudis al territori espanyol.

- 2.** Com va ser l'experiència de marxar d'aquell territori? En el cas de no haver-ho viscut en primera persona, saps com va ser l'experiència pels familiars que en van marxar? (sensacions, records, coses positives i negatives, etc.)

Al principi no va ser fàcil perquè era molt jove, però em vaig cruar amb persones molts interessants que em vaig ajudar en el procés d'integració, tinc bons i mals records de la meva arribada, ja que era una cultura totalment diferent de la meva i amb 17 anys les coses es viuen d'una altra forma.

3. Què és el que recordes més d'aquella experiència? En el cas de no haver-ho viscut, què és el que els teus familiars recorden més de l'experiència?

El que recordo molt són les llargues rutes que feia sense cap destí, només caminar per caminar.

4. En el cas de viure l'experiència d'emigrar, amb quants anys vas arribar a Catalunya?

Amb 17 anys

5. Com va ser l'experiència de viure en aquest territori? Perquè? **(Respondre en el cas de no haver nascut a Catalunya)**

L'experiència és positiva, perquè coneixes una altra cultura, una altra manera de fer i de pensar, coneixes gent de tot arreu de món, és positiva sempre que sapiguem portar les dues cultures dins i buscar l'encaix d'aquestes

6. Quines sensacions vas experimentar? **(Respondre en el cas de no haver nascut a Catalunya)**

Llibertat extrema, que frega la solitud.

CONCEPTE D'IDENTITAT

7. Què és per tu el concepte d'identitat? Defineix-lo amb les teves pròpies paraules.

Identitat és tot allò que porta la persona dins seu, siguin cultures, experiències vitals...

8. A partir de què creus que has construït la teva identitat?

A partir de les meves arrels, les persones que he conegut, la experiències que he viscut, els llibres que he llegit, els viatges que he fet, etc.

9. **Primera Lectura: Amin Maalouf:**

“Molt sovint, amb les millors intencions del món, m’han demanat si em sentia <<més aviat francès>> o <<més aviat libanès>>. I sempre responc el mateix: <<Les dues coses alhora!>>. No és pas per un desig d'equilibri i d'equitat, sinó per què si respongués una altra cosa mentiria. Si sóc qui sóc i no pas un altre és perquè em trobo al llindar de dos països, de dues o tres llengües, de múltiples tradicions culturals. Això és precisament el que defineix la meva

identitat. Seria més autèntic si m'amputés d'una part de mi mateix?" (...) Durant molt de temps, aquesta interrogació insistent m'ha fet somriure. Avui ja no em fa tanta gràcia¹⁶.

- Què en penses del text anterior?

Que reflexa una realitat que vivim, la gent necessita posa etiquetes a tots els estrangers, per després encaixar els prejudicis, ja tothom està etiquetat ens sentim més segurs i tranquils

- Has experimentat situacions semblants. Quines?

Si, molts cops

10. Segona lectura: Saïd El Kadaoui:¹⁷

“Jo crec que vaig patir força, al llarg de tota la meva infància i primera joventut. Sentia que alguna cosa dins meu no rutllava. Havia de comprendre un doble sentiment que m'ha acompanyat al llarg de bona part de la meva vida.(...) No vaig tenir gaires problemes de relació. Però fins i tot alguns amics i professors que m'estimaven i em valoraven, em miraven com si l'origen fos un defecte que mai no em podria treure de sobre”(pg100)

Durant molt de temps he sentit que no tenia un país. Ara miro enrere i m'adono que el consol el vaig trobar en els amics. (pg130)

“Sovint em diuen que no semblo marroquí. És més, sovint m'han dit que no semblo marroquí com si m'estiguessin dient un compliment, una floreta. << I perquè t'enfades, noi, si jo volia alegrar-te el dia?>>, em va dir una vegada una senyora. (pg29)

“<<Parla la teva llengua!>> Em deien molts marroquins orgullosos del seu analfabetisme. No podien suportar la meva ferma voluntat i la dels tiets de voler convertir-se en ciutadans destres. (pg31)

¹⁶ Maalouf, Amin (1999). *Les identitats que maten, per una mundialització que respecti la diversitat*. Barcelona: La campana. Pag 9,10,11.

¹⁷ El Kadaoui, Saïd (2011). *Cartes al meu fill, un català de soca-rel, gairebé*. Badalona: Ara Llibres. Pag 100,130, 29,31,48 i 59.

“El mocador té a veure amb una determinada por que tenim les persones que hem marxat del nostre país: La por de ser una altra persona. La por de perdre una part important, si no tota, de la nostra identitat”. (pg48)

“He provat de sentir-me a gust formant part d’un nosaltres i sempre he fracassat pel mateix: la pressió del grup per tenir una identitat idealitzada d’ell mateix i per oposició als altres”. (pg59).

- Què en penses dels fragments anteriors?

Que una persona que ho ha visgut en la pròpia pell té el plus de la experiència, estic d'acord en el que ha dit.

- *Has experimentat situacions similars a les que explica el Saïd? Quines?*

Si, abans els amics em presentaven els seus amics dient que soc berber i no pas àrab, em sentia orgullós, perquè em sentia més acceptat, que quan ets adolescent era lo més important.

11. T’has sentit pressionat des del punt de vista social per definir la teva identitat? Per què? Si has respost que sí, quins sentiments, emocions, pensaments, etc. has tingut?

No m’he sentit pressionat, depenent de la manera en que em demanen responc d’una manera o d’una altra, ningú té el dret de pressionar un altre.

12. Ho vivies de forma diferent quan eres més jove a ara? Si és que sí, en què ha canviat? **(Respondre aquesta pregunta si has contestat que sí a la pregunta 11)**

Ara ho veig tot plegat diferent, i és lògic, ja que els 25 no són els 17, sino malament aniríem...

L’ACOMPANYAMENT

13. Has trobat a faltar més suport, comprensió, ajuda, etc. en algun moment? Perquè?

No, m’he topar amb persones que m’ho van donar tot quan estàs sol en un país sol sense cap referent, tota ajuda i suport són pocs, per tant puc dir que he trobat a falta suport psicològic, sobre en la temporada del dol de deixar la família enrere.

14. Creus que seria necessari o positiu que s'impulsessin projectes amb la intenció de trencar barreres socials i així potenciar la relació entre persones de diferents orígens? Per què?

Oui, crec que si, perquè molts conflictes sorgeixen de la inogrança per les dues bandes, per tant si ens coneixem millor, pot ser amb una mica de sort aconseguirem millorar una mica les coses.

15. Un grup de mares d'una escola de la ciutat de Vic, han impulsat un projecte anomenat "Mares enllaç", per tal d'establir més comunicació entre elles i trencar barreres de relació per motius d'origen, cultura, etc. Es tracta d'establir canals de comunicació entre mares "autòctones" i mares "nouvingudes" amb l'excusa de transmetre's la informació que té a veure amb l'escola (activitats, excursions, etc.). D'aquesta manera es vol crear un acostament entre mares, possibilitat de noves relacions entre elles, sentir-se part de la comunitat escolar, millorar l'acceptació dels nens i nenes immigrants o de diferents orígens a l'aula, etc.

Què en penses d'aquest projecte? Creus que pot ajudar a trencar barreres socials? Creus que pot ajudar a aquests nens/es i a les seves famílies a sentir-se més inclosos en la societat on viuen? Perquè?

És un projecte molt positiu, i la iniciativa és bona, lo important d'aquesta mena de projectes es els nivells d'implicació, els objectius no tenen el mateix que en altres projectes. En aquesta mena de projectes lo interessant es el procès i no pas la finalitat.

16. Vols afegir alguna cosa més?

Bona sort

Moltes gràcies per la disponibilitat i el temps que has dedicat a pensar aquestes qüestions!

ENTREVISTA

Objectiu de l'entrevista: Conèixer diferents punts de vista sobre el concepte d'identitat, així com conèixer com viuen, entenen, i els afecta a nivell personal i social, a diferents persones d'origen immigrant, plantejar-se la seva identitat en el context on viuen.

La realització d'aquesta entrevista així com les dades i informació que hi sorgeixin, són només en benefici de poder portar a terme una recerca pel treball de final de Grau d'Educació Social d'una alumna de la Universitat de Vic.

DADES PERSONALS:

Nom: Fadua Hamda	Formació: Estudiant d'Educació Social
Sexe: Dona	Lloc de naixement: Campdevàrol
Edat: 32	Lloc de residència: Ripoll

TRAJECTÒRIES

1. Com va ser la trajectòria personal i/o familiar fins a arribar al territori on ets actualment? (D'on vas marxar, cap a on, amb qui, amb quina edat, com vas marxar, etc.).

El primer en venir aquí va ser el meu pare, sinó recordo malament va ser allà el 1972. El meu pare és d'una zona del Marroc, vivia en una zona de camp, al nord del Marroc. Ell és el gran de 8 germans i va decidir que allà no hi estava a gust perquè ja tenia una mica la vida planificada pels seus pares i veia que ell volia fer altres coses. En un entorn rural tens vida al camp i segurament s'hagués casat molt més jove, encara més del que ho va fer, i va decidir doncs marxar. En aquells temps, no hi havia com ara tot pateres, màfies i aquestes coses. L'única opció per emigrar era tenir el passaport, però era molt difícil obtenir-lo i ell tenia un tiet que estava ficat en temes administratius que el va ajudar i li va facilitar el passaport. Si no recordo malament, primer va anar a parar a França, a Còrsega i va estar treballant dos i tres anys de manera

discontinua, perquè com que era una zona rural i feien coses d'agricultura doncs era temporal. Tenia un amic seu, que van sortir tots dos junts del mateix poble. Llavors l'amic seu tenia uns coneguts aquí a Sant Joan de les Abadesses i ell insistia "perquè no anem a Sant Joan de les Abadesses? És més a prop, diferent, a veure que passa...?" i van baixar a Sant Joan. Llavors aquí a Espanya estaven en ple règim franquista, finals del règim però encara existia. La situació de papers i tot això gaire bé no hi havia res establert. Sí que podies quedar-te aquí al territori, però no hi havia una cosa marcada. Tu venies, et buscaves la vida i era molt més tracte personal. Si havia una persona que necessitava treballar, doncs treballaves amb ell i ja està. A partir d'aquí, al 1975, que és quan va morir Franco, doncs molta gent va marxar a Marroc, perquè havia com 20 nois que vivien a Sant Joan i quan va passar la mort de Franco es van trobar que no sabien ben bé com anirien les coses, quina era la seva condició i van marxar. El meu pare no va marxar, sinó que va intentar tornar a França però llavors era molt més complicat perquè la frontera encara estava més tancada. I en aquell període de transició va estar a Marsella durant dos anys. L'any 1978 va tornar a Sant Joan i com que ja hi havia estat, coneixia un senyor del poble i li va oferir de quedar-se a treballar i s'hi va quedar. Ara actualment està treballant amb el fill d'aquest empresari.

La meva mare és del Marroc, el que passa que la meva mare no vivia a la mateixa zona que el meu pare, ja que ell és de zona de muntanya i ella és d'una zona més costanera. La meva mare i el meu pare són família, són cosins llunyans. I el meu pare, bé, en aquest període de transició el tema de papers d'immigració quedava una mica penjat, tot i que ell va aconseguir establir la seva situació. El meu pare es va quedar a Sant Joan i, al estar en un poble, va estar cinc anys que no va anar a Marroc fins que va sortir la primera llei que se'ls hi atorgava permís de residència a les persones immigrades. Llavors quan va establir la seva situació va tornar al Marroc, va anar a casa els meus avis, els pares de la meva mare, i els hi va plantejar que volia casar-se. Com que amb la meva mare ja es coneixien de petits, els pares feien bromes entre ells que s'acabarien casant. El meu pare va dir "com que vosaltres em dèieu que em cases amb la filla del meu tiet doncs jo ara m'hi vull casar". La meua iaia, quan li va dir, no li va fer gaire gràcia i li va dir "bueno, però és que nosaltres ho dèiem així de broma, i a més ella és una noia que viu a ciutat...", però el seu pare va insistir en casar-se amb ella i va dir que si ella el volia, s'hi casaria.

Llavors els meus pares es van casar l'any 1978, la meua mare es va quedar dos anys al Marroc fins que el meu pare li va arreglar els papers i va venir cap aquí a Sant Joan l'any 1980 i després em va tenir a mi al 1981.

2. Com va ser l'experiència de marxar d'aquell territori? En el cas de no haver-ho viscut en primera persona, saps com va ser l'experiència pels familiars que en van marxar? (sensacions, records, coses positives i negatives, etc.)

El meu pare quan va marxar tenia molt clar que volia marxar, no ho va fer per necessitat perquè en aquells moments, dins de la situació on estava era una família normal, no ric ni benestant però el menjar i el vestir el tenia assegurat. El que passa que ell tenia la sensació que allà no tenia expectatives de futur i allà la seva vida ja la veia planificada, ja veia que s'havia de quedar a casa el seu pare, a la llarga agafar el rol de la feina i les tasques de feia el meu avi, segurament s'hagués casat amb una noia d'allà, hagués tingut molts fills i ja està i amb ell això no li satisfia. Ell volia tenir una altra vida. Ell sempre m'ho explica així diu " jo tenia inquietuds i veia que allà estava com molt limitat" i per això va decidir marxar no tan per la necessitat, evidentment que si compares el què és ara amb el què era abans ha millorat la seva situació, però diguem que el motiu principal no va ser això.

Quan va venir aquí, tenia 20 anys, i es va trobar que va estar com 6 anys ballant amunt i avall ara Còrsega, ara França, ara aquí, etc. També la situació política, la situació del país ara t'expulsen, ara no, ara ets legal, ara no ho ets, etc. i estàs una mica com diu ell "en tierra de nadie i que no ets ningú". Com que a Marroc encara hi havia les tropes espanyoles al Sàhara, havia una sèrie de conflictes que amb ells pel fet de ser marroquins els situava... és a dir en el període franquista podien estar sense cap problema, només amb el passaport, però quan va morir Franco van quedar matemàticament com a il·legals, però tampoc havia cap marc ni cap llei destinada amb ells. Llavors quedes com una mica perdut. Ell té la sensació que ha estat 7 o 8 anys perdut, que en aquells anys, si la seva situació de papers hagués estat diferent potser s'hagués plantejat una altra història. Ell sempre diu que quan va sortir de casa va decidir sortir, però un cop va sortir no va planificar res més, sinó que tot li va anar venint segons les circumstàncies. Ara no tinc papers, doncs he de lluitar per tenir papers, ara aquí sóc il·legals doncs m'he d'amagar perquè sinó em faran fora i va estar ballant una mica així. Llavors en principi, ell es descriu a la feina on va començar a treballar a la construcció amb aquest empresari de tota la

vida, ell es descriu com a molt innocent perquè tenia moltes ganes de treballar, tenia moltes ganes de demostrar. Amb els anys, va anar veient amb els anys que tampoc cal donar més del que et demanen. Ell té la sensació que pel fet de ser de fora havia de fer més per demostrar que valia, però després amb els anys va anar aprenent que no, que no calia, que fent menys també podies tirar.

Ell descriu com diferents etapes. Els primers anys van ser d'adaptació, que li va costar molt, perquè no coneixia l'idioma, no sabia parlar res, també la situació política, econòmica i legal condicionava molt. A partir de que es va casar amb la meua mare, va regular la seva situació també es va adaptar més, va anar coneixent a gent, etc. es va començar a sentir més reconegut, potser no reconegut, sinó una mica més a gust.

La meua mare ho descriu diferent, perquè com que ella no va decidir marxar sinó que ja li va venir donat, com que es va casar i li tocava venir doncs li va costar molt adaptar-se, moltíssim. Ella vivia en una zona de platja, estava estudiant, després va començar a aprendre a cosir, feia vestits, tenia una mica de taller a casa i anava fent cosetes, etc. tot això li va quedar tallat i de cop i volta fes les teves maletes i ves a parar a Sant Joan de les Abadesses. Un poble envoltat de muntanyes, pagès, amb una gent molt dividida, perquè Sant Joan té una característica de que els rics són els rics i els de fora sempre són els de fora. Per altre banda la immigració andalusa que era amb la que es relacionava més, perquè amb els famílies benestants catalanes sí que et relacionaves però per anar a treballar, per comprar, etc. però clar, "jo no puc ser amiga d'una noia de família benestant". Llavors clar, ella es trobava com fora de lloc i li va costar molt adaptar-se, moltíssim, ha tingut molts problemes per estar-hi a gust. Jo crec que fins i tot ara, mira quants anys fa ja, i encara no ho ha superat això. No pel fet d'adaptar-se, perquè està *super* adaptada i es mou, va i ve i sense cap problema, però té com una espina clavada i es va com trencar el que ella volia fer i a partir d'allà ja no decidia, sinó que anava fent sobre la marxa.

També al principi teníem com molt clar que la immigració seria temporal, ells no tenien intenció de quedar-se aquí, ni el meu pare ni la meua mare, sinó que la intenció era fer diners i tornar al seu país, però et vas complicant, van naixent els fills. També cada vegada vas perdent vincles amb la gent d'allà, amb l'entorn d'allà, aquest entorn es va transformant, i tu estàs com vivint aquí, però estàs vivint per exemple a l'any 2000 però amb la ment que allà era el 80 o el

70 i no és així, perquè allà també tot canvia. Les seves relacions canvien, les amigues que tenia ja no hi són, el que era el barri on vivia ja no hi ha ningú, etc. i clar, això els hi ha suposat com un trasbals. Tens fills, comencen anar a l'escola, creixent i entre una cosa i l'altre, la feina també ja que per fer negoci has de moure't en el territori, un territori que fa molts anys que ja no hi és, etc. I ara, després de tants anys comencen a adonar-se de que "ostres, nosaltres que volfem marxar... ja no marxarem mai". Sí que marxés perquè tens una relació i hi vas, però estàs com que ets estrany aquí i ets estrany allà. Llavors ells ho viuen, els primers anys, molt durs tan el meu pare com la meua mare, perquè sobretot les relacions són "ets immigrant, ets moro" i això no t'ho treu ningú, és igual el que facis i més en un poble tancat, petit, on està *super* segregat tot. Fins i tot hi ha com classes, la classe catalana (família benestant), les famílies andaluses, que tot i ser immigrants també es senten com de més categoria que un immigrant de Marroc. Llavors clar, conviure amb tot això... i a part buscar feina, tirar endavant, aprendre l'idioma, aprendre a moure't, la situació legal, etc. perquè la situació legal si que tens documents, però els documents van canviant. Pensa que a Espanya en aquells temps, del 80 fins fa poc, és quan a començat a tenir una mica de cara i ulls els documents de cara a les persones immigrades. És com a educació, cada govern que entra posa la seva i amb immigració ha passat el mateix. Ja no els meus pares, sinó jo mateixa que he nascut aquí i porto tota la meua vida aquí, sempre he tingut problemes per documents "perquè tu ets estrangera, no ets d'aquí". Fins fa poc, fins fa qüestió de 10 anys o així, que van reconèixer la nacionalitat a tu com a persona estrangera que fa 10 anys que estàs aquí, que has cotitzat a la seguretat social, que has treballat, que fas vida aquí, llavors sí que tens dret a demanar la nacionalitat. A partir d'aquí, sembla que s'estabilitza una mica, però sinó sempre estàs amb l'angoixa de dir "vale, ara tinc permís de residència tres anys. Què passa amb aquests tres anys? Si no tinc feina, em quedo sense papers, sóc il·legal. Si el pare es queda sense papers, la mare també, si els pares es queden sense papers els fills també..." llavors és una angoixa, una angoixa difícil de portar.

3. Què és el que recordes més d'aquella experiència? En el cas de no haver-ho viscut, què és el que els teus familiars recorden més de l'experiència?

El meu pare té un record bo, perquè com que va decidir marxar i tenia moltes idees i moltes expectatives i es pensava que on anava era un altre món i tenia ganes de conèixer i veure, doncs no li va suposar gaire problema marxar, sinó

que els problemes li van venir després, un cop era fora. I la meva mare, no, al contrari. Des de que li van dir que marxava doncs... malament. I quan va venir aquí encara més malament. També la situació de la dona no és la mateixa que la de l'home, perquè ell sortia a treballar, ell feia, etc. i ella no. La meva mare sabia que la relació que tenia amb les seves companyes al Marroc, amb les amigues que anaven a casa ja no les tindria. Elles cosien juntes, però com la idea de taller de costura sinó com més familiar. Venien, es trobaven, feien la tarda, parlaven, reien, etc. i mentrestant cosien. Ella té el record de viure en un entorn on tothom es coneixia, es saludava i hi havia com una relació molt més estreta i ella sempre ho explica com una enyorança. Trobo que li va suposar un cop dur marxar i deixar tot això i tenir aquest record de les trobades, les estades a les tardes, amb les amigues o amb les veïnes, aquesta relació.

El meu pare així un record de no veure als seus pares no el té, perquè ell tenia una relació amb els seus pares bastant separada, llavors no hi havia una relació així de pare i fill, de parlar etc. sinó que cadascú al seu lloc, tu fas el que has de fer i jo també.

El que sí que parla molt el meu pare és que ell va estudiar molt a la Mezquita, perquè a les zones rurals no hi havia escoles, llavors la única opció per aprendre a llegir i escriure és anar a llegir l'alcorà. El meu pare va arribar a estudiar gaire bé tot l'alcorà, li quedaven dos anys per ser "Imà" i ell sempre diu que li hagués agradat haver acabat. També explica molt les classes, com estudiaven, etc. com que ell era el més gran de l'escola i en sabia bastant, feia una mica de professor i ensenyava als més petits i té aquest record.

4. En el cas de viure l'experiència d'emigrar, amb quants anys vas arribar a Catalunya?
5. Com va ser l'experiència de viure en aquest territori? Perquè? **(Respondre en el cas de no haver nascut a Catalunya)**
6. Quines sensacions vas experimentar? **(Respondre en el cas de no haver nascut a Catalunya)**

CONCEPTE D'IDENTITAT

7. Què és per tu el concepte d'identitat? Defineix-lo amb les teves pròpies paraules.

Jo penso que hi ha com una idea establerta de com ha de ser una identitat i una altre que és la realitat que tu vius. Hi ha la idea que una persona ha de tenir una identitat que ha de ser d'una manera, ha de sentir-se d'un lloc, ha de sentir-se d'un territori i tothom ha d'entrar en aquests paràmetres. No sé si ara les coses van canviant però fins fa poc era el pa de cada dia. Depèn del territori d'on ets, tens una manera de ser, una manera de fer i una identitat. I ara amb la situació del món que està canviant tan i que hi ha molta barreja i que ja els territoris no són tan tancats, doncs aquest concepte d'identitat trontolla. Per mi m'és difícil definir una identitat perquè jo no considero que tingui una identitat, sinó que considero que tinc moltes coses. Més que una identitat, jo sóc la Fadia i la Fadia està formada per diferents coses i tan em pot agradar una cosa d'aquí com una cosa d'allà com desagradar-me una cosa d'aquí o d'allà com sentir-me d'un lloc o d'un altre o d'enlloc.

Llavors, per definir un concepte així a mi em costa perquè és cosa d'anys de donar-li al cap. Potser una persona que els seus pares són d'un mateix territori, que porten generacions, que estan en un mateix lloc doncs, evidentment, té molt més clar o només té aquella mirada, per tant, té una identitat construïda o que la sent molt determinada. És molt més fàcil això, perquè t'estalvies moltes menjades d'olla. Però quan ets d'un lloc i no ets d'enlloc i ets d'aquí i ets d'allà però no ets d'aquí ni d'allà... és una mica complicat dir "mira jo em sento d'aquí" o "per mi la identitat meua és aquesta". Jo prefereix-ho parlar de persona i ,com a persona, tinc coses que em formen i que m'agraden i que m'hi sento bé o no i que poden ser d'aquí, d'allà o de qualsevol.

8. A partir de què creus que has construït la teua identitat?

De les experiències i les vivències sobretot, perquè vulguis o no també t'ajuden i t'influencien a com has de construir la teua identitat. Evidentment pels meus pares, per ells, l'ideal és que sigui una persona que em senti del Marroc, que adopti les costums, que accepti les coses d'allà, etc. és el seu ideal diguem-ne. Per una persona potser d'aquí l'ideal és que la meua identitat sigui que jo em senti catalana, que consideri que jo sóc catalana i que digui "pum. Sóc catalana". Llavors això et genera una guerra interna molt bestial, molt. Molt seriosa.

Jo quan era petita, el fet de viure en un poble tan tancat i néixer allà... com he dit abans que les famílies benestants en principi es separaven, doncs, després amb els anys, les família que ja han tingut fills, que vam néixer nosaltres i igual

que jo, altres nois i noies de la meva edat o de l'edat de la meva germana, es va construir com una relació de proximitat. En un principi, veure una persona estrangera era com una cosa exòtica de dir "a veure aquests què fan i això, i d'on venen, i al seu país què hi ha", no és tan com ara, ara és diferent. I clar, al néixer també teníem un entorn on la gent al veure'ns cada dia doncs per ells, nosaltres som d'allà, som del poble. Però som del poble depèn per quines coses, per segons quines no ho som. Llavors és complicat. I quan era petita em preguntaven les iaies, "oh tu Fadua no sé què" i jo parlava com araestic parlant amb tu. I em deien "veus què maca! Si parles *super* bé el català i et desenvolupes molt bé. Sembla mentida que siguis marroquina. I què t'agrada més? Què t'estimes més el Marroc o aquí?". Aquí ja t'estan condicionant a que has de decidir, a que has de construir una cosa o has d'afirmar una cosa. Llavors clar, jo de petita deia que m'agradava molt aquí i quan vaig començar anar a Marroc, com que no sabia àrab poca cosa feia. Però quan vaig començar a aprendre a parlar l'àrab, la mateixa pregunta em feien allà, "però a tu què t'agrada més, Catalunya o Marroc? I jo els hi deia "Marroc"... què he de dir, perquè si dic que m'agrada Catalunya seré rebutjada pels marroquins i si dic que m'agrada Marroc seré rebutjada pels catalans. Llavors això a tu et genera una qüestió que dius, vale, quan ets petit cadascú ho trampeja com pot, vas agradant una mica a tothom. Però quan arribes a l'adolescència, que estàs buscant el teu lloc, que t'estàs reafirmant, que estàs buscant la teva identitat, etc. entre les hormones i tot aquest paquet... *vamos*, és una guerra interna que molta gent, perquè a vegades ho parles, i si ho parles amb una persona que és d'un lloc no t'entén, ho has de parlar amb algú que estigui en la teva mateixa situació, perquè tu comentes una cosa i ell ja t'ho acaba perquè ell també es sent igual que tu o ha viscut això igual que tu. La meva mare no té aquest problema o el meu home, per exemple. El meu home ha nascut a Marroc, s'ha criat allà, és jove, vull dir, té la mateixa edat que jo, i ha vingut aquí amb vint-i-pico d'anys. Llavors clar, ell ja té la seva identitat. Evidentment que tot això amb els anys canviarà i tindrà històries, però no té aquesta guerra interna com la que he tingut jo, perquè ha estat durant molt de temps en un context emmarcat i ningú li ha estat dient "tu tria", sinó que no cal que triïs, ja és el que hi ha, ja és el que toca. Jo em crio al Marroc, neixo al Marroc doncs he de ser així he de ser aixà, seré musulmà, etc.

És com si anessis a fer un edifici i et donen pedres i et diran "mira, durant vint anys has de construir aquest edifici amb pedres" doncs el meu pare, la meva

mare i el meu home han estat construint aquest edifici amb pedres, jo no. Jo tinc pedres, tinc rajoles, tinc totxanes, tinc una barreja de tot. I a vegades em diuen “mira, has de construir el teu edifici amb pedres, perquè les pedres són les correctes” i després vas a un altre cantó i et diuen “no, no. L’has de construir amb totxanes, perquè els totxos són els correctes” i dius... a veure! Jo tinc tot això. Què faig amb tot això? He de negar una cosa?. Què moltes vegades això passa molt. Hi ha molta gent com jo, que arriba un moment que ja no vol o no pot batallar tant o decideix que ja n’hi ha prou i què fa? Es posiciona i es posiciona en un lloc i nega absolutament l’altre part. Jo conec a gent que parlen *super* bé el català, tenen costums d’aquí, tot d’aquí, però ho neguen i passen a l’altre extrem i diuen “no, jo marroquí, l’àrab, etc.” i tenen el mateix discurs que podria tenir la meva mare o el meu pare o a la inversa, és a dir, que adopten la part catalana i diuen “jo sóc catalana, a la merda ,parlant malament, l’altre part la deixo allà i trio ser això”. Clar això és el camí més fàcil. Això, per mi, és el més fàcil, és a dir, que et dóna menys feina. El que et dóna molta feina és anar batallant amb tot això i més quan tens una certa edat que no saps com situar-te. Però la guerra interna per qui se la planteja i qui li preocupa i no es posiciona, no nega o aparca la seva realitat, és dur. Jo tinc uns cosins que em criden molt l’atenció. La seva mare és catalana i el pare és marroquí i ells neguen la seva part marroquina i odien qualsevol cosa que vingui del món àrab. Els hi fa una ràbia que els hi diguis “tu ets marroquí, tu ets d’origen marroquí”, ells ho neguen, totalment. I és curiós, perquè físicament se’ls hi nota, cabell arrissat, les faccions molt àrabs. A vegades anem pel carrer jo i la meva germana i ells, i jo i la meva germana per les faccions que tenim no se’ns nota tant a primera vista. Llavors vas amb un lloc i et pregunten “tu d’on ets?” I els hi dius “jo d’aquí, visc a tal lloc” i els meus cosins diuen “nosaltres de Terrassa” i els hi diuen “sí, sou de Terrassa però teniu unes faccions que son diferents... els vostres pares d’on són?” i els cosins diuen “la meva mare és de Terrassa” i si la gent insisteix i li pregunten pel pare diuen “ah el meu pare és del Marroc” i els altres “ah ja se us nota” i per defensar-se els hi diuen amb la gent “però elles sí que ho són de Marroc” (senyalant-nos a jo i la meva germana). Llavors la resposta de l’altre és “ja però a elles no se’ls hi nota, en canvi vosaltres se us nota molt”. Això amb ells els hi genera un malestar i una *emprenyamenta*. Neguen la part del seu pare, per evitar aquesta batalla interna. Fent el que fan els meus cosins, sembla que sigui la manera perquè t’acceptin, és a dir, sembla ser que si tu estàs a Catalunya, parles català, vas sense mocador, menges porc, beus vi, surts de *farra*, fas moltes coses, etc.

potser t'acceptaran més i ja no et diran "el moro aquest o l'estranger aquest" saps? Llavors és més fàcil caure en aquest parany que és una trampa molt heavy, perquè per molt que et tenyeixis de rossa o el que sigui, sempre hi haurà algú que et dirà "mira la mora aquesta, la marroquina aquesta, l'estrangera aquesta o vosaltres" sempre hi ha això. Llavors clar és molt més fàcil. Que jo mi he trobat eh, va haver-hi una etapa de la meua vida que sí que jo negava qualsevol cosa de la meua part de Marroc inclús quan estava en grups d'amigues o altres. Va ser més a l'etapa de l'adolescència perquè clar, ja portes l'etiqueta de diferent i a sobre has d'anar-te reafirmant tota l'estona que jo sóc igual, jo sóc igual, jo sóc igual. Llavors és molt difícil estar tota l'estona així. Quan ets adolescent el que vols és el reconeixement del grup, que t'acceptin, que formis part d'allò, però estàs en plena guerra interna. Llavors és molt més fàcil negar, que negas per l'una o per l'altre eh, pots negar la catalana i l'altre, que també hi ha casos de gent que radicalitza totalment i trenca qualsevol relació amb el català amb idees extremistes molt serioses. Perquè? Doncs perquè si tu negas l'altre part i continues amb el perfil de com ha de ser un marroquí doncs t'accepten. El fet de no ser d'enlloc tens batalles amb els d'aquí i amb els d'allà. I amb els d'allà també has de seguir uns requisits perquè si no compleixes aquestes característiques... i aquesta és la guerra i és molt dura. Per qui se la planteja i qui l'enfoca de cara és molt dura, perquè et fas moltes preguntes "jo qui sóc?, d'on vinc? I perquè he de renunciar a això? I perquè no m'accepten? Que tinc jo de diferent? Perquè cada vegada que se'm dirigeixen a mi em diuen vosaltres i no em diuen tu?". Jo moltes vegades avui en dia no em molesta que em preguntis coses és normal, jo també si em relaciono amb una persona d'un altre país que no conec de res també li diré "què t'agrada?" o altres coses. Per tant a mi això no em molesta, però el fet de dir vosaltres ja està marcant una la distància, no veus a la Fadua ja veus a vosaltres, a l'immigrant, a l'estranger o al marroquí o diga-li com vulguis, això ja depèn de la mentalitat de cada persona però el fet de dir vosaltres, això sempre hi és.

9. Primera Lectura: Amin Maalouf:

"Molt sovint, amb les millors intencions del món, m'han demanat si em sentia <<més aviat francès>> o <<més aviat libanès>>. I sempre responc el mateix: <<Les dues coses alhora!>>. No és pas per un desig d'equilibri i d'equitat, sinó per què si respongués una altra cosa mentiria. Si sóc qui sóc i no pas un altre és perquè em trobo al llindar de dos països, de dues o tres llengües, de

múltiples tradicions culturals. Això és precisament el que defineix la meua identitat. Seria més autèntic si m'amputés d'una part de mi mateix?" (...) Durant molt de temps, aquesta interrogació insistent m'ha fet somriure. Avui ja no em fa tanta gràcia¹⁸.

- Què en penses del text anterior?

Sí, hi estic totalment d'acord. El que passa que jo aquí afegiria, en el meu cas, en el fragment diu que ets de les dues coses alhora, i jo diria que ets de les dues coses alhora i no ets d'enlloc alhora, per mi, perquè vulguis o no l'ésser humà o les persones sempre ens agrada que ens reconeguin i necessitem aquest reconeixement i jo pel que he viscut i pel que veig una persona immigrant no el té. Que jo no sóc immigrant perquè jo no he marxat, no he immigrat, no he anat enlloc, però no tinc el reconeixement. Llavors jo em plantejo que si realment ets de dos llocs, tens moltes coses, però a l'hora de la veritat no ets d'enlloc, perquè no tens el reconeixement de cap part, ni de l'una ni de l'altre. Això sí que ho afegiria.

- Has experimentat situacions semblants. Quines?

Sí, moltíssimes, moltíssimes. El primer que et demanen és "tu com et sents, catalana o marroquina?", sobretot quan ja coneixes amb algú, et comença a conèixer, et comença a fer preguntes, doncs li xoca molt veure que tens segons quins comportaments que són d'una manera i segons quines coses que són totalment oposades a l'altre. Llavors això costa d'entendre perquè sembla que hagis de ser d'una manera, hagis de triar una cosa, has de triar una identitat. Tu no pots menjar pa amb tomàquet i sushi, sinó que has de triar o pa amb tomàquet o sushi, perquè aquí mengem pa amb tomàquet.

10. Segona lectura: Saïd El Kadaoui.¹⁹

¹⁸ Maalouf, Amin (1999). *Les identitats que maten, per una mundialització que respecti la diversitat*. Barcelona: La campana. Pag 9,10,11.

¹⁹ El Kadaoui, Saïd (2011). *Cartes al meu fill, un català de soca-rel, gairebé*. Badalona: Ara Llibres. Pag 100,130, 29,31,48 i 59.

“Jo crec que vaig patir força, al llarg de tota la meva infància i primera joventut. Sentia que alguna cosa dins meu no rutilava. Havia de comprendre un doble sentiment que m’ha acompanyat al llarg de bona part de la meva vida.(...) No vaig tenir gaires problemes de relació. Però fins i tot alguns amics i professors que m’estimaven i em valoraven, em miraven com si l’origen fos un defecte que mai no em podria treure de sobre”(pg100)

Durant molt de temps he sentit que no tenia un país. Ara miro enrere i m’adono que el consol el vaig trobar en els amics. (pg130)

“Sovint em diuen que no semblo marroquí. És més, sovint m’han dit que no semblo marroquí com si m’estiguessin dient un compliment, una floreta. << I perquè t’enfades, noi, si jo volia alegrar-te el dia?>>, em va dir una vegada una senyora. (pg29)

“<<Parla la teva llengua!>> Em deien molts marroquins orgullosos del seu analfabetisme. No podien suportar la meva ferma voluntat i la dels tiets de voler convertir-se en ciutadans destres. (pg31)

“El mocador té a veure amb una determinada por que tenim les persones que hem marxat del nostre país: La por de ser una altra persona. La por de perdre una part important, si no tota, de la nostra identitat”. (pg48)

“He provat de sentir-me a gust formant part d’un nosaltres i sempre he fracassat pel mateix: la pressió del grup per tenir una identitat idealitzada d’ell mateix i per oposició als altres”. (pg59).

- Què en penses dels fragments anteriors?

El primer fragment, sí que em sento totalment identificada i crec que això de mirar les coses en global és un error, perquè jo no puc caure en el mateix parany de dir doncs mira tots els catalans m’han tractat malament, he estat exclosa, etc. Llavors generalitzar no és bo. Jo m’he trobat amb persones com tu o una altre, persones bones i dolentes, que t’han aportat o no, etc. Però amb els prejudicis, si ets immigrant és pitjor perquè és una etiqueta que l’arrossegues i has d’estar lluitant el doble per demostrar el mateix, però si ets dona també ho has de fer. Llavors crec que generalitzar no és bo sinó que hi ha persones bones, persones que desconeixen, etc. A vegades no és per malta intenció eh aquestes preguntes, sinó perquè és el que ja ve donat, per desconeixement o per

altres maneres. Fins fa poc, ara potser la cosa va canviant perquè cada vegada hi ha més immigració, tot està més obert, és més global, és més fàcil trobar coses diferents i no tan com anys enrere que estava tot molt més tancat. Clar en una societat tancada, unes maneres de fer, de ser, que de cop i volta els vingui diferents coses de fora, necessites un temps per pair. Llavors a mi tampoc m'agrada caure en el parany de dir "ui, no perquè això és racisme, etc", que també hi és això eh. Hi ha gent que es posiciona dient "a mi m'odien, són racistes doncs m'hi encaro. Igual que fan amb mi doncs els fico en el mateix sac amb ells i són *el enemigo*". Moltes vegades és per innocència, desconeixença, altres a vegades és per mala fe, a vegades dons perquè mira, perquè un té una sèrie de prejudicis i de creences establertes, etc. Llavors m'agrada més parlar de persones que no pas de conjunt.

El tros del primer fragment que diu "alguns professors m'estimaven...", ho reafirmo però no pel fet que siguis com ets sinó perquè això pot passar a qualsevol persona, pots trobar persones bones i dolentes.

El segon fragment, això de país... aquest concepte de país i fronteres i tot això em costa molt, però per aquesta batalla interna que vaig tenir.

Quan tu portes mots anys lluitant, barallant-te amb tu mateixa, provant *receptes* (estratègies), etc. per mi el concepte de territori és complicat perquè, és el que deia abans, un país t'ha de reconèixer i a mi em reconeixen aquí, em reconeixen a Marroc i no em reconeixen enlloc.

Llavors el concepte de territori és més local, proper, que no pas com a país en sí, perquè hi ha coses de Catalunya que m'hi sento identificada, les veig bé i les accepto, en qüestions polítiques i de territori, etc. però hi ha coses que no ho visc amb el cor, sinó que les visc amb el cap i en el cas de Marroc igual. També hi ha coses d'allà que m'arriben i que em toquen però intento resoldre-les amb el cap. Aquesta idea de territori de dir "jo sóc d'aquí" i tot això no l'ha comparteix-ho. A més és una idea, aquesta del territori, fronteres, països, etc. és una manera de generar conflicte entre uns i altres, perquè qui decideix on està el límit... potser tu vas a valencià i consideres que estàs en el teu territori o no, no sé saps? Això que et vingui imposat de fora i et diguin "mira, això, és el teu país i a partir d'aquí si fas la passa enrere ja ets estrangera". Jo que visc a Ripoll, moltes vegades pugem a Camprodon i quan passes la

frontera jo no em sento que estigui a l'estranger, veig les cases de pagès igual.

El tercer fragment, quan et diuen “no sembles marroquina” com si t'estiguessin fent un favor, com si et diguessin “que guapa ets” i t'ho diuen amb un to de “eh, que et reconec eh que no sembles marroquina”, com algu positiu. Per mi no es ni positiu ni negatiu, jo sóc com sóc.

El quart fragment, sí també. En aquest fragment jo veig que tothom et vol portar al seu territori. Em feia molta gràcia quan vaig estar a Manlleu, que vaig estar treballant allà. Jo vigilava els patis i havia molts nens i jo els hi deia “on has nascut?” i em deien aquí i jo els deia “doncs tu ets català” i em deien “no, jo sóc marroquí” i els contestava “perquè dius això?” i em deien “perquè la meva mare diu que sóc marroquí i he de ser marroquí” i li deia “bueno ara perquè tens quatre anys i estàs en aquesta posició...” la que dèiem abans, i li deia “quant tinguis setze anys a veure si ens tornem a trobar i et tornaré a fer la mateixa pregunta”. Llavors, sí, tothom et vol portar cap al seu territori. Fins i tot si estàs amb marroquins has de parlar amb marroquí i amb catalans si et trobes amb alguna marroquina i li parles amb ella amb àrab doncs els hi molesta, perquè tothom vol visibilitzar lo seu.

El següent fragment és complicat. En el que diu... en part sí i en part no. Penso que el mocador és un altre “temazo” que hi ha moltes coses implícites i d'altres més explícites. Hi ha moltes coses que se li dona molt de pes i no les té, i hi ha coses que hi ha altres intencions. Per tant no és tan... potser si llegís tot el text seria una altra cosa. Sí que és una manera d'aferrar-te a una cosa però no necessàriament el 100%, sinó que hi ha altres coses molt més potents i molt més pesants. El mocador perquè és el cas de la dona, però amb els homes no veig jo aquesta... evidentment no porten mocador, però tampoc s'afecten a una manera de vestir per la por a ser una altra persona, que en els seus països vestien d'una altra manera. Llavors jo penso que emmarcar-ho aquí... hi ha una part que potser sí, però dir-ho així tan simplificat jo no ho veig.

El sisè fragment també, és el què et deia abans d'intentar imitar, ser com l'entorn que veus, perquè et puguis sentir acceptada. Llavors això

que et deia abans de les batalles, veus que tu fas unes coses per ser acceptat i això igualment et porta al fracàs. Vas sentint “si parles català seràs acceptada”. Jo parlo catalana, et dic el nom i canvia la cosa. Si vas amb mocador o si tens les faccions molt marcades, evidentment l'altre persona ho veu. Però quan no portes mocador i tens unes altres faccions és molt més bestia, perquè tu vas parlant i la persona s'està relacionant amb tu d'una manera, t'està tractant d'una manera i després quan tu li dius el nom... “zasca”. Pensa... Fadua... això ja trontolla, és raro. Veus que fa com un pas enrere i el més agosarat et diu “però aquest nom d'on és?” i tu li dius “del Marroc” i et diu “ah” aquest AH és com una fletxa al cor. Després et segueixen “ah, però no ho semblés”. I després és quan vas fent aquestes petites proves de dir “ara faré això perquè m'acceptin ara faré allò, ara diré que m'agrada això, em vestiré així perquè m'acceptin, etc.”. I clar cada vegada vas veient que no, que quan més fas pitjor, perquè t'estàs mentint i enganyant a tu mateixa, segon, estàs fent perquè els altres t'acceptin i no t'accepten ni uns ni els altres. D'aquí vas batallant i vas construint. El fet de menjar porc, a mi no m'agrada i moltes vegades me'l he tingut que empassar per demostrar que m'agrada. Clar és un signe ja no només religiós, sinó que de gust ja no m'agrada. Són batalles que dius “no, no, això que m'estan dient no és veritat, perquè jo ja faig això, jo ja parlo català, jo no porto mocador, a mi ja m'agrada això, fins i tot, intento escoltar grups de música catalana i conec tota la història de Catalunya i el president i no sé què, etc”, així que fas esforços i a Marroc igual, l'altre part també faig totalment radical. I vas veient que no i també vas sentir comentaris de l'altre banda. A més, per sort o per desgràcia ser immigrant, penso jo, no és el mateix venir d'Argentina, compartir la mateixa religió, tenir uns trets culturals més similars que no pas fronts confrontats. Ser de Marroc

a Espanya, Catalunya, enfront a Islam i cristianisme és molt més difícil i molt més xocant perquè estàs formant part de dos fronts que estan sempre enfrontats. També com en Saïd, podríem dir bàndols, a part, que no són bàndols neutres. Tu pots tenir diferents bàndols però resulta que entre ells es porten bé o es coneixen i no tenen cap problema, llavors és molt més fàcil moure't per aquest terreny que no pas quan estàs en bàndols que estan enfrontats. Clar, un musulmà i un catòlic, evidentment la postura d'una persona catòlica occidental serà "aquests masclistes que tenen a les seves dones..." el discurs que "estan atrassats i que viuen a l'època de no sé on..." i et poses a l'altre bàndol i diuen "aquests infidels...". Clar tu ets sentit al mig i han comentaris que t'ofenen a tu, perquè tu ets dels dos bàndols, tens la visió de les dues, tens la capacitat d'entendre les dues que no tothom la té. Si una persona catalana m'explica una cosa jo la puc entendre, perquè jo també la sento i tinc aquesta visió i si ell està *despotricant* a l'altre bàndol a mi em fa mal perquè veig que no és cert allò que estàs dient i al mateix passa a la inversa. Quan diuen "clar es que aquestes dones musulmanes porten mocador i estan oprimides", punt, i et quedes tan ample. Són afirmacions grosses, greus, i que són la grossor del problema. Estar en aquests dos bàndols a sobre fent aquests intents de que t'acceptin i vas veient que fracasses... per això és tan dur i són tan dures aquestes batalles. Són frustracions per dues bandes. Fracassar en aquests intents de proves et crea un *popurri*, un bullici a dins, que no saps per on treure'l i moltes vegades no tens amb qui comentar-la, perquè la comentes amb una banda i a l'altre, no ho entenen i encara és pitjor. Llavors això es converteix en una guerra interna.

- *Has experimentat situacions similars a les que explica el Saïd? Quines?*

11. T'has sentit pressionat des del punt de vista social per definir la teva identitat? Per què? Si has respòs que sí, quins sentiments, emocions, pensaments, etc. has tingut?

Sí que l'he sentit. Pel que fa als sentiments que he sentit, clar, depèn del moment, però sents molta ràbia, això sobretot, tens molts perquè, et dius "perquè jo?", "què és el que no faig bé?", "què tinc que no encaixo?". Pel que fa a les emocions? Molta barreja d'emocions, frustració i impotència. Són emocions totes negatives i la part positiva la trobes més al final, al cap del temps, almenys en el meu cas. Crec que he assolit un equilibri, que ja és important. No he arribat a una conclusió però sí a un tancament, és a dir, com que no m'he posicionat no he tret cap conclusió, sinó que busco l'equilibri.

12. Ho vivies de forma diferent quan eres més jove a ara? Si és que sí, en què ha canviat? **(Respondre aquesta pregunta si has contestat que sí a la pregunta 11).**

Sí, abans ho vivia més intensament. El moment més seriós és a l'adolescència, en canvi, quan ets més nen ho trampeges més bé. Quan ets petit tens molts mecanismes, el qui pot. A l'etapa de l'adolescència entra la raó i és molt més dur.

Fa anys que ho veig d'una altre forma. Crec que en els 23/24 anys va ser el punt de inflexió, quan vaig dir prou. Va ser com un cansament de dir ja estic farta de proves, de mentir, d'enganyar-me a mi mateixa... així no podré viure mai bé. És un estar justificant-te tota l'estona, perquè estàs traint a un dels dos bàndols. A nivell psicològic aquesta situació és molt estressant.

Aquest equilibri passa per no veure-ho tot en clau de posicionament. Per això vas fent tantes proves perquè et vols justificar davant dels altres, però quan ja trobes un cert equilibri i et diuen "ah no sembles marroquina" penses perfecte, jo ja se qui sóc i què m'agrada i què no m'agrada. Si tinc un problema laboral o de qualsevol tipus, doncs no és perquè sigui marroquina, perquè això és un perill eh, també hi ha molta gent que caus en el parany de dir "ah, aquesta manera m'ha mirat malament perquè sóc marroquina" o "no m'ha dit res perquè sóc marroquina", etc. Doncs no és això, potser no es vol relacionar amb tu perquè no li caus bé, no teniu gustos iguals o perquè ella és d'una manera i tu d'una altre.

Aquestes coses s'han d'ordenar i amb la identitat es veu claríssim. Quan tu has trobat cert equilibri ja ho veus com les coses claus, però és molt greu pensar “mira aquest m'ha mirat així perquè sóc...” o “aquest m'ha posat aquesta nota perquè, clar, com que sóc d'allà” o a la inversa, perquè aquí ho fem i allà (Marroc) també ho fan.

Una cosa que m'ha ajudat a trobar molt aquest equilibri han estat els meus pares, perquè mai m'han posat entre l'espasa i la paret. Que et posin entre la espasa i la paret és un error bestial. Un adolescent que es troba en aquesta situació en plena crisi d'identitat que no sap per on tirar, fer-lo posicionar... radicalitzar-lo, encara es sol passar més a l'altre extrem.

A casa, per sort, mai ens han dit “t'has de posar mocador”. Ja et dic, el meu pare va estudiar per *Iman*, que aquestes coses se les coneix com l'abecedari i la pressió social la té, la pressió cultural la té, la familiar també... però ell per la seva manera de ser mai ens ha dit “tu ets marroquina, t'has de posar mocador, no ets catalana, aquesta terra no és la teva perquè estem aquí de pas, t'ha d'agradar això...”. Els meus pares sí que han intentat fer és que miréssim Marroc des d'una perspectiva positiva, per això des de petites ens han portat allà, les vacances les passàvem allà, conèixer la llengua, etc. però no des d'una perspectiva de “tu has d'aprendre àrab perquè ets marroquina”, sinó “aprenem àrab perquè et servirà i si vas allà et podràs relacionar i és una cosa que tindràs de més per tu”. Llavors això no ho hem viscut com a conflicte ni com a imposició sinó amb ganes de conèixer la cultura, conèixer la religió, etc. Quan he fet una cosa l'he fet perquè hi he cregut.

L'ACOMPANYAMENT

13. Has trobat a faltar més suport, comprensió, ajuda, etc. en algun moment?
Perquè?

A veure així directament explicar-li algú tot el que sentia no ho he fet, mai. Potser ja de més grans, amb la meva germana, n'hem parlat bastant i jo li he donat suport amb ella i ella a mi. Moltes vegades he pensat d'explicar-li a algú però no he trobat a la figura que em pugui entendre. Vale, he tingut amigues que potser m'ha vingut de gust explicar-los-hi i a vegades dins d'aquells intents de fer proves, proves d'explicar què et passa, però de seguida et trobes amb una mirada de dir “ah però és que això ets tu... és que la vostra religió...”,

trobes una barrera i dius i penses que aquest tema és un tema tabú, no hi ha pràcticament ningú amb qui ho pugui parlar, menys amb la meva germana.

14. Creus que seria necessari o positiu que s'impulsessin projectes amb la intenció de trencar barreres socials i així potenciar la relació entre persones de diferents orígens? Per què?

Clar l'ideal és dir sí, que es facin molts projectes i que s'ajudi a superar barreres i tot molt *guai*, però depèn de quins projectes, com i perquè. Perquè jo m'he trobat amb moltes coses, intencions que, molt bé eh no les critico, però no arriben a l'objectiu de trencar la barrera. Totes aquestes trobades de te, de pastes i de menjar típics d'arreu del món, etc. que s'havia fet molt, ara no ho sé, però quan era més el temps de la participació ciutadana i macro projectes per la integració dels immigrants i per la relació de les persones i tot això, s'han fet moltes projectes. Sincerament jo he vist molts projectes, que no dic eh que siguin mal intencionats sinó que estan mal pensats. Una cosa és pensar un projecte i l'altre cosa és realment si concorda l'acció amb l'objectiu. Jo no crec que fent trobades de te i de pastes ajudis a crear cohesió perquè, a les que he anat jo, es crea com una hipocresia de dir "ah que *guai* els pastes, que bones, molt interessant molt bo...". Llavors quan surten al carrer què? Els temes claus, el que realment importa no es toca, sí que hi ha una relació però una relació distant, no hi ha una relació propera. Sí que estava bé perquè creas l'espai i això crec que és important perquè a més amb les condicions socials amb les que estem tothom va a la seva i normalment la persona de fora s'agrupa més, té més tendència a agrupar-se amb els seus que no pas amb els altres. Crear espais per trobades sí, però trobades realment reals. Trobo molta hipocresia. La idea és que perquè tu estiguis creant aquell espai no vol dir que tu estiguis afavorint o trencant aquestes barreres i treballant aquestes coses.

Jo vaig veure una intervenció que no va ser intencionada sinó que va sortir. Fa temps vaig anar a una jornada d'educadors/es socials i una noia ens explicava com en un centre obert venien els mares (marroquines, gitanes, autòctones, etc.) dels nens i nenes a portar-los al centre i es quedaven per allà. Doncs van facilitar un espai on aquestes mares es poguessin trobar per parlar i la idea que va tenir la psicòloga era fer tallers de diferents coses. Aquesta professional tenia la seva macro preparació programada per fer el taller. Resulta que les dones aquest primer dia van seure, la psicòloga els hi va explicar què farien i tal, i una de les dones li va dir "mira, yo te voy a ser sincera. Yo no te voy a

explicar ni mis emociones ni pintando. Nosotras lo que queremos es encontrarnos y punto”. Doncs la psicòloga va dir que d’acord que a ella això no li suposava cap problema i que si volien trobar-se mentre els nens estaven al centre obert que perfecte. I sí, sí. Les dones hi anaven, parlaven, i era un espai que parlaven del que fos, per exemple, una dona estava malament i parlava, etc. La psicòloga va explicar en aquestes jornades que vaig assistir, que després d’haver passat un any fent aquestes trobades es van començar a parlar de temes que, *bueno*, veies que s’havien trencat unes barreres perquè es parlaven de vivències, de problemes, problemes que tenien totes, etc. I jo ho vaig trobar *super* interessant aquest projecte, que la pròpia noia ho explicava que no va ser intencionat. Es van començar a explicar temes molt diversos, per exemple, hi havia una dona que patia maltractaments i allà va sortir, etc. i la psicòloga feia d’acompanyament en aquestes trobades i solament anava fent preguntes quan sortien temes, és a dir, li donava continuïtat per crear aquest espai.

15. Un grup de mares d’una escola de la ciutat de Vic, han impulsat un projecte anomenat “Mares enllaç”, per tal d’establir més comunicació entre elles i trencar barreres de relació per motius d’origen, cultura, etc. Es tracta d’establir canals de comunicació entre mares “autòctones” i mares “novingudes” amb l’excusa de transmetre’s la informació que té a veure amb l’escola (activitats, excursions, etc.). D’aquesta manera es vol crear un acostament entre mares, possibilitat de noves relacions entre elles, sentir-se part de la comunitat escolar, millorar l’acceptació dels nens i nenes immigrants o de diferents orígens a l’aula, etc.

Què en penses d’aquest projecte? Creus que pot ajudar a trencar barreres socials? Creus que pot ajudar a aquests nens/es i a les seves famílies a sentir-se més inclosos en la societat on viuen? Perquè?

Penso que el projecte està bé i pot ajudar, trencar barreres és un concepte molt gran per fer això. Jo trobo a faltar, de tot això que m’estàs parlant ara de la identitat, algun enfocament o algun acompanyament d’alguna manera no sé ni què ni com, però jo que ho he viscut i m’hi he trobat jo hagués agraït tenir una persona que m’hagués acompanyat, algú que m’hagués simplement escoltat i si m’hagués pogut donar algunes pistes o el fet de dir-me “no, no ets tu, no és un problema o culpa teva”, perquè això és molt important de saber que no és

una cosa teva sinó que és una cosa que va molt més enllà i s'agraeix aquest cert acompanyament. Més que enfocat amb mares, que em sembla molt bé, també centraria més aquesta crisi d'identitat amb adolescents i infants, que si es treballa com una cosa normal, és a dir, normalitzar-ho i fins tot amb les famílies, explicar-los-hi perquè, per exemple, els meus pares ho entenen i hi puc tenir una conversa perfectament i ells saben que jo no em sento ni d'aquí ni d'allà i ells no es senten ofesos perquè jo li digui "mira, jo entenc que tu t'estimis molt aquest lloc però a mi aquest lloc m'aporta unes coses que no t'aporta a tu". No tots els pares tenen aquesta capacitat i molts no perquè no vulguin, simplement perquè no se'ls hi planteja, no se'ls hi explica o no es troben a la situació i quan tenen un fill al costat que està en aquesta situació. No sé com es podria fer per treballar-ho però penso que seria interessant i pensar en això més que fer aquests projectes perquè no incideixen en això. I normalitzar-ho en general, és a dir, explicar-ho a tothom, també a l'altre part, és a dir, a la societat acollidora, posar a les persones en situació. Les condicions ara són molt més fàcils que quan m'hi vaig trobar jo, és a dir, jo ara veig que hi ha moltes condicions que poden facilitar ajudar a normalitzar això que no és un problema i entendre que ni tu tens una identitat, jo tinc aquesta i no tinc perquè triar, etc. i explicar-ho a tothom, no només amb els nens que tenen una crisi d'identitat, fer-ho entrar a les escoles, a l'aula com a tema de conversa, de fer propostes, etc. Així com m'has fet tu una entrevista doncs jo t'ho he explicat i hi ha una interacció que tu aprens i jo aprenc, llavors segurament de les entrevistes que tu has fet veuràs coses que fa dos dies no coneixes, etc. Cada cop anem a més, aquí Catalunya estem a segona generació però d'aquí res hem de pensar aquesta segona generació o tercera com ha de ser, com volem que sigui, si vols una generació integradora o separadora, llavors si la vols separadora no t'estranyis si comencen a cremar cotxes o fer coses rares com ha passat a França fins no fa gaire o a Anglaterra que hi ha moltes condicions que hi ajuden.

Sobretot la importància de parlar. Jo penso que no es parla d'identitat i no es dóna a conèixer, sembla que s'ha de ser així i no interessa tocar tot això. Quan és molt interessant parlar-ne i sembla que tenir una crisi d'identitat és com fins fa poc les malalties de trastorns mentals, perquè fins fa poc segons quins trastorns o malalties tu deies que era allò i tothom arrencava a córrer. I ara mateix dit crisi d'identitat és un "però què és això? D'on ho has tret tu això?" doncs no, no, parlem-ne, donem-ho a conèixer, passa i pot passar. També

penso que si tu vens molt petit, no cal que hagi nascut aquí, sinó que a certa edat també pots tenir crisi d'identitat o pots estar influenciat per moltes coses que també et fas aquestes preguntes. No és dolent que es facin aquestes preguntes, podem ajudar a acompanyar en aquest procés. Jo trobo que això és més útil i genera menys esforços perquè no necessites ni material ni grans macro projectes d'intervenció i potser crec que incideixes més, vaja jo ho hagués agraït. Moltes vegades amb la meva germana en parlem i ella ho deia "jo a vegades m'he sentit malament i no he tingut amb qui compartir-ho" doncs identificar persones que puguin afavorir o ajudar, penso que és positiu.

16. Vols afegir alguna cosa més?

No, només dir que és molt interessant i gràcies per entrevistar-me.

Moltes gràcies per la disponibilitat i el temps que has dedicat a pensar aquestes qüestions!

ENTREVISTA

Objectiu de l'entrevista: Conèixer diferents punts de vista sobre el concepte d'identitat, així com conèixer com viuen, entenen, i els afecta a nivell personal i social, a diferents persones d'origen immigrant, plantejar-se la seva identitat en el context on viuen.

La realització d'aquesta entrevista així com les dades i informació que hi sorgeixin, són només en benefici de poder portar a terme una recerca pel treball de final de Grau d'Educació Social d'una alumna de la Universitat de Vic.

DADES PERSONALS:

Nom: Sara Touri	Formació: Diplomada en Educació Social i Màster en Educació Inclusiva
Sexe: Dona	Lloc de naixement: Vic
Edat: 24 anys	Lloc de residència: Vic

TRAJECTÒRIES

1. Com va ser la trajectòria personal i/o familiar fins a arribar al territori on ets actualment? (D'on vas marxar, cap a on, amb qui, amb quina edat, com vas marxar, etc.).

El meu pare va venir aquí a Catalunya el 1975 amb 22 o 23 anys. Primer va estar els primers anys vivint a Barcelona, dormint al carrer, bueno, fatal.

Els meus avis vivien al Nador, van anar cap a Algèria i allà va néixer el meu pare. El meu pare va veure que els meus avis es movien per viure millor. Al meu pare no li agradava gens estudiar i el que volia era fer diners i tenir un futur millor. Llavors la imatge que es té allà es que a l'estranger viuen molt bé, veuen la tele i observen com viuen, etc. La visió que hi ha és que allà pots fer diners i viure molt bé. **el meu pare de ven jove va agafar-se ell sol i va venir cap aquí a Catalunya. Primer va venir com a turista, amb visat i això. No va venir pas amb patera, perquè aquesta és una altre... hi ha la concepció de que els immigrants tots venen amb pateras.** El meu pare va venir en unes

condicions normals, passa que després ja no va tornar al Marroc i va estar a Catalunya il·legal durant un temps.

Els primers anys va estar a Barcelona i durant els anys 70 no hi havia gaires marroquins i quan la gent els veia els semblava algú exòtic. Un dia pel carrer el meu pare es va trobar un altre marroquí i tots dos es van alegrar molt de trobar una persona del mateix origen, van estar parlant, etc. i aquest home vivia a Vic. Aquest home el va animar per venir a Vic dient-li que era una ciutat més petita i aviat trobaria feina i, clar, no hi ha el mateix perill dormir al carrer a Vic que a Barcelona. Així va ser com el meu pare va venir a viure a Vic al 1977/78. Per tant el meu pare porta més de 30 anys vivint a Vic.

Llavors quan va tenir una estabilitat econòmica el que feia era viatjar sempre al Marroc als estius, quan ja va tenir tots els papers en regla, que van haver de passar uns anys, anava al Marroc de visita a veure la família. I allà va conèixer a la meva mare l'any 1980 i es van casar. Al cap de cinc anys van poder fer el reagrupament, així que durant aquests cinc anys van viure separats, la meva mare estava al Marroc i el meu pare aquí a Catalunya. Llavors va ser quan la meva mare ja va venir a Vic directament i *bueno...* va ser una cosa que li va costar lo seu. Clar és arrencar una persona d'allà i portar-la cap aquí, però tot i així ella venia una mica il·lusionada perquè el meu pare no li explicava pas tot, només li explicava la part positiva dient-li que treballava, però no li explicava altres coses perquè sinó la meva mare no hagués volgut venir. Quan va arribar aquí va veure que evidentment si no saps la llengua i tot doncs li feia por sortir al carrer. El meu pare li deia "surt, passeja, intenta parlar amb les dones de barri" i sí sí, així és com ella va aprendre la llengua.

És a dir per la idea del procés migratori que dius és una mica trencar amb la idea que, per exemple, el meu pare no va venir mort de gana, és a dir, allà menjava, tenia un sostre i tenia la seva família, però ell tenia la idea aquesta de tenir un futur millor. Clar, aquí no et vindrà un avi, és a dir, has de tenir unes condicions físiques, unes condicions mentals, etc. No et vindrà un avi de 80 anys dèbil, vull dir que un procés migratori no és un joc, és dur. Com en diuen la gent "un mort de gana" o un pobre sense sostre allà sense res al carrer no pot fer un procés migratori, també és per trencar una mica aquesta idea. Normalment del Marroc són homes qui fan el procés migratori, en canvi, a sud Amèrica venen les dones i després fan el reagrupament. Doncs en el cas del Marroc és això.

2. Com va ser l'experiència de marxar d'aquell territori? En el cas de no haver-ho viscut en primera persona, saps com va ser l'experiència pels familiars que en van marxar? (sensacions, records, coses positives i negatives, etc.)

El meu pare sempre havia tingut la idea de marxar perquè no estava bé. Tenia la idea que si ell deixava el Marroc hi hauria *pela* fàcil, segura i a més a més molts diners i no sé què més. Evidentment que hi havia moments, segons ell, que tenia com la sensació de dir "vull tornar" sempre amb aquesta idea, que això és el típic dol migratori que hi ha un temps que ho vas pensant això o fins i tot tenen la idea de "faré *pasta* i llavors me'n tornaré" per muntar un negoci allà o el que sigui. Aquesta idea ha anat canviant al llarg dels anys perquè ara ni pensar-ho de tornar eh, a més a més, quan ja em va tenir a mi i després a la meva germana i tal doncs clar, els fills t'arrelen molt més en aquí. Ell sempre ho diu que a la que tens fills no pots marxar perquè tens algu molt important, no? I que tu has de fer aquest acompanyament. I sempre diu "bueno, quan us caseu i us independitzeu i estigueu cadascú col·locat potser me'n tornaré per estar tranquil allà", clar, anar allà un avi si tens una mica de diners i no sé què i no pagues lloguer perquè ja tenim una casa allà, mira. És més que res per buscar aquesta tranquil·litat de tornar als orígens, no? Això sí que encara ho diu. La meva mare, en canvi, no gaire. El meu pare a vegades li diu "jo quan em jubili i els meus fills estiguin col·locadets jo potser me'n torno" i la meva mare li diu "doncs tornar-hi tu que jo em quedaré aquí fins que em mori, després ja se'm emportaran en allà". Segons el que he vist jo i el que m'ha dit el meu pare és que són un conjunt d'emocions contradictòries fins i tot, perquè hi ha la part positiva i maca de dir hem arribat fins on hem arribat, han tingut fills, han estudiat aquí, però la idea de que tindria *pasta* i de manera fàcil i molts diners no. Aquesta idea de facilitat no la va trobar i li va trencar molt els esquemes. El que sí que si t'arriba algu del Marroc ara serà 100 vegades més dur del que es va trobar el meu pare, tot i que el meu pare també s'ho va trobar complicat. Però ara per exemple si tu no saps el català no t'agafen enlloc, en canvi el meu pare quan va arribar no va anar a classes de català, ja el van contractar, va començar a treballar a restaurants i a altres llocs i va aprendre la llengua a la feina i als bars.

És el joc dels dols pols. Hi ha la idea massa idealitzada que després veus que no, però la part positiva que ha fet un esforç al llarg dels anys i ha arribat on ha arribat i s'han creat arrels i ara està aquí també diguéssim molt arrelat en aquí.

Ja et dic al principi és molt el sentiment de vull tornar, perquè segons m'explica és que va dormir als carrers, imaginat'!. El fet de veure tothom com un estrany, això també hi insisteix molt. Quan va veure a aquest noi marroquí que et parlava abans...*bueno*, es va posar com per fer una festa. Clar busques una mica les semblances, perquè si ara tu i jo anéssim a la Xina i ens trobéssim un altre noia catalana doncs el que faríem involuntàriament és anar, apropant-se per això. I es va sentir sol, però el meu pare és molt fort. Vaja, jo el veig com una persona molt forta, perquè tot el que ha passat, ho ha anat païnt bé. És a dir té aquesta capacitat de resiliència, el veig molt resilient que intenta aprendre dels entrebancs. Una cosa que l'ha ajudat que això també ho veig en altres col·lectius és la fe, la religió i, en serio, sempre quan li passava alguna cosa deia "*bueno*, és el meu destí, Déu ho ha volgut així" i això treu una mica de ferro a l'assumpte. No sé com explicar-ho, però aquesta fe et fa dir i pensar que tot millorarà, aquesta idea de tenir fe doncs feia que pogués tirar endavant. No era pas un home molt religiós al principi però sí que tenia fe. Tenir fe en les coses et fa avançar i no sols amb Déu, sinó fe amb la vida. Jo penso que aquest factor el va ajudar a tirar endavant, perquè hi ha gent que no té fe en res i llavors pensa i "perquè em passa això?" i dones les culpes a un mateix i pensar que és així perquè el destí ho vol així fa que ho acceptis més i treballes més en les situacions.

La meva mare ha anat molt a remolc del meu pare, és a dir, ha seguit molt els passos del meu pare. Potser en aquest sentit ho ha tingut més fàcil. Sí que tenia sentiments de soledat, perquè ella m'ho deia, em deia "jo buscava amigues al principi, però clar és un lloc que no conec, ..." i havia aquestes pors. Després es va fer amiga amb una dona de just al costat on vivíem nosaltres. A sota a casa hi havia una botiga d'aquestes dels 20 duros i allà hi havia una noia molt maca o es van fer molt amigues. Però diguéssim que la soledat va durar més amb el meu pare, perquè clar la seva dona la tenia al Marroc, volia treballar moltes hores per tenir més diners, etc. i la meva mare potser tenia diguéssim la protecció del meu pare i potser va tenir com el camí més marcat. La meva mare m'ha explicat que quan em va tenir a mi ja no es va sentir tan sola i llavors anava al parc amb altres mares i es va adaptar molt ràpid en aquí.

3. Què és el que recordes més d'aquella experiència? En el cas de no haver-ho viscut, què és el que els teus familiars recorden més de l'experiència?

El que potser fa més dolor, en el cas tan del meu pare com el de la meua mare, vas ser deixar la família. Per exemple, la meua iaia paterna clar imaginat el fet d'acomiar-se, el dia que el meu pare va dir adéu els meus avis sabien que el cap d'una setmana no tornaria, és a dir, va estar molts anys fins que no va poder viatjar al Marroc i veure la seva mare. Llavors és una mica una ruptura amb la família, es que és una ruptura eh, no és com anar-se'n de viatge, "me'n vaig un mes i torno", no, no, és que se'n va per continuar el seu futur en un altre lloc. La meua mare també, vas ser com arrencar-la de la família i això sí que li va fer molt de mal, no tan el país però sí la família.

Llavors també hi ha la por aquesta no només amb el meu pare sinó amb moltes famílies de perdre les teves arrels quan estan aquí i alguns intenten buscar l'equilibri, però no tothom ho aconsegueix. Hi ha gent que es tenca molt en banda per conservar les seves arrels o els seves tradicions i després hi ha gent que oblida les seves arrels i fa una assimilació en el país d'acollida i això també és de les dificultats que es va trobar el meu pare, que no sabia com fer-ho però després ho va anar polint.

Així experiències de fer aquest pas migratori era la ruptura amb la família i el tema cultural, de no perdre'l. Aquestes dues ruptures com a dolor que van viure.

Clar jo no ho sé eh, però el meu pare, com que tenia la idea ten clara de marxar, no tot era sentiment de dolor i tristesa sinó que hi havia aquesta esperança, aquesta alegria i es va formar com un sentiment agredolç. Perquè clar, si et sents oblidat i marxés només hi ha dolor, però en el cas del meu pare era una barreja. Clar, jo no ho he experimentat en la meua pròpia pell però ha de ser... segur que fàcil no és.

El meu pare també m'havia dit que sembla que traeixis, és a dir, si marxés del teu país sembla que el traeixis, l'abandones, el rebutges i no el valores. Es com si dius a mi aquest país no m'ha donat el que vull, me'n vaig, no? I no és això, perquè sinó el meu pare no hi aniria cada estiu per visitar-lo i tal. El meu pare dir que al Marroc sí que pots viure però hi ha coses que... no, que no. Per exemple, la sanitat per anar-te a fer una radiografia potser has de pagar 10€, una operació d'apendicitis 2.000€ i si no en tens et mors, és així. I clar, potser hi viurien però no hi ha bones condicions. Ara amb la crisi el meu pare ja no sap si és millor viure aquí o allà, diu "què haurem de fer un altre procés migratori?", perquè ara també veu que aquí les coses no van bé.

4. En el cas de viure l'experiència d'emigrar, amb quants anys vas arribar a Catalunya?
5. Com va ser l'experiència de viure en aquest territori? Perquè? **(Respondre en el cas de no haver nascut a Catalunya)**
6. Quines sensacions vas experimentar? **(Respondre en el cas de no haver nascut a Catalunya)**

CONCEPTE D'IDENTITAT

7. Què és per tu el concepte d'identitat? Defineix-lo amb les teves pròpies paraules.

Jo penso que el concepte d'identitat te'l vas formant tu, però no és una cosa individual sinó que el teu entorn també condiona aquesta identitat que tu tens. La meva identitat ara no és que estigui formada, sinó que es continuarà formant. No és estàtica, però no només jo li donaré l'aliment perquè es continuï formant sinó que també el meu entorn, les meves amistats, la meva professió, el que sigui. Llavors jo sempre aposto per un concepte d'identitat, perquè jo ho he viscut, m'hi he torbat en situacions que em deien "és igual si tu has nascut aquí, ets musulmana, els teus pares són musulmans, per tant, no ets totalment catalana" o els de la comunitat marroquina "no, és que tu has nascut aquí i et veiem massa adaptada aquí, no ets pas totalment marroquina". Llavors aquesta experiència quan era jove que encara no coneixia aquest tema ni havia buscat autors que en parlessin ni res i no estava interessada en el tema de la identitat des del sentit teòric, des del qual ara sí, però com a persona em deia "aquí passa alguna cosa, què he de fer?". Sí que em sentia incòmode.

Van passar els anys, i ara el que jo considero com a identitat és això que et deia abans, no només li dono el menjar jo, perquè creixi o perquè es formi sinó que també l'entorn i, segona, que pot contenir o pot estar formada per elements, en el meu cas, de la cultura marroquina i de la cultura catalana, i si d'aquí cinc anys me'n vaig a Anglaterra doncs també de la cultura d'allà. És a dir, trencar una mica amb aquesta idea de que no pot ser diversa... perquè no? Doncs sí, si tu ho portes bé sí. Llavors si jo hagués renunciat a les meves arrels, penso que hagués anul·lat una part de la meva identitat, hagués enterrat una part de la meva identitat i jo no seria jo. No seria jo en el sentit que m'estaria mentint a mi i als altres.

Per tant, la identitat és... no et puc dir és una cosa, és una persona o no sé què, no. La identitat és, segons diu l'Amin Maalouf que m'agrada molt, un conjunt de pertinences. Tu pertanys a una cultura o més d'una, una nacionalitat o més d'una, una llengua o més d'una, etc. Tot aquest conjunt de pertinences formen la teva identitat. Però jo més que dir la identitat "és" et diria quines característiques té. És dinàmica, per tant, no és estàtica. És complexa, però això no vol dir que sigui complicada i difícil i no sé què, complexa en el sentit que pot adoptar tants elements i fins i tot contradictoris a vegades. Per tant, també és diversa, que amb complexa poden anar de la mà. Adaptable, que s'adapta, és a dir, que si jo ara marxo es va adaptant, però clar això també portes tu les rendes. Composta, composta de diferents elements. No es pot fragmentar, és a dir, jo no tinc dues identitats, tu només en tens una, no pots tenir dues. "Jo tinc la marroquina i la catalana", no, no. No són disfresses, tu tens una identitat i prou.

A mi no m'agrada dir identitat múltiple, però crec que quan ho diu l'Amin Maalouf ho diu en el sentit de que aquesta identitat està formada per múltiples coses, perquè ell quan ho explica ho explica així. No diu pas que tenim múltiples identitats, per tant, crec que està bé dir identitat múltiple. Múltiples identitats estaria malament i identitat múltiple està bé. El terme pot donar aquestes confusions però penso que l'autor es refereix a això. Clar, si diguéssim diverses identitats també estaria malament i, en canvi, identitat diversa està bé per això. Però a mi m'agrada més identitat diversa, però això ja són gustos.

8. A partir de què creus que has construït la teva identitat?

La meva identitat està en construcció sempre, fins el dia que em mori. Hi ha elements meus com a persona que inclouria la meva manera de fer, de pensar, etc. això influeix. Però com a elements externs, jo he nascut aquí, doncs tot el que m'ha empapat en aquí, les meves amistats, la meva formació, d'estudiar una cosa o una altre variaria la meva identitat, la meva família, i llavors culturalment parlant, la cultura del meu entorn d'aquí, però com que sempre he tingut contacta amb el Marroc, també la cultura del Marroc, dels meus pares que també és la meva, també forma part de mi.

Una mica aquests tres elements, a nivell personal de com sóc jo, però clar... com sóc jo... no podem parlar de nosaltres sense l'entorn, l'entorn hi fa molt. I

l'entorn en aquests sentits, amistats, món de la formació i el professional, família i cultura. Una mica serien aquests elements.

9. Primera Lectura: Amin Maalouf:

“Molt sovint, amb les millors intencions del món, m’han demanat si em sentia <<més aviat francès>> o <<més aviat libanès>>. I sempre responc el mateix: <<Les dues coses alhora!>>. No és pas per un desig d’equilibri i d’equitat, sinó per què si respongués una altra cosa mentiria. Si sóc qui sóc i no pas un altre és perquè em trobo al llindar de dos països, de dues o tres llengües, de múltiples tradicions culturals. Això és precisament el que defineix la meva identitat. Seria més autèntic si m’amputés d’una part de mi mateix?” (...) Durant molt de temps, aquesta interrogació insistent m’ha fet somriure. Avui ja no em fa tanta gràcia²⁰.

- Què en penses del text anterior?

Estic molt d’acord. Jo és que estic una mica enamorada d’aquest autor perquè hi comparteix-ho moltes coses. Jo quan vaig llegir aquest llibre, vaig pensar “està escrivint el que jo sempre he pensat”, *bueno* no tot eh, però sí que m’agrada molt.

- Has experimentat situacions semblants. Quines?

Jo ho he experimentat molt. Des de fora et demanen això com si et demanessin si ets del Barça o del Madrid i no pots dir sóc del Barça i del Madrid alhora, vale això no. Però la identitat es que no et poden dir “què et sents més catalana o marroquina?” posant-ho a la balança perquè llavors estem pervertint el què és la identitat i llavors sembla que la identitat es pugui fragmentar, millor treure alguns elements... no, no, és a dir, un moment. Jo em sento catalana i marroquina i punt i ja està, el que passa que l’entorn no ho veu així. Aquesta identitat més múltiple que parla l’autor i que estic dient jo, vol dir que és una normalitat i vol dir que tothom es posi les piles perquè ara mateix tenim una diversitat brutal. Aquí a Vic mateix, per exemple, venen de la Índia, del Marroc, de

²⁰ Maalouf, Amin (1999). *Les identitats que maten, per una mundialització que respecti la diversitat*. Barcelona: La campana. Pag 9,10,11.

no sé on més, i si anem pressionant a la gent a que triï molta gent estarà amputant parts, com diu l'autor, eliminant part de la seva identitat i tindrem problemes. Quins? Doncs problemes socials, de convivència, perquè les persones no estaran bé amb si mateixes, etc. Jo, per exemple, si hagués amputat les meves arrels, tindria conflictes a casa, per exemple. "Perquè rebutges no sé què? Què passa?...", ja tindria problemes a casa, ja no estaria bé, per tant hi hauria problemes de convivència, a nivell emocional i psicològic, perquè jo em sentiria que em falta alguna cosa. El fet d'amputar una de les dues parts o al revés eh, que imagina't, jo hagués vingut del Marroc cap aquí i hagués dit "només em quedo amb lo meu, aprenc només la llengua catalana per moure'm i anar al metge i anar a comprar i s'ha acabat". Tindria uns problemes de convivència amb l'entorn que *bueno*.

Ja sé que hi haurà persones que no estaran d'acord amb la meva identitat però penso que llavors ja no és el meu problema, perquè jo ja estic bé, no he anul·lat cap part de mi. He fet un procés, penso, d'una maduració bastant important i llavors si hi ha gent que no accepta la meva idea d'identitat doncs, ho sento, aquestes persones hauran de buscar elles la manera de resoldre-ho, de obrir-se més cap al món i acceptar-ho.

Si aquestes identitats no comencen a ser una normalitat hi haurà problemes personals de cada persona. No hi haurà un benestar, la persona s'estarà mentint i com que també estarà mentint els altres també hi hauria problemes de convivència, més de nivell social. És un treball de els dues bandes. La persona no hauria d'anular una part seva per quedar bé amb els altres i l'entorn ha de conèixer més per poder acceptar. No és per criticar però hi haurà gent que et dirà "no, no, és que aquestes identitats no. Tu només català i punt i el ser marroquí que ho deixi al seu país". Hi haurà gent, que pel desconeixement d'aquestes identitats, perquè no ha llegit, perquè no ha conegut, pel que sigui, no ho acceptarà per això perquè no ho coneix. Per tant per la part més social penso que hi hauria d'haver més coneixement i llavors hi hauria més acceptació, veient-ho com una normalitat. Què vol dir? Que aquestes identitats no són normals i una persona que els seus familiars siguin d'aquí de tota la vida si ho són? És una mica això.

10. Segona lectura: Saïd El Kadaoui.²¹

“Jo crec que vaig patir força, al llarg de tota la meva infància i primera joventut. Sentia que alguna cosa dins meu no rutllava. Havia de comprendre un doble sentiment que m’ha acompanyat al llarg de bona part de la meva vida.(...) No vaig tenir gaires problemes de relació. Però fins i tot alguns amics i professors que m’estimaven i em valoraven, em miraven com si l’origen fos un defecte que mai no em podria treure de sobre”(pg100)

Durant molt de temps he sentit que no tenia un país. Ara miro enrere i m’adono que el consol el vaig trobar en els amics. (pg130)

“Sovint em diuen que no semblo marroquí. És més, sovint m’han dit que no semblo marroquí com si m’estiguessin dient un compliment, una floreta. << I perquè t’enfades, noi, si jo volia alegrar-te el dia?>>, em va dir una vegada una senyora. (pg29)

“<<Parla la teva llengua!>> Em deien molts marroquins orgullosos del seu analfabetisme. No podien suportar la meva ferma voluntat i la dels tiets de voler convertir-se en ciutadans destres. (pg31)

“El mocador té a veure amb una determinada por que tenim les persones que hem marxat del nostre país: La por de ser una altra persona. La por de perdre una part important, si no tota, de la nostra identitat”. (pg48)

“He provat de sentir-me a gust formant part d’un nosaltres i sempre he fracassat pel mateix: la pressió del grup per tenir una identitat idealitzada d’ell mateix i per oposició als altres”. (pg59).

- Què en penses dels fragments anteriors?

Estic d’acord en matisos que ara explicaré.

- *Has experimentat situacions similars a les que explica el Saïd? Quines?*

En aquest primer fragment penso molt amb el meu pare perquè diu “sentir que alguna cosa dins meu no rotllava”, *bueno* que aquesta frase també m’he la puc aplicar a mi. **Quan veia que em qüestionaven coses de mi, de la meva persona, deia doncs alguna cosa no funciona i**

²¹ El Kadaoui, Saïd (2011). *Cartes al meu fill, un català de soca-rel, gairebé*. Badalona: Ara Llibres. Pag 100,130, 29,31,48 i 59.

sempre penses en tu en què fas malament. “Potser és veritat que m’he de sentit més catalana que marroquina i posar-ho en segon nivell, per exemple?” i sí que havia tingut aquests sentiments. Si l’entorn veu que els teus orígens són una cosa negativa, tu també ho pots acabar veient així i llavors això et fa sentir malament. Però clar si la societat d’acollida veu els altres orígens no com una amenaça sinó com una riquesa, que costa, perquè normalment quan veus algú de fora és com una amenaça. Si ho veiessin com un element de riquesa i per conèixer-ho més, doncs la immigració es veuria diferent i la gent, des de les dues parts, no hi hauria aquest mal rotllo. Això és el que em dona a pensar a mi aquest fragment. El meu pare diu que ell en el moment que va arribar sí que es va trobar rebuig amb persones però sovint el veien com una cosa exòtica, perquè havien molt poques persones marroquines. A la gent d’aquí els hi feia curiositat, els agradava, i per això hi va haver una integració més ràpida. En canvi ara com que n’hi ha molts més que abans i de més cultures. Ara hi ha més por. El meu pare diu que si hagués arribat fa dos anys aquí no hagués passat un procés d’integració tan ràpid com el que ell va viure, ara hauria estat terrible.

Aquest segon fragment també me’l puc aplicar a mi. Per exemple, fa anys quan anava al Marroc d’adolescent em sentia com una turista allà, no m’acabava de fer el pes tampoc, no m’hi sentia a gust. Jo sé que els d’allà veuen una mica com la traïdora, a vegades pot passar això. Diuen “ah, ets de les nostres, però no ets de les nostres”, clar perquè vens de fora. Jo eh nascut aquí a Catalunya però sí que és cert que hi ha gent que tampoc m’ha vist com d’aquí, com algú d’aquí. Llavors tinc dos països a les mans i llavors en un em veuen com una estrangera i aquí a vegades també. Però que sento jo ara? Doncs jo em sento bé allà i aquí, tot i que la visió dels també t’afecta. Per mi tots dos són països meus perquè tinc arrels a totes dues bandes. I el meu pare suposo que també ho va veure això perquè quan va deixar el Marroc va sentir que traïa el seu país i que l’abandonava, i venien aquí en un país nou i també el devien veure com que no formava part d’aquí. Llavors aquest sentiment l’he viscut jo però diferent al meu pare i la meva mare es clar. I això que diu el fragment “miro enrere i m’adono que el consol que vaig trobar en els amics...” bueno això de mirar enrere sempre eh jo

penso que el meu pare encara ara, diferent en un grau menys intens, però sí que deu mirar enrere, enrere en el sentit no del passat, que també, però vull dir mirar el país que ha deixat enrere. Per això precisament sempre hi va perquè potser se sent culpable fins i tot, potser no es sent del tot obligat, hi ha la part de voler anar-hi cada estiu però també la obligació d'anar-hi cada estiu.

El tercer fragment a mi també m'ho diuen perquè, no sé, jo em dic Sara i hi ha Sares de tot arreu i alguna amiga m'havia dit "ah, llavors tu ets marroquina?" i clar jo els hi explico perquè dir ets marroquina és molt simplista i la meva identitat és molt més complexa que això. I després quan els hi he acabat d'explicar em diuen "ah doncs tu no sembles marroquina", sempre la mateixa frase. A mi quan em deien "es que no sembles marroquina", es que no sabia com prendre-m'ho, és a dir, què vol dir? Que bé, millor? El meu pare mai li han dit no sembles marroquí, el pobre, és el pol oposat a això. Fins i tot quan va al supermercat el veuen ja més moreno i li parlen en castellà doncs ell contesta en català i llavors sembla que li diguin "ah que bon català que ets" i ell porta més de 30 anys aquí. És a dir encara hi ha la superficialitat aquesta de deixar-se endur pel que veus primer que és una pell morena i el meu pare sempre li ha fet ràbia que li parlessin en castellà. La gent que veu moreno, és de fora, per tant, no sap parlar el català. Només de veure el color de la pell ja se'n cadenen un munt de característiques que potser no són certes.

En el quart fragment jo diria parla les teves llengües. Jo per exemple he nascut aquí i quan em casi tingui fills i tot això també els hi voldré transmetre l'àrab perquè no és perdi i penso que com més llengües millor, ho veig des d'aquest punt de vista. Això que diu el fragment "parla la teva llengua" algunes marroquines veïnes meves diuen "sobretot parla la teva llengua eh, no pots perdre mai la teva llengua" com si les altres sembla que no siguin teves, és a dir, "la teva llengua és l'àrab i després de segon pla *bueno* pots parlar el català, el castellà...". En el meu cas, la meva primera llengua és el català. Jo vaig molt a la biblioteca i amb una amiga parlem en català però a vegades ens *pica* i per practicar parlem l'àrab i llavors veus com els altres et miren com dient "un moment, jo sempre t'he sentit parlar en català... ara què vol dir

això?” com una mica dir “què està passant aquí?”, però ho he trobat més des de l’altre cantó.

En el cinquè fragment, a veure el tema del mocador podríem estar 20 anys parlant-ne perquè és un tema que has de saber si el porta perquè ella vol, per pressió social o per obligació, és a dir, hi ha tants motius de portar-lo. Jo he vist potser més mocadors aquí que no pas quan vaig de vacances al Marroc. Quan venen aquí sí que és cert que hi ha la por de perdre les teves arrels i potències “lo teu”, es a dir, la teva cultura d’origen. Hi ha alguns pares que ho deuen voler per això, per por de perdre, per por a que s’occidentalitzin, per protegir-la. Pel que fa en sí el mocador jo penso que si la persona creu que la de dur perquè ella ho sent doncs és molt respectable. En canvi quan és per obligació o com un mecanisme de protecció i aquí jo ja tinc les meves discordances, perquè també t’estàs mentint a tu i a l’altre. Jo entenc aquestes pors eh, però la por no ha de fer que tu et radicalitzis, llavors el fragment em dóna a pensar això.

El sisè fragment, clar, aquí quan diu “formar part d’un nosaltres” com que hi ha tantes identitats com persones en aquest món, aquest “nosaltres” hi ha el perill aquest de formar una identitat col·lectiva. Jo penso que hi ha tants identitats com persones i tenint en compte aquestes identitats col·lectives estaríem perdent elements de la identitat de cada un. Aquest “nosaltres” entès identitariament a mi no m’agrada. Evidentment que jo i una altre noia que hagi nascut aquí tindrem elements en comú, però es que potser ella no es sent igual que jo, ni els mateixos amics que jo, ni la mateixa professió que jo, etc. Per tant entenc que en la identitat cada persona té la seva, tenim punts en comú i punts no en comú, però identitariament parlant aquest “nosaltres” o aquesta identitat col·lectiva a mi no m’agrada. Per això al fragment et diu “he provat de sentir-me a gust formant part d’un nosaltres però ha fracassat..”, és a dir, potser quan vols formar part d’un “nosaltres” doncs tots han de ser iguals i això no s’aguanta. Fa anys quan tenia el grup d’amigues que totes eren marroquines i havien conflictes perquè alguna portava mocador i altres no, pensàvem diferent i em deien “ets diferent, llavors no ets marroquina” i sí que hi havia aquests conflictes. Però jo penso que s’ha d’aprendre i una altre vegada és una feina de tothom de que la diferència no sigui una desigualtat i que tots som

diferents i punt, saber conviure amb això. Evidentment que jo no em faré amiga d'un feixista, som diferents, però jo el respecto i ell m'hauria de respectar, no ens farem amics perquè tampoc pots ser amic de tothom, però diguéssim que la diferència hi és i hem de saber jugar amb això. Aquest "nosaltres" un altre perill seria que jo digues "allà hi ha un grup que més o menys crec que puc fer-m'hi doncs, que puc anular jo de la meva identitat per encaixar-hi?", potser hi encaixaria però es que això trontollaria. Jo conec gent d'aquí a Vic de famílies marroquines que no han fet un bon procés d'integració o d'inclusió i que ,per tant, no han superat el dol migratori i el transmeten als seus fills. Com que no han acceptat que han deixat i han traït un seu país i que aquí no estan a gust i que no sé què, i que hi ha tot aquest dol aquí que no han gestionat doncs llavors es radicalitzen. Els fills potser han nascut aquí i ells estan a gust, però després els pares els hi poden dir "no pots sortir a la discoteca perquè sinó no sé què, t'has de posar el mocador, ..." i després hi ha uns conflictes a la família que *bueno*. Jo penso que des de la basant professional s'ha de d'ajudar a canalitzar i gestionar aquest dol migratori als pares perquè no es transmetin les pors d'aquests pares mitjançant prohibicions, coses que potser els nens i nenes no entendran, no es sentiran compresos, els fills no entenen els pares i els pares als fills. En el cas de la meva família no m'ha passat això, en petites coses sí però que s'entenen i que potser és de la manera de pensar del mare que ja no li agrada. El cas d'aquestes famílies que no han polit aquest dol jo penso que necessiten ajuda professional o un acompanyament que no hi ha. Un acompanyament també vull dir des de la societat de no veure l'immigrant com una amenaça sinó com un "ajudem-lo que ve aquí a viure en condicions com un ciutadà...". A mi no m'agrada dir immigrant, sinó una persona immigrada, ha de fer un treball però la societat també que ha de veure a la persona immigrada com qualsevol altre persona, evidentment que té les seves diferències però com tothom, ajudem-la que així és una forma de conviure bé junts. En veure'ls com una amenaça la societat no fa aquest acompanyament i no es gestiona bé tot això i després hi ha problemes de la família amb l'entorn però també de la família amb els seus fills que neixen aquí i els fills es poden rebotar o es poden sotmetre amb el que diuen els pares, llavors els fills no són ells mateixos, la identitat ja no la porten des de la basant aquesta com l'he definit abans, etc. Es que després és com una

bola que és terrible. I el tema del dol hi ha famílies que necessiten atenció psicològica, però crec que si es fes un bon acompanyament des del primer dia, evidentment, que es passa per un procés de dol, però després ja està. És com quan se't mor un familiar que si té amics i gent que li av donant ànims que t'acompanyen, plorarà i tot el que vulguis però ho superarà. Però si aquesta persona imagina't que està sola i se li mor el pare potser va i no se'n surt i passen coses pitjors.

11. T'has sentit pressionat des del punt de vista social per definir la teva identitat? Per què? Si has respòs que sí, quins sentiments, emocions, pensaments, etc. has tingut?

Encara ara tinc pressions, però una cosa diferent és que fa anys me les prenien d'una manera i ara me les prenen d'una altra. A mi sempre m'han pressionat eh pel que fa la meua persona, "i perquè fas això, i perquè allò... ? perquè no ets més catalana i deixes estar això, que no veus que és molt tradicional? No veus que en aquesta societat no té sentit això?", o al revés (marroquins) de dir "vigila que fas eh que te'n vas a l'altre banda i estàs deixant les teves arrels", per tant, sempre pressions. Fa anys me les prenien com "ostres, m'estic equivocant, mira què em diuen... a veure què faig malament?", a vegades m'ho prenien com a consell de dir "m'estan veient des de fora i m'estan ajudant" però a vegades m'ho prenien com "ostres, què pesats... volen que renunciï a una part de mi". Llavors al cap dels anys quan he parat tot això i considero que la meua identitat és diversa, doncs ara quan rebo pressions em riellesca, és a dir, dic "mira, jo em sento bé fent això...". A vegades surto amb amics nois d'aquí i anem a passejar o al bar, doncs ui, la comunitat marroquina quan amb veu pel carrer amb algun noi, a més a més que no és musulmà i a més a més que no sé què, es munten unes pel·lícules i em miren amb una cara que em diuen "però què fas tu anant amb un cristià per aquí? Què no ho veus? Ah, que et casaràs amb ell?" que a vegades és "un moment, però què esteu dient...?", i al final em fa riure a vegades, penso saps què? Com que jo ja sé qui és i què estic fent i estic a gust amb aquesta persona i és el que jo vull fer, llavors aquestes pressions són culpa seva i ja s'ho faran, és la seva visió equivocada o no equivocada però no m'afecta, ja mes igual. Amb unes amigues ens vam plantejar, com mig fent broma, de dir "va, ara sortiré al carrer amb mocador per veure quines cares posen la gent que em coneixen", potser algun dia ho faré i aniré a la biblioteca a fer el que sempre he fet i a veure com em miren i què diuen, saps? I si jo me'l volgués posar què? I si jo ara ho sentís i digués que me'l vull posar què?

Doncs passaria alguna cosa segur, conseqüències tindria. Potser perdria algunes amigues, potser no, potser a la feina em mirarien diferent, etc. però alguna cosa passaria. Amb el que t'estic dient amb això és que jo faré el que senti i el que vulgui i llavors si hi ha gent que no ho accepta jo no puc agradar a tothom, per tant, al qui agradi voldrà dir que jo sent com sóc doncs l'altre persona m'estima, aquest concepte d'estimació i d'acceptació, i està a gust amb mi. Aquesta gent que em qüestiona les coses que faig ni em beneficia a mi ni jo a ells, per tant, em rellisquen aquestes pressions en aquest sentit.

12. Ho vivies de forma diferent quan eres més jove a ara? Si és que sí, en què ha canviat? **(Respondre aquesta pregunta si has contestat que sí a la pregunta 11).**

Sí. Els dubtes mai agraden i quan tens dubtes tens por, no? Llavors jo recordo quan feia sisè de primària que la meva mare ja li vaig dir que no m'acompanyés ni res i evitava sortir amb ella perquè la meva mare es va començar a posar mocador i a mi em feia vergonya. Pensava "clar, veuran que vaig amb la meva mare que porta mocador i les meves amigues no voldran venir amb mi perquè diran no vull anar amb la mora" i tenia tantes pors que clar. I ara en canvi si me'l vull posar jo doncs me'l posaré vull dir que ja no m'afecta. Però en el seu moment clar... després de tot això de la meva mare em va fer mal. I va haver la part aquesta de tenir vergonya per sortir amb la meva mare, al cap d'uns anys vaig dir "ostres, què vaig fer?" em vaig sentir molt culpable i molt malament, perquè d'alguna manera era com fer-li mal a la meva mare, no? I no acceptar-la. Vaig pensar "quina merda, mira què he fet..." així que m'he sentit molt culpable. I ara ho entenc, és a dir, ho vaig fer per això i per allò i la meva identitat encara no l'acceptaven els altres ni jo mateixa i per tant entenc perquè vaig fer això. Entenc des de la meva persona i des de la meva professió que molts joves ho puguin fer avui en dia també, que tinguin vergonya de sortir amb la seva mare, nens que a casa les obliguen a portar el mocador i quan surten de casa se'l treuen, etc. Com que jo ho conec perquè ho he tingut a prop puc entendre certes accions dels altres.

L'ACOMPANYAMENT

13. Has trobat a faltar més suport, comprensió, ajuda, etc. en algun moment?
Perquè?

Sí he trobat a faltar més suport, però això no només a mi sinó penso que a tothom en general. Estem en una societat tan diversa que penso que des de les escoles s'hauria de fer. Jo volia quedar bé amb tothom i ho sentia així, és a dir, sentia que volia quedar bé. Si vaig fer allò que et deia del mocador amb la meva mare era per quedar bé amb les amigues, si no vaig quedar amb elles (amigues) algun dia era per quedar bé amb els pares, etc. I des de l'escola, jo ara ho veig, que no hi havia cap suport i vaig passar per situacions de *bullying*, d'insults, etc. per exemple a la ESO van descobrir que feia el ramadà i em van arraconar i em van tirar engrunes de pa a sobre dient "va menja mora, què és això del ramadà...?" , etc. Llavors jo penso que falta suport, és a dir, de tenir algú que conegui aquest món de la identitat múltiple i que t'ho faci conèixer a tu i et doni suport i t'expliqui i digui "tu et pots sentir marroquí, català, ..." un suport en aquest sentit, un acompanyament i penso que fa falta també tenir gent que t'accepti tal com ets, amistats que se'n diuen, és a dir, tenir uns coixins que tu et sentis bé i que vegis que la gent que t'envolta t'accepta i t'estima tal i com ets no? I tot això et pot ajudar a tirar endavant malgrat més enllà i hagi gent que no acceptaran com som, però és igual perquè jo com que ja tinc el meu entorn doncs ja en tinc prou. Així que suport en aquest sentit, que aquest tema d'identitat diversa sigui una normalitat i que es conegui, des de les persones que ho viuen però també dels altres, a nivell social s'ha de donar a conèixer més tot això. I ho he trobat a faltar, encara ho trobo a faltar i ho trobaré a faltar d'aquí uns anys segurament. Amb petites accions que anem fent, tu ara fent aquest treball o gent que li interessa això doncs és anar-ho treballant.

A les escoles si hi ha un nen que té diversos problemes i et ve d'una família que té precarietat econòmica, a més a més té el problema de la identitat, a més a més problemes de *bullying*, etc. així que quan hi ha un nen que no està bé ja el detecten i llavors li fan una atenció, un seguiment, etc. i podria ser que sortís el tema de la identitat, per exemple que digués, "es que no em sento bé, veig que pel fet de ser marroquí m'insulten, ..." i després si la professora ho sap treballar i té les eines doncs es podria fer. Jo ho vaig trobar a faltar a la l'escola on jo vaig anar, però penso que falta molt encara, és a dir, que no es treballa.

14. Creus que seria necessari o positiu que s'impulsessin projectes amb la intenció de trencar barreres socials i així potenciar la relació entre persones de diferents orígens? Per què?

Jo penso que hi hauria d'haver més un treball de donar-ho a conèixer, com? Doncs mitjançant que la gent escrigui més sobre això, com estàs fen tu ara o jo que vull escriure, o joves que escriguin la seva experiència o mitjançant vídeos, és a dir, donar-ho a conèixer. També hi podria haver una entitat des de l'educació no formal que hi anessin joves d'arreu, perquè tampoc farem un gueto amb persones que tinguin un origen concret, i dir per exemple va fem un vídeo i exposem això, expliqueu com us sentiu, etc. i que es doni a conèixer.

Jo quan buscava bibliografia vaig trobar molt poca cosa a nivell de Catalunya que no ho sé però segurament altres països ho poden haver tractat més, però a nivell de Catalunya poc. A més a més l'autor Amin Maalouf és libanès i francès... sí que el Said El Kadaoui és de Barcelona. Penso que hi hauria d'haver més cosa escrita i més coneixement. Jo vaig buscar informació i vaig trobar l'Amin i en Said i poca cosa més, no? Penso que haurien de ser coses molt vivencials, de cada persona. Per això la idea que jo tenia, és a dir, fer participar els joves que expliquin què han sentit, què han viscut, què és la identitat per ells, i si un dia ho publico i haurà la meua veu personal perquè jo també ho he viscut, també la meua visió professional de dir que aquí falta un treball a fer, i incloure les veus d'aquests joves i fer-ho visible. Així també que la gent llegeixi i vegin com es senten i que fins i tot sigui una eina per les escoles i una lectura així els companys puguin entendre els altres companys que tenen altres realitats. La clau és que hi hagi coneixement i quan ja hi hagi coneixement després parlaríem d'un altre tipus de treball, després ja es veuria. Però clar si no es coneix... no sé eh, jo penso això, que és el que falta

15. Un grup de mares d'una escola de la ciutat de Vic, han impulsat un projecte anomenat "Mares enllaç", per tal d'establir més comunicació entre elles i trencar barreres de relació per motius d'origen, cultura, etc. Es tracta d'establir canals de comunicació entre mares "autòctones" i mares "novingudes" amb l'excusa de transmetre's la informació que té a veure amb l'escola (activitats, excursions, etc.). D'aquesta manera es vol crear un acostament entre mares, possibilitat de noves relacions entre elles, sentir-se part de la comunitat escolar, millorar l'acceptació dels nens i nenes immigrants o de diferents orígens a l'aula, etc.

Què en penses d'aquest projecte? Creus que pot ajudar a trencar barreres socials? Creus que pot ajudar a aquests nens/es i a les seves famílies a sentir-se més inclosos en la societat on viuen? Perquè?

No sé quan es va crear això de les mares enllaç però el 2008 ells buscaven suport a les aules d'educació infantil, reforç escolar i alfabetització amb mares, van venir a la Universitat a buscar voluntaris i jo hi vaig participar. Jo per horaris només vaig poder anar als matins a l'aula de P3 i vaig conèixer el projecte des d'aquesta basant. Des de llavors han passat uns anys, però el projecte consistia en una relació triangular i havia una mare autòctona, una mare d'origen marroquí i la mestra i l'objectiu era que es traspassessin informació. Jo penso que moure i crear projectes així vol dir que aquesta escola ha detectat que no hi ha una relació, però no només en aquesta escola. Tu vas a qualsevol escola a les 5 de la tarda a la porteria on s'esperen els pares i mares i veus un grupet de mares marroquines aquí, les altres allà, etc. i cadascú potser per semblança . Clar el fet d'intentar millorar la relació i la cohesió i que tothom es faci amb tothom de rebot els nens ho veuen això i diuen "mira, la meua mare parla amb la d'en Jordi, no només parla amb la mare d'en Mohamed, no, no, es que també parla amb la d'en Jordi, la Marta, ...". De fet, l'escola és una mica el mirall de la societat i el que passi a l'escola passarà després la realitat diguem i és com la fàbrica d'aquests nens. Llavors si hi ha una bona relació entre els pares, els mestres amb els pares, etc. els nens tindran uns valors força positius de convivència i de cohesió. Per tant es potencia una situació de benestar, els ho veuen i ho perceben i ho adjunten com a seu. Per tant, trobo que es fa un treball interessant en aquest sentit i crec que fan falta intervencions així.

16. Vols afegir alguna cosa més?

Moltes gràcies per la disponibilitat i el temps que has dedicat a pensar aquestes qüestions!

ANNEX 5: ENTREVISTES PER CATEGORIES I TEMES

IDENTITAT

- **Concepte identitat**

- **Yousra:**

“Per mi identitat és tot. Perquè... és que és tot, tot el que té relació amb tu. Per exemple, el fet d'estar ara aquí, també és part de la identitat, perquè té uns perques. Per exemple, els amics amb els que vaig, són part de la meva identitat, perquè he rebut una influència d'ells, els meus pares són part de la meva identitat, el fet de llevar-me cada dia a les 8 és un tret de la meva identitat. És algu que forma part de mi. Tot té una certa relació amb mi i es consideraria part de la meva identitat. També els records del passat, també són part de la identitat. No hi ha dues identitats iguals.”

- **Yasin:**

“Identitat és tot allò que porta la persona dins seu, siguin cultures, experiències vitals...”

- **Sara:**

“La identitat és, segons diu l'Amin Maalouf que m'agrada molt, un conjunt de pertinences. Tu pertanys a una cultura o més d'una, una nacionalitat o més d'una, una llengua o més d'una, etc. Tot aquest conjunt de pertinences formen la teva identitat. Però jo més que dir la identitat “és” et diria quines característiques té. És dinàmica, per tant, no és estàtica. És complexa, però això no vol dir que sigui complicada i difícil i no sé què, complexa en el sentit que pot adoptar tants elements i fins i tot contradictoris a vegades. Per tant, també és diversa, que amb complexa poden anar de la mà. Adaptable, que s'adapta, és a dir, que si jo ara marxo es va adaptant, però clar això també portes tu les rendes. Composta, composta de diferents elements. No es pot fragmentar, és a dir, jo no tinc dues identitats, tu només en tens una, no pots tenir dues. “Jo tinc la marroquina i la catalana”, no, no. No són disfresses, tu tens una identitat i prou”

- **Mohamed:**

“Es un concepte molt utilitzat avui en dia, ho considero com un conjunt de característiques d'una persona que engloba els sentiments, la trajectòria, la

cultura, la religió. Etc. Alguna cosa que ens ajuda a conèixer d'on venim, qui som i els nostres orígens”

- **Iman:**

“La identitat per mi és com et sents, qui creus que ets, i de quina comunitat creus que ets o a quina t'assembles més. En el meu cas, jo descriuria la meua identitat com a persona catalana, espanyola, àrab i musulmana. Les dues primeres pel país on he nascut i viscut, la tercera per la cultura en la que m'han criat a casa meua, perquè és la identitat dels meus pares i perquè és la meua sang (ja que físicament les meves característiques son àrabs), i la última perquè es la religió en la que crec i practico. Com que he dit que la identitat és veure't identificat i còmode amb un grup social, també em defineixo en part britànica, ja que vaig viure durant un any al Regne Unit i des de la primera setmana em va encantar la experiència. Com que segueixo vivint amb una de les meves amigues britàniques i tinc un domini alt de la llengua, a més a més de donar classes d'anglès cada dia en una acadèmia, sento que porto la cultura britànica molt endins. A casa fem el British tea per esmorzar o berenar, mirem series d'allà, etc.”

- **Fadua:**

“Jo penso que hi ha com una idea establerta de com ha de ser una identitat i una altre que és la realitat que tu vius. Hi ha la idea que una persona ha de tenir una identitat que ha de ser d'una manera, ha de sentir-se d'un lloc, ha de sentir-se d'un territori i tothom ha d'entrar en aquests paràmetres. No sé si ara les coses van canviant però fins fa poc era el pa de cada dia. Depèn del territori d'on ets, tens una manera de ser, una manera de fer i una identitat. I ara amb la situació del món que està canviant tan i que hi ha molta barreja i que ja els territoris no són tan tancats, doncs aquest concepte d'identitat trontolla. Per mi m'és difícil definir una identitat perquè jo no considero que tingui una identitat, sinó que considero que tinc moltes coses. Més que una identitat, jo sóc la Fadua i la Fadua està formada per diferents coses i tan em pot agradar una cosa d'aquí com una cosa d'allà com desagradar-me una cosa d'aquí o d'allà com sentir-me d'un lloc o d'un altre o d'enlloc. Llavors, per definir un concepte així a mi em costa perquè és cosa d'anys de donar-li al cap (...) Jo prefereix-ho parlar de persona i ,com a persona, tinc coses que em formen i que m'agraden i que m'hi sento bé o no i que poden ser d'aquí, d'allà o de qualsevol”

- **Construcció identitat**

- **Yousra:**

“Doncs, a partir de les vivències, l'experiència és el que forma la identitat de cadascú. Sota el meu punt de vista”

- **Yasin:**

“A partir de les meves arrels, les persones que he conegut, la experiències que he viscut, els llibres que he llegit, els viatges que he fet, etc.”

- **Sara:**

“Jo penso que el concepte d'identitat te'l vas formant tu, però no és una cosa individual sinó que el teu entorn també condiciona aquesta identitat que tu tens. La meva identitat ara no és que estigui formada, sinó que es continuarà formant. No és estàtica, però no només jo li donaré l'aliment perquè es continuï formant sinó que també el meu entorn, les meves amistats, la meva professió, el que sigui (...) Van passar els anys, i ara el que jo considero com a identitat és això que et deia abans, no només li dono el menjar jo, perquè creixi o perquè es formi sinó que també l'entorn i, segona, que pot contenir o pot estar formada per elements, en el meu cas, de la cultura marroquina i de la cultura catalana, i si d'aquí cinc anys me'n vaig a Anglaterra doncs també de la cultura d'allà. És a dir, trencar una mica amb aquesta idea de que no pot ser diversa... perquè no? Doncs sí, si tu ho portes bé sí. (...)La meva identitat està en construcció sempre, fins el dia que em mori. Hi ha elements meus com a persona que inclouria la meva manera de fer, de pensar, etc. això influeix. Però com a elements externs, jo he nascut aquí, doncs tot el que m'ha empapat en aquí, les meves amistats, la meva formació, d'estudiar una cosa o una altre variaria la meva identitat, la meva família, i llavors culturalment parlant, la cultura del meu entorn d'aquí, però com que sempre he tingut contacta amb el Marroc, també la cultura del Marroc, dels meus pares que també és la meva, també forma part de mi”

“Una mica aquests tres elements, a nivell personal de com sóc jo, però clar... com sóc jo... no podem parlar de nosaltres sense l'entorn, l'entorn hi fa molt. I l'entorn en aquests sentits, amistats, món de la formació i el professional, família i cultura. Una mica serien aquests elements”

- **Mohamed:**

“La meva identitat s’ha construït fa temps, però cal afegir-li cada trajectòria de la vida”

- **Iman:**

“A partir de les meves experiències personals. Com ja he dit abans, és per tot el que he viscut, el que he après i la gent que m’ha influenciat.”

- **Fadua:**

“De les experiències i les vivències sobretot, perquè vulguis o no també t’ajuden i t’influencien a com has de construir la teva identitat”

CONFLICTE EN LA IDENTITAT

- **Pressions de l’entorn**

- **Yousra:**

“També és allò de la pregunta <ets catalana o ets marroquina?> ... i com diu molt bé l’Amin, som part de les dues, perquè sense una, no et puc dir sóc únicament marroquina perquè és falç, i no et puc dir sóc únicament catalana perquè també és falç. Sóc una “mescla” de les dues (...) vulguis o no, no som únicament d’aquí, sinó que ens venen influències d’arreu”

“Pel que fa a l’experiència, aquest any he començat en un institut nou, on la majoria de companys i companyes em diuen <no, no, tu no pots dir que ets de les dues, t’has de sentir o catalana o marroquina, però has de triar un>. I clar jo penso <no, t’estic dient que em sento de les dues, que tinc coses d’aquí i coses d’allà>. I a vegades és com si t’obliguessin indirectament en que triassis un bàndol. Em pregunten això, per què és gent que no ho ha viscut. No ha viscut el fet de tenir la oportunitat de rebre coses d’una cultura i de l’altre, sinó que sempre han viscut tancats en el que han fet a casa seva, és a dir, es pensen que tothom és igual, i no. O simplement ignoren el fet que hi hagi altre gent amb altres creences”

“En canvi a l’institut, unes amigues meves, quan van amb el grupet, ja t’he dit que són marroquines, doncs entre elles parlen en àrab. I jo els hi dic <però és que jo em costa molt l’àrab>. Elles parlen berber i si els hi parlo àrab vale, però a vegades em diuen <bueno has de parlar el berber> i jo els hi dic <però si parlant amb català ens entenem totes, perquè has d’anar a buscar una altre llengua?>. A vegades em fa ràbia i em diuen <però l’has d’aprendre, és la teva llengua!> i els hi dic <el català també és la meva llengua>. (...) A classe fas un comentari a la companya en àrab i em diuen <no! Que has de parlar en català> però bé, en aquest context (escola) o entenc més, perquè a l’aula s’ha de parlar català. A vegades fan gràcia els comentaris”

“Conec una noia que es treu el mocador quan queda amb les amigues perquè a elles els hi fa vergonya anar amb una noia amb mocador. I és això, que ella ha caigut en el fet d’haver de canviar perquè els altres estiguin contents i no et vegin malament. (...) Aquest curs he conegut a més marroquines que estudien i tot, perquè les que havien abans no estudiaven, i les d’aquest any em diuen <però t’has de posar el mocador. Tu ets marroquina, has de demostrar que ho ets, ho has de demostrar a la societat> i els hi dic <però és que jo ho demostro a la meva manera> perquè ser marroquí o no, ho tens dins. Primer ho has de sentir per dir-ho. Jo de religió sóc musulmana i els hi dic <si però una cosa no porta a l’altre. Jo sóc musulmana per dins, i compleix-ho la religió, reso, no cometo pecats molt grossos. Jo faig el que tu fas però sense dur el mocador per fora, per tant, quin problema hi ha?>. També em passa amb la gent d’aquí, <però tu ets catalana, has nascut aquí, perquè parles en àrab? no, no, la teva llengua és el català> i jo els hi dic <però qui ho diu això? Jo decideix-ho què parlo, què faig, què porto i faig la barreja aquesta>.

“I noies marroquines em diuen <perquè vas amb noies catalanes? Que no has vist que van ensenyant les cames? Tu ets marroquina, ho has de defensar> i jo els dic <jo ho faig interiorment, tinc les meves creences i no crec que això hagi d’influenciar les relacions que tinc>. Amb els professors no he tingut mai cap problema, sempre han sabut acceptar això. Tampoc penso que mai hagi mostrat cap problema. Crec que hi ha aquesta pressió perquè no accepten que pugui haver gent que tingui elements de diverses cultures.”

- **Yasin:**

“No m’he sentit pressionat, depenent de la manera en que em demanen responc d’una manera o d’una altre, ningú té el dret de pressionar un altre”

- **Sara:**

“Llavors jo sempre aposto per un concepte d’identitat, perquè jo ho he viscut, m’hi he torbat en situacions que em deien <és igual si tu has nascut aquí, ets musulmana, els teus pares són musulmans, per tant, no ets totalment catalana> o els de la comunitat marroquina <no, és que tu has nascut aquí i et veiem massa adaptada aquí, no ets pas totalment marroquina>. Llavors aquesta experiència quan era jove que encara no coneixia aquest tema ni havia buscat autors que en parlessin ni res i no estava interessada en el tema de la identitat des del sentit teòric, des del qual ara sí, però com a persona em deia <aquí passa alguna cosa, què he de fer?>. Sí que em sentia incòmode.”

“Jo ho he experimentat molt. Des de fora et demanen això com si et demanessin si ets del Barça o del Madrid i no pots dir sóc del Barça i del Madrid alhora, vale això no. Però la identitat es que no et poden dir <què et sents més catalana o marroquina?> posant-ho a la balança perquè llavors estem pervertint el què és la identitat i llavors sembla que la identitat es pugui fragmentar, millor treure alguns elements... no, no, és a dir, un moment. Jo em sento catalana i marroquina i punt i ja està, el que passa que l’entorn no ho veu així. Aquesta identitat més múltiple que parla l’autor i que estic dient jo, vol dir que és una normalitat i vol dir que tothom es posi les piles perquè ara mateix tenim una diversitat brutal. Aquí a Vic mateix, per exemple, venen de la Índia, del Marroc, de no sé on més, i si anem pressionant a la gent a que triï molta gent estarà amputant parts, com diu l’autor, eliminant part de la seva identitat i tindrem problemes. Quins? Doncs problemes socials, de convivència, perquè les persones no estaran bé amb si mateixes, etc. Jo, per exemple, si hagués amputat les meves arrels, tindria conflictes a casa, per exemple. <Perquè rebutges no sé què? Què passa?...>, ja tindria problemes a casa, ja no estaria bé, per tant hi hauria problemes de convivència, a nivell emocional i psicològic, perquè jo em sentiria que em falta alguna cosa. El fet d’amputar una de les dues parts o al revés eh, que imagina’t, jo hagués vingut del Marroc cap aquí i hagués dit <només em quedo amb lo meu, aprenc només la llengua catalana per

moure'm i anar al metge i anar a comprar i s'ha acabat>. Tindria uns problemes de convivència amb l'entorn que bueno.

“No és per criticar però hi haurà gent que et dirà <no, no, és que aquestes identitats no. Tu només català i punt i el ser marroquí que ho deixi al seu país>. Hi haurà gent, que pel desconeixement d'aquestes identitats, perquè no ha llegit, perquè no ha conegut, pel que sigui, no ho acceptarà per això perquè no ho coneix. Per tant per la part més social penso que hi hauria d'haver més coneixement i llavors hi hauria més acceptació, veient-ho com una normalitat. Què vol dir? Que aquestes identitats no són normals i una persona que els seus familiars siguin d'aquí de tota la vida si ho són? És una mica això.

“Jo em dic Sara i hi ha Sares de tot arreu i alguna amiga m'havia dit <ah, llavors tu ets marroquina?> i clar jo els hi explico perquè dir ets marroquina és molt simplista i la meva identitat és molt més complexa que això. I després quan els hi he acabat d'explicar em diuen <ah doncs tu no sembles marroquina>, sempre la mateixa frase. A mi quan em deien <es que no sembles marroquina>, es que no sabia com prendre-m'ho, és a dir, què vol dir? Que bé, millor? El meu pare mai li han dit no sembles marroquí, el pobre, és el pol oposat a això. Fins i tot quan va al supermercat el veuen ja més moreno i li parlen en castellà doncs ell contesta en català i llavors sembla que li diguin <ah que bon català que ets> i ell porta més de 30 anys aquí”

“Això que diu el fragment <parla la teva llengua> algunes marroquines veïnes meves diuen <sobretot parla la teva llengua eh, no pots perdre mai la teva llengua> com si les altres sembla que no siguin teves, és a dir, <la teva llengua és l'àrab i després de segon pla bueno pots parlar el català, el castellà...>.

“A mi sempre m'han pressionat eh pel que fa la meva persona, <i perquè fas això, i perquè allò... perquè no ets més catalana i deixes estar això, que no veus que és molt tradicional? No veus que en aquesta societat no té sentit això?>, o al revés (marroquins) de dir <vigila que fas eh que te'n vas a l'altre banda i estàs deixant les teves arrels>, per tant, sempre pressions”

“A vegades surto amb amics nois d'aquí i anem a passejar o al bar, doncs ui, la comunitat marroquina quan amb veu pel carrer amb algun noi, a més

a més que no és musulmà i a més a més que no sé què, es munten unes pel·lícules i em miren amb una cara que em diuen <però què fas tu anant amb un cristià per aquí? Què no ho veus? Ah, que et casaràs amb ell?> que a vegades és <un moment, però què esteu dient...?>, i al final em fa riure a vegades, penso saps què? Com que jo ja sé qui és i què estic fent i estic a gust amb aquesta persona i és el que jo vull fer, llavors aquestes pressions són culpa seva i ja s'ho faran, és la seva visió equivocada o no equivocada però no m'afecta, ja mes igual.

- **Mohamed:**

“En el meu cas, jo no he trobat cap problema amb gent de la meva comunitat, del perquè parles el català o el castellà o el perquè tens amics catalans. Al contrari tota la gent m’han donat suport de continuar els meus estudis i donar un bon exemple d’un immigrant d’origen africà.”

“Mai he sentit pressionat i mai donaria lloc a que sigui pressionat. Jo sóc conscient de que he d’adaptar-me a les normes existent en la societat on visc, conviure amb la gent de forma respectuosa i sense deixar de ser el que sóc”

“Qualsevol persona em pot posicionar de la cultura que vulgui, per mi no suposa cap problema, en realitat sempre m’he sentit al dos llocs, d’aquí per que és on visc actualment i on he passat i segueixo passant part de la meva vida (...) També em sento una persona Amazigh, marroquí, africà, i musulmà, perquè són coses que formen part de la meva múltiple identitat”

- **Iman:**

“Son casos molt reals (fragments Saïd El Kadaoui), i que desgraciadament son molt comuns. És molt trist que passin aquestes coses, però per desgràcia hi ha molta ignorància i això (pressió entorn) seguirà passant durant uns quants anys més”

“La de <no sembles marroquí> com a compliment m’ho han dit. Jo vaig néixer aquí, però degut als meus orígens els meus companys de classe sempre em tractaven com si fos estrangera. Físicament jo tinc característiques claríssimament àrabs, però hi havia gent que em deia que <no ho semblava> com per intentar fer-me sentir millor i a la vegada fer-me sentir fora de la seva comunitat”

“La gent em felicitava de com <sent àrab> tenia un català perfecte, em felicitava per haver sigut la primera àrab en fer Batxillerat en 30 anys d'existència del meu institut, etc. Jo els deia que no era tampoc àrab al 100%, si m'havia sigut <fàcil> arribar fins on he arribat era en part perquè era catalana, o sigui que tenia la mateixa facilitat en fer les coses igual que les tenia una persona 100% catalana, però molts no acabaven d'entendre-ho”

- **Fadua:**

“I quan era petita em preguntaven les iaies, <oh tu Fadua no sé què> i jo parlava com ara estic parlant amb tu. I em deien <veus què maca! Si parles super bé el català i et desenvolupes molt bé. Sembla mentida que siguis marroquina. I què t'agrada més? Què t'estimes més el Marroc o aquí?>. Aquí ja t'estan condicionant a que has de decidir, a que has de construir una cosa o has d'afirmar una cosa. Llavors clar, jo de petita deia que m'agradava molt aquí i quan vaig començar anar a Marroc, com que no sabia àrab poca cosa feia. Però quan vaig començar a aprendre a parlar l'àrab, la mateixa pregunta em feien allà, <però a tu què t'agrada més, Catalunya o Marroc? I jo els hi deia “Marroc>... què he de dir, perquè si dic que m'agrada Catalunya seré rebutjada pels marroquins i si dic que m'agrada Marroc seré rebutjada pels catalans”

“El primer que et demanen és <tu com et sents, catalana o marroquina?>, sobretot quan ja coneixes amb algú, et comença a conèixer, et comença a fer preguntes, doncs li xoca molt veure que tens segons quins comportaments que són d'una manera i segons quines coses que són totalment oposades a l'altre. Llavors això costa d'entendre perquè sembla que hakis de ser d'una manera, hakis de triar una cosa, has de triar una identitat. Tu no pots menjar pa amb tomàquet i sushi, sinó que has de triar o pa amb tomàquet o sushi, perquè aquí mengem pa amb tomàquet”

“Quan et diuen <no sembles marroquina> com si t'estiguessin fent un favor, com si et diguessin <que guapa ets> i t'ho diuen amb un to de <eh, que et reconec eh que no sembles marroquina>, com algu positiu. Per mi no es ni positiu ni negatiu, jo sóc com sóc.”

“Llavors, sí, tothom et vol portar cap al seu territori. Fins i tot si estàs amb marroquins has de parlar amb marroquí i amb catalans si et trobes amb

alguna marroquina i li parles amb ella amb àrab doncs els hi molesta, perquè tothom vol visibilitzar lo seu”

“Que et posin entre la espasa i la paret és un error bestial. Un adolescent que es troba en aquesta situació en plena crisi d’identitat que no sap per on tirar, fer-lo posicionar... radicalitzar-lo, encara es sol passar més a l’altre extrem”

- **Qüestions i sentiments interns**

- **Yousra:**

“A vegades em paro a pensar i penso, <no seria més fàcil si hagués nascut allà o aquí i ja no hauria d’estar donant explicacions als altres?> I a vegades també penso <mira a ells què els importa... jo hi surto guanyant, jo conec més, parlo més llengües i així em sento bé>. Però a vegades hi ha com una lluita interior, et rendeixes i penses <perquè no he nascut en un lloc> I per l’altre, penses, <doncs mira, jo hi surto guanyant, sóc més rica en trets culturals> i, no sé... vaig d’un extrem a l’altre, dependent del dia”

“A vegades penses <he de ser com elles. A l’estiu aniré amb shorts i samarretes de tires i quedaré fins a altes hores a la discoteca i seré com elles i ja està, i m’acceptaran>, però després no ho veig bé això. A mi m’han d’acceptar pel que faci. A vegades em qüestionen i em diuen <perquè no vas de festa?> i dic <doncs perquè a mi no m’agrada> i no ho entenen i busquen més de quatre potes al gat. A vegades intentem fer el que els altres ens diuen perquè ens acceptin, ja sigui aquí o allà”

“A vegades et sents rebutjat pels dos <bàndols> i a vegades penses, bueno, què he fet jo? Sentir més coses o sentir-les diferent que ells?”

“A vegades he arribat a casa i m’he posat a plorar i he pensat <però què he fet jo per què cada vegada em pressionin més per aquí, per allà? I acabo amb un “boom” al cap que dius “no he fet res>. Intentes fer sentir bé a tothom, intentes que t’acceptin. Jo per exemple, abans intentava dir <va intentaré fer-me molt amb aquesta perquè em farà sentir més d’aquí potser>. Ara en canvi penso <No. Si m’accepten, m’accepten. Hauran d’acceptar que hi ha gent que forma part de diversos trets culturals i que al cap i a la fi ells també tenen unes ideologies que són diferents a les meves>. També els hi podria dir <els diferents sou vosaltres i no jo>.”

“Les emocions que sento són ràbia, tristesa, impotència i fins i tot a vegades gràcia. T’ho prens dient <mira, tu, el problema el tenen ells, no jo>. Depèn de la persona, si m’ho diu un ignorant doncs mira”

“Quan em passava algu, bueno, m’ho solia callar, m’ho guardava per mi i cada vegada anava a més i cada vegada més malament”

- **Yasin:**

“Abans els amics em presentaven el seus amics dient que sóc berber i no pas àrab, em sentia orgullós, perquè em sentia més acceptat, que quan ets adolescent era lo més important”

- **Sara:**

“Quan veia que em qüestionaven coses de mi, de la meva persona, deia doncs alguna cosa no funciona i sempre penses en tu en què fas malament. <Potser és veritat que m’he de sentit més catalana que marroquina i posar-ho en segon nivell, per exemple?> i sí que havia tingut aquests sentiments. Si l’entorn veu que els teus orígens són una cosa negativa, tu també ho pots acabar veient així i llavors això et fa sentir malament. Però clar si la societat d’acollida veu els altres orígens no com una amenaça sinó com una riquesa , que costa, perquè normalment quan veus algú de fora és com una amenaça. Si ho veiessin com un element de riquesa i per conèixer-ho més, doncs la immigració es veuria diferent i la gent, des de les dues parts, no hi hauria aquest mal rotllo”

“Fa anys quan anava al Marroc d’adolescent em sentia com una turista allà, no m’acabava de fer el pes tampoc, no m’hi sentia a gust. Jo sé que els d’allà veuen una mica com la traïdora, a vegades pot passar això. Diuen <ah, ets de les nostres, però no ets de les nostres>, clar perquè vens de fora. Jo eh nascut aquí a Catalunya però sí que és cert que hi ha gent que tampoc m’ha vist com d’aquí, com algú d’aquí.(...) . I el meu pare suposo que també ho va veure això perquè quan va deixar el Marroc va sentir que traïa el seu país i que l’abandonava, i venien aquí en un país nou i també el devien veure com que no formava part d’aquí. (...) Per això precisament sempre hi va perquè potser se sent culpable fins i tot, potser no es sent del tot obligat, hi ha la part de voler anar-hi cada estiu però també la obligació d’anar-hi cada estiu”

“Aquest “nosaltres” hi ha el perill aquest de formar una identitat col•lectiva. Jo penso que hi ha tants identitats com persones i tenint en compte aquestes identitats col•lectives estaríem perdent elements de la identitat de cada un. Aquest <nosaltres> entès identitariament a mi no m’agrada. Evidentment que jo i una altre noia que hagi nascut aquí tindrem elements en comú, però es que potser ella no es sent igual que jo, ni els mateixos amics que jo, ni la mateixa professió que jo, etc. Per tant entenc que en la identitat cada persona té la seva, tenim punts en comú i punts no en comú, però identitariament parlant aquest <nosaltres> o aquesta identitat col•lectiva a mi no m’agrada. Per això al fragment et diu <he provat de sentir-me a gust formant part d’un nosaltres però ha fracassat...>, és a dir, potser quan vols formar part d’un <nosaltres> doncs tots han de ser iguals i això no s’aguanta. Fa anys quan tenia el grup d’amigues que totes eren marroquines i havien conflictes perquè alguna portava mocador i altres no, pensàvem diferent i em deien <ets diferent, llavors no ets marroquina> i sí que hi havia aquests conflictes. (...) Aquest <nosaltres> un altre perill seria que jo digues <allà hi ha un grup que més o menys crec que puc fer-m’hi doncs, que puc anular jo de la meva identitat per encaixar-hi?>, potser hi encaixaria però es que això trontollaria”

“Els dubtes mai agraden i quan tens dubtes tens por, no? Llavors jo recordo quan feia sisè de primària que la meva mare ja li vaig dir que no m’acompanyés ni res i evitava sortir amb ella perquè la meva mare es va començar a posar mocador i a mi em feia vergonya. Pensava <clar, veuran que vaig amb la meva mare que porta mocador i les meves amigues no voldran venir amb mi perquè diran no vull anar amb la mora> i tenia tantes pors que clar. I ara en canvi si me’l vull posar jo doncs me’l posaré vull dir que ja no m’afecta. Però en el seu moment clar... (...). I ara ho entenc, és a dir, ho vaig fer per això i per allò i la meva identitat encara no l’acceptaven els altres ni jo mateixa i per tant entenc perquè vaig fer això. Entenc des de la meva persona i des de la meva professió que molts joves ho puguin fer avui en dia també, que tinguin vergonya de sortir amb la seva mare, nens que a casa les obliguen a portar el mocador i quan surten de casa se’l treuen, etc. Com que jo ho conec perquè ho he tingut a prop puc entendre certes accions dels altres”

- **Mohamed:**

“En molts cops ha hagut persones que m’han fet preguntes una mica semblants. Però sempre he respost d’un altra manera, mai renunciaria als meus orígens, als principis i els valors, perquè formen part del que sóc o millor dit de la meva identitat. Què seria jo sense part de la meva infància viscuda en un altre continent? Crec que eliminant aquesta part de la meva vida acabaria sense raó amb mi mateix”

- **Iman:**

“Jo em sento més de tres coses alhora, i no en descarto cap. Tinc tres idiomes nadius, quasi quatre i tinc moltíssima facilitat d’adaptar-me a qualsevol cultura o amb qualsevol persona de les identitats que em defineixen”

“L’avantatge de formar part de tantes identitats és que pots integrar-te fàcilment en qualsevol d’elles. El desavantatge és que els altres sempre et veuran < diferent >. Quan vaig al Marroc de vacances, m’agrada integrar-me i sentir-me marroquina, però la gent d’allà et tracta com a < espanyola >, i et diuen coses com < vosaltres els espanyols... >, etc. Quan visc aquí, el mateix < vosaltres, els àrabs, ho veieu diferent... >. Em solia fer ràbia que et tractessin diferent quan jo volia formar part dels seus costums”

- **Fadua:**

“Potser una persona que els seus pares són d’un mateix territori, que porten generacions, que estan en un mateix lloc doncs, evidentment, té molt més clar o només té aquella mirada, per tant, té una identitat construïda o que la sent molt determinada. És molt més fàcil això, perquè t’estalvies moltes menjades d’olla. Però quan ets d’un lloc i no ets d’enlloc i ets d’aquí i ets d’allà però no ets d’aquí ni d’allà... és una mica complicat dir < mira jo em sento d’aquí > o < per mi la identitat meva és aquesta >”

“Evidentment pels meus pares, per ells, l’ideal és que sigui una persona que em senti del Marroc, que adopti les costums, que accepti les coses d’allà, etc. és el seu ideal diguem-ne. Per una persona potser d’aquí l’ideal és que la meva identitat sigui que jo em senti catalana, que consideri que jo sóc catalana i que digui < pum. Sóc catalana >. Llavors això et genera una guerra interna molt bestial, molt. Molt seriosa.”

“Què he de dir, perquè si dic que m’agrada Catalunya seré rebutjada pels marroquins i si dic que m’agrada Marroc seré rebutjada pels catalans. Llavors això a tu et genera una qüestió que dius, vale, quan ets petit cadascú ho trampeja com pot, vas agradant una mica a tothom. Però quan arribes a l’adolescència, que estàs buscant el teu lloc, que t’estàs reafirmant, que estàs buscant la teva identitat, etc. entre les hormones i tot aquest paquet... vamos, és una guerra interna que molta gent, perquè a vegades ho parles, i si ho parles amb una persona que és d’un lloc no t’entén, ho has de parlar amb algú que estigui en la teva mateixa situació, perquè tu comentes una cosa i ell ja t’ho acaba perquè ell també es sent igual que tu o ha viscut això igual que tu”

“Hi ha molta gent com jo, que arriba un moment que ja no vol o no pot batallar tant o decideix que ja n’hi ha prou i què fa? Es posiciona i es posiciona en un lloc i nega absolutament l’altre part. Jo conec a gent que parlen super bé el català, tenen costums d’aquí, tot d’aquí, però ho neguen i passen a l’altre extrem i diuen <no, jo marroquí, l’àrab, etc.> i tenen el mateix discurs que podria tenir la meva mare o el meu pare o a la inversa, és a dir, que adopten la part catalana i diuen <jo sóc catalana, a la merda ,parlant malament, l’altre part la deixo allà i trio ser això>. Clar això és el camí més fàcil. Això, per mi, és el més fàcil, és a dir, que et dona menys feina. El que et dona molta feina és anar batallant amb tot això i més quan tens una certa edat que no saps com situar-te. Però la guerra interna per qui se la planteja i qui li preocupa i no es posiciona, no nega o aparca la seva realitat, és dur”

“Sembla ser que si tu estàs a Catalunya, parles català, vas sense mocador, menges porc, beus vi, surts de farra, fas moltes coses, etc. potser t’acceptaran més i ja no et diran “el moro aquest o l’estranger aquest” saps? Llavors és més fàcil caure en aquest parany que és una trampa molt heavy, perquè per molt que et tenyeixis de rossa o el que sigui, sempre hi haurà algú que et dirà <mira la mora aquesta, la marroquina aquesta, l’estrangera aquesta o vosaltres> sempre hi ha això. Llavors clar és molt més fàcil. Que jo mi he trobat eh, va haver-hi una etapa de la meva vida que sí que jo negava qualsevol cosa de la meva part de Marroc inclús quan estava en grups d’amigues o altres. Va ser més a l’etapa de l’adolescència perquè clar, ja portes l’etiqueta de diferent i a sobre has d’anar-te reafirmant tota l’estona que jo sóc igual, jo sóc igual, jo sóc igual. Llavors és molt difícil

estar tota l'estona així. Quan ets adolescent el que vols és el reconeixement del grup, que t'acceptin, que formis part d'allò, però estàs en plena guerra interna. Llavors és molt més fàcil negar, que negas per l'una o per l'altre eh, pots negar la catalana i l'altre, que també hi ha casos de gent que radicalitza totalment i trenca qualsevol relació amb el català amb idees extremistes molt serioses. Perquè? Doncs perquè si tu negas l'altre part i continues amb el perfil de com ha de ser un marroquí doncs t'accepten. El fet de no ser d'enlloc tens batalles amb els d'aquí i amb els d'allà. I amb els d'allà també has de seguir uns requisits perquè si no compleixes aquestes característiques... i aquesta és la guerra i és molt dura. Per qui se la planteja i qui l'enfoca de cara és molt dura, perquè et fas moltes preguntes <jo qui sóc?, d'on vinc? I perquè he de renunciar a això? I perquè no m'accepten? Que tinc jo de diferent? Perquè cada vegada que se'm dirigeixen a mi em diuen vosaltres i no em diuen tu?> “

“Quan tu portes mots anys lluitant, barallant-te amb tu mateixa, provant receptes (estratègies), etc. per mi el concepte de territori és complicat perquè, és el que deia abans, un país t'ha de reconèixer i a mi em reconeixen aquí, em reconeixen a Marroc i no em reconeixen enlloc”

“Llavors això que et deia abans de les batalles, veus que tu fas unes coses per ser acceptat i això igualment et porta al fracàs. Vas sentint <si parles català seràs acceptada>. Jo parlo catalana, et dic el nom i canvia la cosa. Si vas amb mocador o si tens les faccions molt marcades, evidentment l'altre persona ho veu. Però quan no portes mocador i tens unes altres faccions és molt més bestia, perquè tu vas parlant i la persona s'està relacionant amb tu d'una manera, t'està tractant d'una manera i després quan tu li dius... <zasca>. Pensa... Fadia... això ja trontolla, és raro. Veus que fa com un pas enrere i el més agosarat et diu <però aquest nom d'on és?> i tu li dius <del Marroc> i et diu <ah> aquest AH és com una fletxa al cor. Després et segueixen <ah, però no ho semblas>. I després és quan vas fent aquestes petites proves de dir <ara faré això perquè m'acceptin ara faré allò, ara diré que m'agrada això, em vestiré així perquè m'acceptin, etc.> I clar cada vegada vas veient que no, que quan més fas pitjor, perquè t'estàs mentint i enganyant a tu mateixa, segon, estàs fent perquè els altres t'acceptin i no t'accepten ni uns ni els altres. D'aquí vas batallant i vas construint”

“Clar tu ets sentts al mig i han comentaris que t’ofenen a tu, perquè tu ets dels dos bàndols, tens la visió de les dues, tens la capacitat d’entendre les dues que no tothom la té. Si una persona catalana m’explica una cosa jo la puc entendre, perquè jo també la sento i tinc aquesta visió i si ell està despotricant a l’altre bàndol a mi em fa mal perquè veig que no és cert allò que estàs dient i al mateix passa a la inversa. (...) Estar en aquests dos bàndols a sobre fent aquests intents de que t’acceptin i vas veient que fracasses... per això és tan dur i són tan dures aquestes batalles. Són frustracions per dues bandes. Fracassar en aquests intents de proves et crea un popurri , un bullici a dins, que no saps per on treure’l i moltes vegades no tens amb qui comentar-la, perquè la comentes amb una banda i a l’altre, no ho entenen i encara és pitjor. Llavors això es converteix en una guerra interna”

“Pel que fa als sentiments que he sentit, clar, depèn del moment, però sentts molta ràbia, això sobretot, tens molts perquè, et dius <perquè jo?, què és el que no faig bé?, què tinc que no encaixo?>. Pel que fa a les emocions? Molta barreja d’emocions, frustració i impotència”

- **Resolució del conflicte**

- **Yousra:**

“Però ara estic en una època més estable i estic contenta amb qui sóc, perquè he fet un camí, amb unes vivències que m’han dut a creure que si jo no fos així no estaria aquí, i no hauria fet el que estic fent i que cadascú és diferent. Encara que hagi nascut aquí, allà, a la Xina, tu ets una persona com les altres i que el fet de néixer en un lloc o en un altre no ha de dir qui ets o qui deixes de ser. Tu tries qui ets. No sé, és una mica la idea aquesta”

“Clar, ara m’he trobat que vaig a un institut públic, la cosa ha canviat moltíssim, perquè veig que hi ha molta gent com jo, uns amb una ideologia, els altres amb una altra, etc. i no els hi fa res que jo tingui els pares del Marroc, que jo hagi nascut aquí i que la meva identitat sigui variada”

“Dons jo als meus fills els hi diré <mira, els vostres avis van néixer al Marroc i heu d’estar orgullosos, és un fet més>. No vull que s’ho prenguin

com jo m'ho he pres. Jo crec que la societat també canviarà, perquè cada vegada hi ha més cultures, més gent variada”

- **Yasin:**

“Ara ho veig tot plegat diferent, i és lògic, ja que els 25 no son els 17”

- **Sara:**

“Llavors si jo hagués renunciat a les meves arrels, penso que hagués anul·lat una part de la meva identitat, hagués enterrat una part de la meva identitat i jo no seria jo. No seria jo en el sentit que m'estaria mentint a mi i als altres”

“Ja sé que hi haurà persones que no estaran d'acord amb la meva identitat però penso que llavors ja no és el meu problema, perquè jo jaestic bé, no he anul·lat cap part de mi. He fet un procés, penso, d'una maduració bastant important i llavors si hi ha gent que no accepta la meva idea d'identitat doncs, ho sento, aquestes persones hauran de buscar elles la manera de resoldre-ho, de obrir-se més cap al món i acceptar-ho”

“Si aquestes identitats no comencen a ser una normalitat hi haurà problemes personals de cada persona. No hi haurà un benestar, la persona s'estarà mentint i com que també estarà mentint els altres també hi hauria problemes de convivència, més de nivell social. És un treball de els dues bandes. La persona no hauria d'anular una part seva per quedar bé amb els altres i l'entorn ha de conèixer més per poder acceptar”

Encara ara tinc pressions, però una cosa diferent és que fa anys me les prenia d'una manera i ara me les prenc d'una altre. (...) Fa anys me les prenia com <ostres, m'estic equivocant, mira què em diuen... a veure què faig malament?>, a vegades m'ho prenia com a consell de dir <m'estan veien des de fora i m'estan ajudant> però a vegades m'ho prenia com <ostres, què pesats... volen que renunciï a una part de mi>. Llavors al cap dels anys quan he polit tot això i considero que la meva identitat és diversa, doncs ara quan rebo pressions em rrellisca, és a dir, dic <mira, jo em sento bé fent això...>.

- **Mohamed:**

“Sí que hi ha moltes coses que visc diferent respecte als primers anys. És a dir, avui en dia he deixat de fer cas als comentaris de la gent”

- **Iman:**

“Em solia fer ràbia que et tractessin diferent quan jo volia formar part dels seus costums, però avui en dia a vegades m’agrada que em tractin diferent, perquè ho fan de manera que s’interessen molt per mi, em veuen com una persona exòtica i interessant, i això sempre afalaga molt. (...) ara ho visc de forma molt més positiva que abans”

- **Fadua:**

“Són emocions totes negatives i la part positiva la trobes més al final, al cap del temps, almenys en el meu cas. Crec que he assolit un equilibri, que ja és important. No he arribat a una conclusió però sí a un tancament, és a dir, com que no m’he posicionat no he tret cap conclusió, sinó que busco l’equilibri (...) Sí, abans ho vivia més intensament. El moment més seriós és a l’adolescència, en canvi, quan ets més nen ho trampeges més bé (...) A l’etapa de l’adolescència entra la raó i és molt més dur”

“Fa anys que ho veig d’una altra forma. Crec que en els 23/24 anys va ser el punt de inflexió, quan vaig dir prou. Va ser com un cansament de dir ja estic farta de proves, de mentir, d’enganyar-me a mi mateixa... així no podré viure mai bé. És un estar justificant-te tota l’estona, perquè estàs taint a un dels dos bàndols. A nivell psicològic aquesta situació és molt estressant. Aquest equilibri passa per no veure-ho tot en clau de posicionament. Per això vas fent tantes proves perquè et vols justificar davant dels altres, però quan ja trobes un cert equilibri i et diuen <ah no sembles marroquina> penses perfecte, jo ja se qui sóc i què m’agrada i què no m’agrada”

- **Suport en el conflicte**

- **Yousra:**

“Et sents molt millor quan ho comparteixes amb algu o fins i tot quan a l’escola tu mateixa et sents capaç de respondre sense tenir por a què et diran els altres. Sí que fa falta que els professors obrin una mica més la ment i ajudin a fer el canvi. Si no hagués tingut a la Sara (germana), sí que m’hauria fer falta un suport. Crec que m’hagués tancat en mi mateixa”

“És això, que suport, si n’hi ha millor, perquè el de la Sara m’ha servit, i des de les escoles es podria ajudar més, perquè a les escoles els professors es dediquen essencialment a ensenyar i no a educar. Que també, quan un nen té problemes a l’escola, hauria de poder rebre suport dels professors i a vegades no és així”

- **Yasin:**

“M’he topat amb persones que m’ho van donar tot quan estàs sol en un país sol sense cap referent, tota ajuda i suport són pocs, per tant puc dir que he trobat a falta suport psicològic, sobre en la temporada del dol de deixar la família enrere”

- **Sara:**

“Sí he trobat a faltar més suport, però això no només a mi sinó penso que a tothom en general. Estem en una societat tan diversa que penso que des de les escoles s’hauria de fer”

“Llavors jo penso que falta suport, és a dir, de tenir algú que conegui aquest món de la identitat múltiple i que t’ho faci conèixer a tu i et doni suport i t’expliqui i digui <tu et pots sentir marroquí, català, ...> un suport en aquest sentit, un acompanyament i penso que fa falta també tenir gent que t’accepti tal com ets, amistats que se’n diuen, és a dir, tenir uns coixins que tu et sentis bé i que vegis que la gent que t’envolta t’accepta i t’estima tal i com ets no? I tot això et pot ajudar a tirar endavant malgrat més enllà i hagi gent que no acceptaran com som, però és igual perquè jo com que ja tinc el meu entorn doncs ja en tinc prou. Així que suport en aquest sentit, que aquest tema d’identitat diversa sigui una normalitat i que es conegui, des de les persones que ho viuen però també dels altres, a nivell social s’ha de

donar a conèixer més tot això. I ho he trobat a faltar, encara ho trobo a faltar i ho trobaré a faltar d'aquí uns anys segurament. Amb petites accions que anem fent, tu ara fent aquest treball o gent que li interessa això doncs és anar-ho treballant”

- **Mohamed:**

“Penso que no (necessitar suport), he conegut persones que realment m’han ajudat moltíssim durant aquest trajecte de la meva vida”

- **Iman:**

“Quasi sempre he tingut suport. He tingut persones que m’han donat suport en tot moment”

- **Fadua:**

“A veure així directament explicar-li algú tot el que sentia no ho he fet, mai. Potser ja de més grans, amb la meva germana, n’hem parlat bastant i jo li he donat suport amb ella i ella a mi. Moltes vegades he pensat d’explicar-li a algú però no he trobat a la figura que em pugui entendre. Vale, he tingut amigues que potser m’ha vingut de gust explicar-los-hi i a vegades dins d’aquells intents de fer proves, proves d’explicar què et passa, però de seguida et trobes amb una mirada de dir <ah però és que això ets tu... és que la vostra religió...>, trobes una barrera i dius i penses que aquest tema és un tema tabú, no hi ha pràcticament ningú amb qui ho pugui parlar, menys amb la meva germana (...) Moltes vegades amb la meva germana en parlem i ella ho deia <jo a vegades m’he sentit malament i no he tingut amb qui compartir-ho> doncs identificar persones que puguin afavorir o ajudar, penso que és positiu”

“Jo trobo a faltar, de tot això que m’estàs parlant ara de la identitat, algun enfocament o algun acompanyament d’alguna manera no sé ni què ni com, però jo que ho he viscut i m’hi he trobat jo hagués agraït tenir una persona que m’hagués acompanyat, algú que m’hagués simplement escoltat i si m’hagués pogut donar algunes pistes o el fet de dir-me <no, no ets tu, no és un problema o culpa teva>, perquè això és molt important de saber que no és una cosa teva sinó que és una cosa que va molt més enllà i s’agraeix aquest cert acompanyament”

“Sobretot la importància de parlar. Jo penso que no es parla d’identitat i no es dóna a conèixer, sembla que s’ha de ser així i no interessa tocar tot això. Quan és molt interessant parlar-ne i sembla que tenir una crisi d’identitat és com fins fa poc les malalties de trastorns mentals, perquè fins fa poc segons quins trastorns o malalties tu deies que era allò i tothom arrencava a córrer. I ara mateix dit crisi d’identitat és un “però què és això? D’on ho has tret tu això?” doncs no, no, parlem-ne, donem-ho a conèixer, passa i pot passar”

SEGONA GENERACIÓ

- **Sara:**

“Jo conec gent d’aquí a Vic de famílies marroquines que no han fet un bon procés d’integració o d’inclusió i que ,per tant, no han superat el dol migratori i el transmeten als seus fills. Com que no han acceptat que han deixat i han traït un seu país i que aquí no estan a gust i que no sé què, i que hi ha tot aquest dol aquí que no han gestionat doncs llavors es radicalitzen. Els fills potser han nascut aquí i ells estan a gust, però després els pares els hi poden dir <no pots sortir a la discoteca perquè sinó no sé què, t’has de posar el mocador, ...> i després hi ha uns conflictes a la família que bueno”

“En veure’ls com una amenaça la societat no fa aquest acompanyament i no es gestiona bé tot això i després hi ha problemes de la família amb l’entorn però també de la família amb els seus fills que neixen aquí i els fills es poden rebotar o es poden sotmetre amb el que diuen els pares, llavors els fills no són ells mateixos, la identitat ja no la porten des de la basant aquesta com l’he definit abans, etc. Es que després és com una bola que és terrible”

- **Mohamed:**

“En primer lloc la meva situació no té res a veure amb el Saïd, ja que ell és un noi nascut aquí i no ha viscut el procés migratori com el meu cas. De fet jo vaig arribar aquí a Catalunya amb una identitat ben formada, i jo era conscient del que estava passant en el meu voltant, és a dir, vaig viure el procés en primera persona, i he pogut analitzar-ho i tractar-ho amb molta

atenció i comprensió. No obstant la situació del Saïd és un exemple clar dels nous catalans nascuts aquí de pares immigrants (penso que el cas d'aquests és una mica diferent, ja que aquesta situació les suposa un repte de reconèixer la seva identitat <múltiple identitat>.

També el que vull afegir és que són persones que han nascut i senten catalans, perquè han viscut la infància, la adolescència ... o tota la seva vida. Malauradament sempre són persones amb una etiqueta d'immigrants, ja que la gent les segueix considerant com gent de fora a causa del color de la pell, la raça, religió ... i una vegada es troben en una situació d'aquests és normal que es planteji una reflexió com una d'aquests que narrava el Saïd (és a dir que estan dient: d'on sóc si jo vaig néixer aquí ...: estan fent preguntes amb si mateixos) fins i tot poden arribar a tenir problemes d'identificar la seva identitat.

El meu cas és totalment diferent, ja que aquests tipus de preguntes o reflexions mai les he plantejat durant el meu trajecte, perquè jo sabia com és la meva etiqueta, i sí hi ha alguna persona que me la recordi tampoc passava/passa/ passarà res”

- **Fadua:**

“Ja no els meus pares, sinó jo mateixa que he nascut aquí i porto tota la meva vida aquí, sempre he tingut problemes per documents <perquè tu ets estrangera, no ets d'aquí>”

“El meu home ha nascut a Marroc, s'ha criat allà, és jove, vull dir, té la mateixa edat que jo, i ha vingut aquí amb vint-i-pico d'anys. Llavors clar, ell ja té la seva identitat. Evidentment que tot això amb els anys canviarà i tindrà històries, però no té aquesta guerra interna com la que he tingut jo, perquè ha estat durant molt de temps en un context emmarcat i ningú li ha estat dient <tu tria>, sinó que no cal que triïs, ja és el que hi ha, ja és el que toca. Jo em crio al Marroc, neixo al Marroc doncs he de ser així he de ser aixà, seré musulmà, etc.”

“Que jo no sóc immigrant perquè jo no he marxat, no he immigrat, no he anat enlloc, però no tinc el reconeixement. Llavors jo em plantejo que si realment ets de dos llocs, tens moltes coses, però a l'hora de la veritat no ets d'enlloc, perquè no tens el reconeixement de cap part, ni de l'una ni de l'altre.”

“Cada cop anem a més, aquí Catalunya estem a segona generació però d'aquí res hem de pensar aquesta segona generació o tercera com ha de ser, com volem que sigui, si vols una generació integradora o separadora, llavors si la vols separadora no t'estranyis si comencen a cremar cotxes o fer coses rares com ha passat a França fins no fa gaire o a Anglaterra que hi ha moltes condicions que hi ajuden”

“També penso que si tu vens molt petit, no cal que hagis nascut aquí, sinó que a certa edat també pots tenir crisi d'identitat o pots estar influenciat per moltes coses que també et fas aquestes preguntes.”

PROCÉS MIGRATORI

- **Sentiments abans i després del procés migratori**

- **Yousra:**

“El pare (...), que li va costar moltíssim, moltíssim, moltíssim, adaptar-se (...), la gent se'l mirava malament... (...) Però sí, dur ho va ser molt. Ell sempre ho ha vist així. Quan va arribar aquí, no era el que és pensava”

“Al meu pare se li va fer molt dur deixar a la seva família, evidentment, tenia pare, mare, germans, i el fet de marxar, i a més sol, no és una cosa fàcil. Això és el que recorda més, li va fer mal marxar. Entre que no treballava i tot, no podia anar i tornar constantment, per tant, va estar una època aquí tancat. També l'enyorança del país. Ell diu que va ser un canvi deixar la seva família, deixar les costums típiques de <vull anar a treballar al camp>, doncs no. Era un dia marxar, no saber res de la seva família, etc.”

- **Yasin:**

“Al principi no va ser fàcil perquè era molt jove, però em vaig creuar amb persones molts interessants que em vaig ajudar en el procés d'integració, tinc bons i mals records de la meua arribada, ja que era una cultura totalment diferent de la meua i amb 17 anys les coses és viuen d'una altre forma”

“El que recordo molt són les llargues rutes que feia sense cap destí, només caminar per caminar (...) Llibertat extrema, que frega la solitud.

“L'experiència és positiva, perquè coneixes una altre cultura, una altre manera de fer i de pensar, coneixes gent de tot arreu de món, és positiva sempre que sapiguem portar les dues cultures dins i buscar l'encaix d'aquestes”

- **Sara:**

“Quan va arribar aquí va veure que evidentment si no saps la llengua i tot doncs li feia por sortir al carrer”

“Evidentment que hi havia moments, segons ell, que tenia com la sensació de dir "vull tornar" sempre amb aquesta idea, que això és el típic dol migratori que hi ha un temps que ho vas pensant això”

“Segons el que he vist jo i el que m'ha dit el meu pare és que són un conjunt d'emocions contradictòries fins i tot, perquè hi ha la part positiva i maca de dir hem arribat fins on hem arribat, han tingut fills, han estudiat aquí, però la idea de que tindria pasta i de manera fàcil i molts diners no. Aquesta idea de facilitat no la va trobar i li va trencar molt els esquemes”

“És el joc dels dols pols. Hi ha la idea massa idealitzada que després veus que no, però la part positiva que ha fet un esforç al llarg dels anys i ha arribat on ha arribat i s'han creat arrels i ara està aquí també diguéssim molt arrelat en aquí”

“Ja et dic al principi és molt el sentiment de vull tornar, perquè segons m'explica és que va dormir als carrers, imaginat'!. El fet de veure tothom com un estrany, això també hi insisteix molt. Quan va veure a aquest noi marroquí que et parlava abans...bueno, es va posar com per fer una festa. Clar busques una mica les semblances, perquè si ara tu i jo anéssim a la Xina i ens trobéssim un altre noia catalana doncs el que fariem involuntàriament és anar, apropant-se per això. I es va sentir sol, però el meu pare és molt fort. Vaja, jo el veig com una persona molt forta, perquè tot el que ha passat, ho ha anat païnt bé”

“La meva mare ha anat molt a remolc del meu pare, és a dir, ha seguit molt els passos del meu pare. Potser en aquest sentit ho ha tingut més fàcil. Sí que tenia sentiments de soledat, perquè ella m'ho deia, em deia <jo buscava amigues al principi, però clar és un lloc que no conec, ...> i havia aquestes pors.(...) Però diguéssim que la soledat va durar més amb el meu

pare, perquè clar la seva dona la tenia al Marroc, volia treballar moltes hores per tenir més diners, etc. i la meva mare potser tenia diguéssim la protecció del meu pare i potser va tenir com el camí més marcat. La meva mare m'ha explicat que quan em va tenir a mi ja no es va sentir tan sola”

“El que potser fa més dolor, en el cas tan del meu pare com el de la meva mare, vas ser deixar la família. (...). Llavors és una mica una ruptura amb la família, es que és una ruptura eh, no és com anar-se'n de viatge, <me'n vaig un mes i torno>, no, no, és que se'n va per continuar el seu futur en un altre lloc. La meva mare també, vas ser com arrencar-la de la família i això sí que li va fer molt de mal, no tan el país però sí la família. (...) Així experiències de fer aquest pas migratori era la ruptura amb la família i el tema cultural, de no perdre'l. Aquestes dues ruptures com a dolor que van viure.

“Llavors també hi ha la por aquesta no només amb el meu pare sinó amb moltes famílies de perdre les teves arrels quan estan aquí i alguns intenten buscar l'equilibri, però no tothom ho aconsegueix. Hi ha gent que es tenca molt en banda per conservar les seves arrels o els seves tradicions i després hi ha gent que oblida les seves arrels i fa una assimilació en el país d'acollida i això també és de les dificultats que es va trobar el meu pare, que no sabia com fer-ho però després ho va anar polint. Clar jo no ho sé eh, però el meu pare, com que tenia la idea ten clara de marxar, no tot era sentiment de dolor i tristesa sinó que hi havia aquesta esperança, aquesta alegria i es va formar com un sentiment agredolç”

“El meu pare també m'havia dit que sembla que traeixis, és a dir, si marxés del teu país sembla que el traeixis, l'abandones, el rebutges i no el values. Es com si dius a mi aquest país no m'ha donat el que vull, me'n vaig, no? I no és això, perquè sinó el meu pare no hi aniria cada estiu per visitar-lo i tal”

“Quan venen aquí sí que és cert que hi ha la por de perdre les teves arrels i potències <lo teu>, es a dir, la teva cultura d'origen. Hi ha alguns pares que ho deuen voler per això, per por de perdre, per por a que s'occidentalitzin, per protegir-la.”

- **Mohamed:**

“Va ser un dia molt dur, un dia que recordaré per a sempre, va ser desagradable acomiadant de la gent, amb que he viscut sempre, va ser difícil deixar els teus arrels, aquells companys de classe tant de primària com de secundària. Però teníem que continuar el camí, perquè es suposava que marxàvem per aconseguir una millor situació, i buscar un futur i nous horitzons”

“Hi ha diverses records, però el que més s’ha quedat marcat en la meva memòria, va ser la meva manera de reaccionar, ja que durant aquells minuts de trajecte no para de girar la meva cara cap al poble i els voltants on vaig créixer, per mi era com se fos l’últim dia, vaig estar plorant durant el trajecte”

“L’experiència al principi comptava amb dues parts: la part negativa és la que té més pes, es notava el rebuig per part de la societat i etc. No obstant això he de reconèixer la part positiva d’aquesta etapa de la meva vida, on vaig tindre i segueixo tenint l’oportunitat de trobar-me amb gent de diferents cultures i la gent d’aquí que em van donar/donen un cop de mà en diferents situacions (com professors i amics en l’institut i la universitat)”

“He de reconèixer que al principi d’aquesta trajectòria i sobre tot al començament tenia sensacions de soledat, la nostàlgia i fins i tot sentiments del fracàs, malgrat això, penso que és una cosa dins de la normalitat”

“Com he comentat al principi de la entrevista, que al començament va ser molt dur i es pot sentir un buit afectiu que és difícil de suportar...”

“També m’agradaria parlar sobre aquesta etapa, que pot passar a qualsevol de nosaltres, és a dir, que emigrar és una experiència molt enriquidora malgrat les dificultats que es poden trobar pel camí. Cada persona porta amb si un equipatge psicològic millor dit ple de moments i sensacions viscudes d’un gran repte que ens fa créixer”

- **Iman:**

“Suposo que pel meu pare va ser més dur, ja que havia de buscar-se la vida com fos, treballar en feines dures i a més a més estalviar per baixar al Marroc i ajudar a la seva nombrosa família. Se li va fer dur marxar, però

sempre ha sigut una persona molt valenta i espavilada, i va saber tirar endavant. Sensacions suposo que por, por a coses que desconeixes, que no sabràs com serà tot. Pel que fa a la meva mare, la seva experiència no va ser tan dura perquè el meu pare ja ho feia tot per ella, però en el seu cas marxar d'allà li va afectar moltíssim, les seves sensacions van ser més aviat soledat i trobar a faltar la seva família. També era una mica de por (...) la meva mare estava molt malament al principi, ja que no tenia a ningú de la seva família a prop i se sentia molt sola quan el meu pare anava a treballar. Però de mica en mica va anar ajuntant-se amb les veïnes andaluses del poble, i va anar aprenent la llengua amb elles, a més a més de mirar series de televisió i d'apuntar-se a classes de català i castellà”

- **Fadua:**

“Quan va venir aquí, tenia 20 anys, i es va trobar que va estar com 6 anys ballant amunt i avall ara Còrsega, ara França, ara aquí, etc. També la situació política, la situació del país ara t'expulsen, ara no, ara ets legal, ara no ho ets, etc. i estàs una mica com diu ell <en tierra de nadie i que no ets ningú> (...) quan va morir Franco van quedar matemàticament com a il·legals, però tampoc havia cap marc ni cap llei destinada amb ells. Llavors quedes com una mica perdut. Ell té la sensació que ha estat 7 o 8 anys perdut”

“Ell es descriu com a molt innocent perquè tenia moltes ganes de treballar, tenia moltes ganes de demostrar (...) Ell té la sensació que pel fet de ser de fora havia de fer més per demostrar que valia, però després amb els anys va anar aprenent que no, que no calia”

“Els primers anys van ser d'adaptació, que li va costar molt, perquè no coneixia l'idioma, no sabia parlar res, també la situació política, econòmica i legal condicionava molt. A partir de que es va casar amb la meva mare, va regular la seva situació també es va adaptar més, va anar coneixent a gent, etc. es va començar a sentir més reconegut, potser no reconegut, sinó una mica més a gust”

“La meva mare ho descriu diferent, perquè com que ella no va decidir marxar sinó que ja li va venir donat, com que es va casar i li tocava venir doncs li va costar molt adaptar-se, moltíssim (...) Llavors clar, ella es trobava com fora de lloc i li va costar molt adaptar-se, moltíssim, ha tingut

molts problemes per estar-hi a gust. Crec que fins i tot ara, mira quants anys fa ja, i encara no ho ha superat això (...) Trobo que li va suposar un cop dur marxar i deixar tot això i tenir aquest record de les trobades, les estades a les tardes, amb les amigues o amb les veïnes, aquesta relació”

“La intenció era fer diners i tornar al seu país, però et vas complicant, van naixent els fills. També cada vegada vas perdent vincles amb la gent d’allà, amb l’entorn d’allà, aquest entorn es va transformant, i tu estàs com vivint aquí, però estàs vivint per exemple a l’any 2000 però amb la ment que allà era el 80 o el 70 i no és així, perquè allà també tot canvia. Les seves relacions canvien, les amigues que tenia ja no hi són, el que era el barri on vivia ja no hi ha ningú, etc. i clar, això els hi ha suposat com un trasbals”

“Sí que marxés perquè tens una relació i hi vas, però estàs com que ets estrany aquí i ets estrany allà. Llavors ells ho viuen, els primers anys, molt durs tan el meu pare com la meua mare, perquè sobretot les relacions són <ets immigrant, ets moro> i això no t’ho treu ningú, és igual el que facis i més en un poble tancat, petit, on està super segregat tot. Fins i tot hi ha com classes, la classe catalana (família benestant), les famílies andaluses, que tot i ser immigrants també es senten com de més categoria que un immigrant de Marroc. Llavors clar, conviure amb tot això... i a part buscar feina, tirar endavant, aprendre l’idioma, aprendre a moure’t, la situació legal, etc (...) Ja no els meus pares, sinó jo mateixa que he nascut aquí i porto tota la meua aquí, sempre he tingut problemes per documents <perquè tu ets estrangera, no ets d’aquí>”

“El meu pare té un record bo, perquè com que va decidir marxar i tenia moltes idees i moltes expectatives i es pensava que on anava era un altre món i tenia ganes de conèixer i veure, doncs no li va suposar gaire problema marxar, sinó que els problemes li van venir després, un cop era fora. I la meua mare, no, al contrari. Des de que li van dir que marxava doncs... malament. I quan va venir aquí encara més malament.

EXPERIÈNCIES SOBRE LA VISIÓ SOCIAL DE L'IMMIGRAT

- **Yousra:**

“En arribar, se'l miraven com si fos algú estrany i que els sorprenia veure'l, potser. I que a vegades li demanaven els papers, sempre m'explica l'anècdota que els policies el veien pel carrer, el paraven, i li deien “ensenya'm els papers” i ell que tenia els papers tots fets i tot... li ha passat diverses vegades. Ara però, ja no es troba en aquestes situacions. La gent, però, es mira molt a la meva mare. A vegades veus que la gent la mira malament”

“Després, els factors negatius, a vegades no ser acceptats, perquè ja et dic, potser gent m'ha dit que físicament <no se'm nota>. Fins que no dic el nom o no em veuen amb la meva mare o això, no ho noten. Però la meva mare, com que porta el mocadors, doncs, sí que es nota. Per exemple, a vegades pel carrer li han dit <mora de mierda> i l'han insultat sense que ella hagi fet res i a vegades també se l'ha queden mirant amb despreci i clar, això és un factor negatiu. Ella es penava que no, que la gent d'aquí era oberta. Ella tot això ho sent entre ràbia, tristesa... clar, pensa, <jo fet i fet, no he fet res, sóc una persona igual que ells, per tant, no tenen motius per ficar-se amb mi>. També a vegades, quan li he explicat alguna experiència del l'escola, no sé, s'enfada. I em diu això, que jo no en tinc la culpa i que en uns anys, suposo, que canviarà més, perquè cada vegada estem en una societat més cultural. Ella té l'esperança que d'aquí uns anys tot canviï. Bé, fet i fet, sí que ha canviat. El meu pare, el miraven com si fos un estrany i un desgraciat i ara en canvi jo veig que hi ha més inclusió”

“La gent et diu quan et veuen amb la teva mare <és la teva mare?> i jo dic <sí> i em diuen <no us assembleu, tu no sembles marroquina> i dic <doncs sí, ho sóc>. A vegades ells t'ho diuen com si fos algu positiu (...) Ho diuen amb el to de <mira que bé, no ho sembles, tens la sort de no semblar-ho>, doncs no, no he és una sort. El físic no ha d'establir qui ets”

“A vegades la gent evita conèixer una persona pel simple fet de l'origen que és, de la religió o de la seva identitat, i que a vegades ens tanquem en nosaltres mateixos i no volem conèixer aquella persona per aquell simple motiu. Això tanca moltes portes i a vegades hauríem de deixar la ignorància

enrere i intentar conèixer, perquè podríem veure que aquella persona encara que hagi nascut al Marroc, doncs, s'assembla a nosaltres de pensament i que podríem compartir molts punts en comú”

“Si no existeix la ignorància entre els pares després els fills són educats d'una altra manera i ja van amb els ulls oberts que hi ha gent que és diferent que ells no són els únics, sinó que hi ha diferències i aprendrien a acceptar des de ben petits. El problema és això que creixen sense que els ensenyin que hi ha gent de diferents llocs, hi ha gent que és diferent a ells i, doncs, van amb els ulls embenats. I a la que se'ls hi treu la bena dels ulls doncs veuen que hi ha altre gent d'una altra manera i actuen amb rebuig. En canvi si des de petits els hi ensenyes que hi ha gent diferent gent que ha nascut aquí, gent que ha nascut allà, gent que simplement ha nascut aquí, etc. jo crec que aniria tot millor. Faria un esforç la gent que ve de fora per incloure's aquí, perquè a vegades hi ha gent que ve de fora i pensa “no em vull incloure perquè passarà això i allò”, ja tenen la por de incloure's i no és que nosaltres ens haguem d'incloure sinó que ells ens ajudin, no és una cosa d'ells i els altres, sinó que és de tots.”

- **Yasin:**

“La gent necessita posa etiquetes a tots els estrangers, per després encaixar els prejudicis, ja tothom esta etiquetat ens sentim més segurs i tranquils”

- **Sara:**

“I el meu pare de ven jove va agafar-se ell sol i va venir cap aquí a Catalunya. Primer va venir com a turista, amb visat i això. No va venir pas amb patera, perquè aquesta és una altre... hi ha la concepció de que els immigrants tots venen amb pateras (...). Com en diuen la gent <un mort de gana> o un pobre sense sostre allà sense res al carrer no pot fer un procés migratori, també és per trencar una mica aquesta idea”

“El meu pare diu que ell en el moment que va arribar sí que es va trobar rebuig amb persones però sovint el veien com una cosa exòtica, perquè havien molt poques persones marroquines. A la gent d'aquí els hi feia curiositat, els agradava, i per això hi va haver una integració més ràpida. En canvi ara com que n'hi ha molts més que abans i de més cultures. Ara hi ha més por. El meu pare diu que si hagués arribat fa dos anys aquí no hagués

passat un procés d'integració tan ràpid com el que ell va viure, ara hauria estat terrible ”

“El cas d'aquestes famílies que no han polit aquest dol jo penso que necessiten ajuda professional o un acompanyament que no hi ha. Un acompanyament també vull dir des de la societat de no veure l'immigrant com una amenaça sinó com un <ajudem-lo que ve aquí a viure en condicions com un ciutadà...>. A mi no m'agrada dir immigrant, sinó una persona immigrada, ha de fer un treball però la societat també que ha de veure a la persona immigrada com qualsevol altre persona, evidentment que té les seves diferències però com tothom, ajudem-la que així és una forma de conviure bé junts”

“Però clar si la societat d'acollida veu els altres orígens no com una amenaça sinó com una riquesa , que costa, perquè normalment quan veus algú de fora és com una amenaça. Si ho veiessin com un element de riquesa i per conèixer-ho més, doncs la immigració es veuria diferent i la gent, des de les dues parts, no hi hauria aquest mal rotllo”

“És a dir encara hi ha la superficialitat aquesta de deixar-se endur pel que veus primer que és una pell morena i el meu pare sempre li ha fet ràbia que li parlessin en castellà. La gent que veu moreno, és de fora, per tant, no sap parlar el català. Només de veure el color de la pell ja se'n cadenen un munt de característiques que potser no són certes”

- **Mohamed:**

“La part negativa és la que té més pes, es notava el rebuig per part de la societat”

“Moltes vegades m'he sentit com se fos una persona de segona categoria, ja que no tinc dret a votar en les eleccions per exemple, la qual cosa em fa reflexionar a vegades del perquè molts polítics utilitzen el tema de la immigració per aconseguir vots “DAMUNT DE LA MEVA ESQUENA” i jo sense dret de contestar”

- **Iman:**

“Aquest país necessita saber més de les persones que l'integren, i tothom a d'aprendre a relacionar-se amb tot tipus de persona, cosa que aquí encara hi ha molta gent incapaç de fer-ho”

- **Fadua:**

“Fins i tot hi ha com classes, la classe catalana (família benestant), les famílies andaluses, que tot i ser immigrants també es senten com de més categoria que un immigrant de Marroc”

“El fet de dir <vosaltres> ja està marcant una la distància, no veus a la Fadua ja veus a vosaltres, a l'immigrant, a l'estranger o al marroquí o diga-li com vulguis, això ja depèn de la mentalitat de cada persona però el fet de dir vosaltres, això sempre hi és”

“El que passa que jo aquí afegiria, en el meu cas, en el fragment diu que ets de les dues coses alhora, i jo diria que ets de les dues coses alhora i no ets d'enlloc alhora, per mi, perquè vulguis o no l'ésser humà o les persones sempre ens agrada que ens reconeixin i necessitem aquest reconeixement i jo pel que he viscut i pel que veig una persona immigrant no el té”

“Jo parlo català, et dic el nom i canvia la cosa. Si vas amb mocador o si tens les faccions molt marcades, evidentment l'altre persona ho veu. Però quan no portes mocador i tens unes altres faccions és molt més bestia, perquè tu vas parlant i la persona s'està relacionant amb tu d'una manera, t'està tractant d'una manera i després quan tu li dius el nom... “zasca”. Pensa... Fadua... això ja trontolla, és raro. Veus que fa com un pas enrere i el més agosarat et diu <però aquest nom d'on és?> i tu li dius <del Marroc> i et diu <ah> aquest AH és com una fletxa al cor. Després et segueixen <ah, però no ho sembles>.”

“Però amb els prejudicis, si ets immigrant és pitjor perquè és una etiqueta que l'arrossegues i has d'estar lluitant el doble per demostrar el mateix”

“A més, per sort o per desgràcia ser immigrant, penso jo, no és el mateix venir d'Argentina, compartir la mateixa religió, tenir uns trets culturals més similars que no pas fronts confrontats. Ser de Marroc a Espanya, Catalunya, enfront a Islam i cristianisme és molt més difícil i molt més xocant perquè estàs formant part de dos fronts que estan sempre enfrontats (...). Clar, un musulmà i un catòlic, evidentment la postura d'una persona catòlica occidental serà <aquests masculistes que tenen a les seves dones...> el discurs que <estan atrassats i que viuen a l'època de no sé on...> i et poses a l'altre bàndol i diuen <aquests infidels...>”

ANNEX 6: DIARI DE CAMP DE LES ENTREVISTES

DIARI DE CAMP: ENTREVISTES

18-03-2014 ENTREVISTA AMB LA YUSRA

Aquest dia vaig programar la primera entrevista, amb la Yusra. No estava gaire nerviosa, però tenia curiositat i estava intrigada per veure com aniria l'entrevista, com s'entendrien les preguntes, si respondria allò que jo pretenia saber, si requeriria més temps del que havia planificat l'entrevista, etc.

Primer de tot vam quedar amb la Yusra a les 4 de la tarda davant la biblioteca de Miramargés de la Universitat. Jo havia pensat fer l'entrevista a una de les sales de treball de la biblioteca, ja que d'aquesta manera no ens molestaria ningú i estaríem soles. Abans però, li vaig preguntar si li agradaria anar a algun lloc en concret i després li vaig exposar la meva proposta. La Yusra va estar d'acord i de seguida vam entrar a la sala per començar amb l'entrevista.

Abans de començar amb les preguntes, li vaig explicar una mica de què anava el meu treball (tot i que ja li vaig comentar dies abans per telèfon mòbil). Ella em va dir que estava contenta de participar en el meu treball fent l'entrevista, ja que el tema de la identitat li interessa molt i li desperta molta curiositat.

Després de tot això, li vaig explicar que m'havia de firmar el paper conforme m'autoritza a fer servir les dades recollides en l'entrevista per poder fer el treball. Seguidament, vaig ensenyar-li l'entrevista mentre li explicava com s'estructuraria.

La Yusra va anar contestant totes les preguntes sense cap problema i mentre parlava, em donava la sensació que estava dient tot el que jo, abans de posar-me a fer la recerca, volia saber de veu d'aquestes persones, és a dir, que m'expliquessin la seva experiència, les situacions que han viscut entorn a la seva identitat, si havien tingut o no conflictes interns, sentiments diversos al voltant d'això, etc.

Em va agradar molt escoltar-la, m'interessava tot el que m'anava explicant i es notava que ella també gaudia explicant-ho i d'alguna manera, com em va dir, també reflexionant sobre coses d'ella mateixa que havien sortit a l'entrevista. Crec que va ser una primera entrevista molt interessant, ja que la Yusra estava molt predisposada a parlar sobre la seva experiència i la seva actitud davant les preguntes de l'entrevista em va donar molta seguretat per adonar-me que havia escollit les preguntes correctes per extreure allò que volia saber.

També va ser una oportunitat per veure si l'estratègia de posar fragments de llibres que parlessin sobre el tema ajudaria a la persona a obrir-se més i a poder explicar coses semblants que els hi haguessin passat. Aquest apartat de l'entrevista va ser molt interessant ja que em vaig adonar que situacions com aquelles dels llibres d'en Said El Kadaoui o del Amin Maalouf, realment passaven en freqüència. Així, també va ser una manera de convidar a la persona a compartir experiències similars als autors i d'aquesta manera semblava més fàcil que la persona es pogués obrir. Realment penso que va ajudar a parlar sobre el tema i compartir diferents experiències tinguessin o no a veure amb el fragment en concert.

Personalment em vaig sentir molt còmode fent l'entrevista i crec que ella també. Vam parlar durant pràcticament dues hores que es van passar volant. La Yousra no parava de parlar i a mi m'agradava molt escoltar-la. Va ser una primera entrevista molt enriquidora i em va motivar molt per continuar amb les pròximes entrevistes.

19-03-2014 ENTREVISTA ENVIADA PEL MOHAMED

El dia 11 de març vaig enviar algunes entrevistes per correu, en concret tres. Ho vaig decidir fer així ja que aquestes persones viuen fora de la comarca d'Osona i era complicat poder realitzar l'entrevista cara a cara. Parlant-ho amb la tutora, vaig decidir enviar l'entrevista per correu electrònic.

El primer en contestar va ser el Mohamed. Parlant amb ell per correu, no va ser gens difícil que em contestés i fins i tot vam intercanviar dubtes que teníem els dos sobre l'entrevista.

Acte seguit d'enviar-me l'entrevista contestada la vaig obrir per donar-hi un cop d'ull. Abans de veure-ho tenia la incertesa de com serien aquestes entrevistes enviades sense poder tenir a la persona cara a cara, poder veure-li la cara, poder intercanviar idees, resoldre alguns dubtes que em poguessin sorgir del que podia explicar, si la persona respondria el que demanava, etc. Després d'obrir el document amb l'entrevista vaig estar més tranquil·la i vaig poder observar com la persona havia connectat amb allò que demanava.

En Mohamed va dir coses molt curioses que m'han fet pensar i, en el moment de veure-ho, les vaig relacionar mentalment amb el marc teòric. Una d'aquestes coses va ser quan va dir *"moltes vegades m'he sentit com se fos una persona de segona categoria, ja que no tinc dret a votar en les eleccions per exemple, la qual cosa em fa*

reflexionar a vegades del perquè molts polítics utilitzen el tema de la immigració per aconseguir vots “DAMUNT DE LA MEVA ESQUENA” i jo sense dret de contestar”. Quan ho vaig llegir vaig pensar com n'és de cruel el terme ciutadania i com aquestes persones, en aquest cas persones immigrades, no tenen aquests drets fonamentals del que s'entén com a ciutadans. Malgrat tu et consideris ciutadà, com a part de la societat catalana, no et tenen en compte per decidir el teu futur, el futur del conjunt dels catalans, perquè t'etiqueten com a “immigrant”, com si això fos suficient per prohibir-te formar-ne part.

Llegint l'entrevista d'en Mohamed, em vaig adonar que diferenciava bastant els casos que, com ell, han passat un procés migratori en primera persona i han arribat a Catalunya a l'adolescència i/o a l'etapa adulta dels que han nascut a Catalunya. Explica, que en aquests casos de persones que han nascut al país, sempre és més dur que t'etiquetin com a “immigrant” quan has nascut a Catalunya. En Mohamed diu que ell sap quin és la seva etiqueta i la compren més. Tampoc s'ha fet massa preguntes sobre “qui sóc”, etc. ja que, com diu, ha passat tota la seva infància al país d'origen i va venir sent conscient de qui era i d'on venia.

Això també m'ha fet pensar sobre les persones que poden tenir més conflicte d'identitat. Segons la vivència del Mohamed i el que ell m'explica, es fa més difícil de portar en persones nascudes al país i que se'ls posa en qüestió quina és la seva identitat. He trobat interessant que fes aquesta aclaració ja que jo no sabia si havia algun tipus de distinció a nivell de conflicte personal, etc. Clar està, que cada persona és diferent i pot ser que persones en el cas del Mohamed, hagin viscut aquest conflicte com persones nascudes aquí.

En general, crec que ha estat una entrevista que em pot ajudar a comprendre que persones que no han nascut al territori d'acollida, pot ser que no tinguin la mateixa sensació quan es tracten temes d'identitat, que una persona nascuda al territori. Clar està que en una sola entrevista no ho puc saber amb certesa, però sí que això m'ha fet plantejar la qüestió.

20-03-2014 ENTREVISTA ENVIADA PER LA IMAN

La següent persona e enviar-me l'entrevista per correu va ser la Iman. Quan vaig veure que tenia una altre entrevista em vaig emocionar molt, ja que tenia por que les entrevistes per correu tardessin molt a arribar.

Llegint l'entrevista, he connectat molt amb el que explicava. No sé si és per la manera de redactar-ho, les coses que explica o què, però ha estat com si la tingues al davant. Pel que ha explicat, el que li ha fet reflexionar més ha estat els fragments de textos d'en Maalouf i Kadaoui, ja que s'hi ha sentit molt identificada. Ha explicat que, malauradament, són situacions molt reals amb les que s'ha trobat.

També s'ha sentit qüestionada en definir la seva identitat i també parla d'aquesta diferenciació que es fa de "vosaltres" "nosaltres", etc. tant quan va al Marroc com aquí a Catalunya. Com ella mateixa diu, "et veuen diferent" i això, abans, li feia ràbia. En canvi ara diu que ho porta d'una forma més positiva.

La identitat, explica, és com tu et sents, qui creus que ets, amb quina comunitat t'identifiques, a quina t'assembles més, etc. En el seu cas, descriu la seva identitat com a persona catalana, espanyola, àrab i musulmana (i també una mica britànica), ja que totes han format i formen part de la seva vida. És una persona amb influències de moltes llengües, cultures, experiències diferents, etc. i com ella diu, ha rebut molta incomprensió per part d'alguna gent per no comprendre la seva identitat, construïda a partir de tantes cultures, aparentment molt diferents.

La sensació que he tingut, per la manera com responia les preguntes i pel comentari del final, li ha agradat molt l'entrevista i s'ha sentit a gust fent-la. Personalment, m'ha agradat poder comptar amb la seva participació ja que m'ha semblat molt predisposada a explicar sensacions, sentiments, algunes experiències, pensaments, etc.

Llegint l'entrevista de la Iman, penso que fins al moment, les entrevistes que tinc, moltes de les coses que expliquen coincideixen entre elles, més del que em pensava. Tot i així també me'n adono de que cada experiència és diferent, per la trajectòria personal i familiar, amb experiències molt dures al darrere, maneres de portar i afrontar aquests sentiments al voltant de la identitat, amb persones de suport al llarg de la vida, etc.

Personalment, les entrevistes m'estan ajudant a apropar-me una mica més a aquestes situacions i a comprendre com són de complexes els sentiments i les experiències relacionades amb la identitat, un terme aparentment tan allunyat i complexa i alhora tan proper i vivencial.

26-03-2014 ENTREVISTA ENVIADA PEL YASIN

Després de molts intents, he aconseguit rebre aquesta entrevista. En un principi, no pensava que la pogués tenir, ja que per diversos motius aquesta persona no tenia massa temps material per poder-la contestar. Malgrat tot, al final ha pogut ser i he pogut comptar amb la seva participació.

Llegint l'entrevista, veig que les respostes són bastant breus i contesta el més imprescindible. Sabent que no té molt temps, entenc que no ha pogut dedicar tot el temps que hagués volgut a l'entrevista i estic segura que s'hi haguéssim pogut quedar o si més no el Yasin hagués disposat de més minuts, hagués estat diferent. Tot i així estic molt contenta d'haver rebut l'entrevista i, per descomptat, tota col·laboració està servint per construir el que serà la recerca.

En el seu cas, el Yasin va venir a Catalunya amb 17 anys i, com en Mohamed, també expliquen que no s'ha sentit tan pressionat per definir la seva identitat. Sí explica que s'ha trobat en situacions en què, com en el fragment de l'Amin Maalouf, l'hi han preguntat d'on es sent, etc. però que ell depèn de la situació, respon una cosa o una altre i com diu "ningú té dret a pressionar-te".

En la pregunta 14 la qual diu "Creus que seria necessari o positiu que s'impulsessin projectes amb la intenció de trencar barreres socials i així potenciar la relació entre persones de diferents orígens?" en Yasin està d'acord i explica que molts conflictes sorgeixen per la ignorància de les dues bandes i que, per tant, és important conèixer-se per millorar la situació. En aquest sentit, estic veient com les persones entrevistades veuen molt necessari establir un altre tipus de relació o simplement, establir una relació, entre les diverses cultures de la societat per trencar aquestes barreres socials.

L'entrevista d'en Yasin és clara i directa en les respostes i això també ajuda a rebre de manera clara allò que vol transmetre. Personalment però, com en tots els casos de les entrevistes per correu electrònic, l'entrevista hagués estat més rica si hagués pogut fer-se cara a cara, però en el cas d'en Yasin encara més, ja que m'ha donat la sensació que per falta de temps ha deixat de dir moltes coses.

25-03-3014 ENTREVISTA AMB LA FADUA

Em feia especial il·lusió fer aquesta entrevista, ja que la Fadua és una persona que conec de fa un temps i hi tinc força relació. Quan em va passar pel cap fer l'entrevista amb la Fadua, no m'ho vaig pensar ni un moment i vaig contactar amb ella. Vaig explicar-li quin tipus de recerca estava fent i li vaig demanar si la podia entrevistar. De seguida va dir que sí i no vaig tenir el menor problema per concretar dia i hora.

Vam quedar davant la biblioteca de Miramargés de la Universitat de Vic. Tenia pensat fer l'entrevista en una de les aules d'estudi tal com ho vaig fer amb la Yousra, ja que vam estar d'allò més tranquil·les. El problema va sorgir quan totes les aules de la biblioteca estaven ocupades. En aquell moment vaig pensar que havia d'haver reservat aula per si això passava i que a partir d'ara ho tindria en compte. Després d'això, l'entrevista va ser la més interrompuda que he fet mai.

Les dues vam acordar anar a la cafeteria de la universitat, ja que no era horari de dinar i no hi hauria gairebé ningú. Allà vam començar l'entrevista, però vam haver de marxar al cap d'una estona pel soroll que feien un grup de persones al fons de la sala, la qual cosa no ens permetia concentrar-nos massa en l'entrevista i la gravadora enregistrava masses sons alhora.

Seguidament vam acordar asseure'ns en un dels bancs que hi ha dins l'edifici B. No era el millor lloc on fer l'entrevista, ni molt menys on jo tenia pensat fer-la. La meua intenció era buscar un lloc tranquil, que estiguéssim soles, que ningú ens pogués interrompre i sobretot un lloc on la persona trobes la intimitat per parlar de sentiments, emocions, experiències, etc.

En aquell banc vam fer bona part de l'entrevista. Per sort, les dues ens coneixem bastant i això va fer que fos una situació menys compromesa, tot i que de per sí ja en va ser.

La Fadua em va explicar moltes coses que no sabia d'ella i va estar molt receptiva i participativa en tot allò que li anava demanant. En moltes ocasions durant l'entrevista, la Fadua estava 10 o 15 minuts en respondre una pregunta, es notava que estava còmode i que tenia ganes de compartir-ho.

Ja faltaven poques preguntes per acabar l'entrevista i en aquell moment van començar a entrar estudiants i a assentar-se a prop nostre. A causa del soroll i la manca d'intimitat, vam haver de canviar de lloc altre vegada. En aquell moment em va saber molt de greu per la Fadua, ja que no és manera de fer una entrevista i era culpa meua,

per no haver previst que les aules d'estudi podien estar ocupades. Mentre buscàvem un altre lloc ens va entrar el riure i vam fer broma de la situació durant una estona.

Finalment vam poder acabar l'entrevista sense problemes. Vam acabar amb una bona sensació, tan ella com jo. Fer entrevistes on parles de sentiments és bonic, amb totes, però quan coneixes de fa temps a la persona, encara és més especial.

La Fadua va estar durant tot moment molt participativa i em va dir que aquest tema li apassionava i que també li hauria agradat fer-ne una recerca, ja que ha viscut la situació en primera persona i té curiositat per endinsar-se més en el tema. Personalment he estat molt a gust fent l'entrevista i tot el que m'ha explicat m'ha semblat molt interessant per la meva recerca. Crec que va ser una molt bona idea demanar-li si volia fer l'entrevista i crec que ella també va sortir satisfeta.

11-04-2014 ENTREVISTA AMB LA SARA

Aquesta és una entrevista que estava esperant fer des de feia mesos. Abans de començar les entrevistes, estava plantejat fer la primera amb la Sara, ja que amb ella havia parlat als inicis de la recerca i m'havia aconsellat en algunes coses. Per tant volia fer-li amb ella primera per veure si l'entrevista anava bé, si algunes preguntes es podien canviar o formular-les d'una altra manera si no s'entenien bé, etc. Malgrat tot, no va poder ser així i la Sara ha acabat sent la última persona que he entrevistat.

L'entrevista l'hem fet a una de les aules d'estudi de la biblioteca de Miramargès de la Universitat, tal com vaig fer amb la Yusra i tal com la tenia plantejada amb la Fadua. Les dues hem estat contentes de veure'ns després d'alguns mesos i de seguida hem començat a parlar del tema de recerca i hem començat a fer l'entrevista.

La Sara ha respòs a totes les preguntes amb molta intensitat i participació. M'encanta escoltar-la quan parla de la identitat i quan comparteix amb mi diferents experiències al voltant d'això. És una persona molt curiosa pel que fa el tema de recerca, de fet, està posant en marxa diferents propostes i actuacions per donar a conèixer aquest tema per tal que pugui ser viscut, per tots, d'una manera més natural.

Personalment, crec que era el punt i final que em faltava per tancar les entrevistes, ja que les seves aportacions han estat importants per mi durant el procés de la investigació. Parlant amb ella en diverses ocasions m'ha servit per endinsar-me més

en el tema i resoldre alguns dubtes. La veritat es que ha estat un plaer poder comptar amb ella.

Quan hem acabat de fer l'entrevista, cada una ha marxat pel seu camí i he pensat que a partir d'ara comença una nova fase en la recerca. He deixat enrere una fase, que crec, serà la més maca i la que recordaré amb més intensitat.

VALORACIÓ DEL CONJUNT DE LES ENTREVISTES

Poder fer aquest tipus d'entrevistes més vivencials i de casos concrets, m'ha agradat especialment, ja que totes les entrevistes han estat especials, cada sensació que he tingut escoltant la seva experiència, llegint-la una vegada i una altra, la sensació de tenir algú al davant que t'està confiant, parlant-te de sentiments, experiències diverses, etc.

Abans de fer la recerca tenia moltes ganes de sentir la veu de persones que, com ells, han experimentat una situació de conflicte interior al voltant de la seva identitat. En aquest sentit estic satisfeta d'haver pogut comptar amb persones que m'hagin volgut explicar la seva experiència i els seus sentiments. Crec que aquesta és la part més valuosa del treball, ja que un dels meus objectius abans de fer el treball era fer sentir la seva veu.

La veritat és que totes les entrevistes han anat molt bé. Ha estat fàcil contactar amb ells i rebre resposta sense masses problemes. En aquest sentit he patit poc ja veia que per la part pràctica tindria persones disposades a participar.

Una de les coses que m'interessava preguntar era com entenen ells el concepte d'identitat, ja que crec que és un terme cabdal en la investigació i volia saber com entenen ells el terme identitat per poder comprendre'l també jo mateixa, acostant-me més en el seu plantejament. Des d'aquest punt he pogut veure com tots han fet aparèixer elements més o menys semblants i com entenen que l'han construït fins ara. Aquest penso que és un tema interessant per analitzar en la investigació.

En aquest mateix sentit, també he pogut observar a partir de les entrevistes com en més o menys mesura tots han experimentat situacions internes de conflicte en relació a la identitat i tots s'han trobat amb persones que han qüestionat les seves múltiples pertinences.

En relació al projecte mares enllaç he pogut veure durant les entrevistes que sí que consideren que és una intervenció interessant, però em vaig adonar que potser incidir més en aquest projecte seria desviar-me una mica de l'eix central del treball que és la identitat. D'aquesta manera he pogut observar com és una intervenció valorada positivament per les persones entrevistades i creuen que s'hauria de fer un suport/acompanyament per part de l'escola d'aquestes nens i nenes juntament amb els seus pares. És així quan aquests nens creixeran amb la normalitat de que els pares, siguin de l'origen que sigui, es relacionaran entre ells sense problemes. Això, segons els entrevistats, pot ajudar a dissoldre una mica més aquestes barreres socials entre les diverses cultures.

Pel que fa al conjunt de les entrevistes he de dir que he après moltes coses que abans de començar la recerca no sabia. Els llibres i articles m'han ajudat molt en un principi a entendre què és el que buscava i com s'entenia en termes teòrics. Malgrat això, ha estat a partir de les entrevistes quan he entès realment què tenia al davant. He vist la simplicitat d'entendre i comprendre que pugui tenir múltiples pertinences que conformin la meva identitat i la complexitat d'acceptació d'aquest fet per part de diverses persones o col·lectius, a partir de les experiències explicades, del contacte amb les persones, aquelles que ens poden explicar la seva realitat a partir de la seva veu.